

**Badanie efektów
wsparcia zrealizowanego na rzecz
osób młodych w ramach Programu
Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój
II RAPORT WSKAŹNIKOWY**

**Badanie efektów wsparcia
zrealizowanego
na rzecz osób młodych
w ramach Programu Operacyjnego
Wiedza Edukacja Rozwój
II Raport wskaźnikowy**

Zamawiający:

Ministerstwo Rozwoju
Plac Trzech Krzyży 3/5, 00-507 Warszawa
tel. (+48 22) 273 80 50
faks (+48 22) 273 89 19

www.mr.gov.pl
www.funduszeuropejskie.gov.pl

Wykonawca:

Raport został przygotowany przez konsorcjum IBS, IMAPP i IQS dla Ministerstwa Rozwoju

Autorzy:

Jan Baran, Wojciech Hardy, Henryk Kalinowski

Pod redakcją:

dr Iga Magda

ISBN 978-83-7610-621-2

Egzemplarz bezpłatny

Badanie współfinansowanie ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI RAPORTU	6
STRESZCZENIE	7
SUMMARY	10
1. WPROWADZENIE I KONTEKST BADANIA	13
2. UCZESTNICY WSPARCIA W OKRESIE LIPIEC 2015 – CZERWIEC 2016	13
2.1. Struktura demograficzna uczestników	14
2.2. Formy wsparcia	16
3. BADANIE WSKAŹNIKOWE – METODY I DEFINICJE	22
3.1. Struktura próby i reprezentatywność badania	22
3.2. Definicje wskaźników	23
3.3. Operacjonalizacja długoterminowych wskaźników rezultatu	24
4. WARTOŚCI DŁUGOTERMINOWYCH WSKAŹNIKÓW REZULTATU	26
4.1. Osoby kształcące się sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	28
4.2. Osoby pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	29
4.3. Osoby prowadzące działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	30
4.4. Osoby w niekorzystnej sytuacji społecznej pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	32
4.5. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu a formy wsparcia	33
4.6. Sytuacja osób dwanaście miesięcy po opuszczeniu Programu	34
5. POGŁĘBIONA ANALIZA WYNIKÓW BADANIA WSKAŹNIKOWEGO	36
5.1. Subiektywna ocena udziału w Programie	36
5.2. Jakość pracy	36
5.3. Deklarowane przyczyny stojące za znalezieniem pracy oraz brakiem zatrudnienia	40
5.4. Migracje	42
5.5. Odpływy z rolnictwa	43
6. BADANIE PANELOWE	45
6.1. Wartości wskaźników rezultatu po 18 miesiącach	45
6.2. Trwałość rezultatów wsparcia. Przepływy między 6 a 18 miesiącem od uzyskania wsparcia	45
6.3. Zmiany rodzajów umów pracowników najemnych	51
7. EFEKTYWNOŚĆ NETTO WSPARCIA NA PODSTAWIE DANYCH CESAR	53
7.1. Dane wykorzystane do analizy efektywności netto	53
7.2. Określenie momentu pomiaru wskaźnika sukcesu dla puli kontrolnej	54
7.3. Wybór wskaźnika sukcesu	56
7.4. Dobór zmiennych kontrolnych	56
7.5. Metoda dopasowania	56
7.6. Dobór grupy kontrolnej	57
7.7. Wyniki	58
7.8. Podsumowanie analizy kontrfaktycznej	64
WNIOSKI I REKOMENDACJE	66
ZAŁĄCZNIK 1. DEFINICJE KLUCZOWYCH POJĘĆ	70

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Struktura uczestników wg płci	15
Wykres 2. Struktura uczestników wg wieku	15
Wykres 3. Struktura uczestników wg wykształcenia	15
Wykres 4. Struktura uczestników wg miejsca zamieszkania	15
Wykres 5. Udział osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników projektu	16
Wykres 6. Udział osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących wśród uczestników projektu	16
Wykres 7. Struktura uczestników wg statusu na rynku pracy	16
Wykres 8. Odsetek uczestników projektów korzystających z poszczególnych form wsparcia	18
Wykres 9. Przeciętny czas wsparcia w podziale wg instytucji (w dniach)	19
Wykres 10. Przeciętna liczba form wsparcia w podziale wg instytucji	19
Wykres 11. Struktura uczestników poszczególnych form wsparcia wg wykształcenia	20
Wykres 12. Struktura uczestników poszczególnych form wsparcia wg wieku	21
Wykres 13. Sukces edukacyjny a zatrudnieniowy	27
Wykres 14. Osoby, które odniosły jakąkolwiek formę sukcesu aktywizacyjnego	28
Wykres 15. Osoby kształcące się sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	29
Wykres 16. Sposób kształcenia uczestników projektów 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	29
Wykres 17. Osoby pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	30
Wykres 18. Odsetek osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu Programu	31
Wykres 19. Struktura działalności gospodarczych wg sposobu ich założenia	31
Wykres 20. Odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie wg wcześniejszego doświadczenia w prowadzeniu działalności gospodarczej	32
Wykres 21. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu a formy wsparcia	34
Wykres 22. Wartości wskaźników rezultatu 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	34
Wykres 23. Wartości wskaźników rezultatu 6 i 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie	35
Wykres 24. Ocena przydatności wsparcia pod kątem znalezienia pracy lub rozpoczęcia działalności gosp.	36
Wykres 25. Ocena wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie aktywizacji	36
Wykres 26. Rodzaj umowy osób pracujących najemnie	37
Wykres 27. Rozkład miesięcznych zarobków netto osób pracujących najemnie oraz osób prowadzących działalność gospodarczą	38
Wykres 28. Czas pracy osób pracujących najemnie	38
Wykres 29. Przeciętne wynagrodzenie godzinowe	38
Wykres 30. Czynniki, które przyczyniły się najbardziej do znalezienia pracy	40
Wykres 31. Przyczyny braku zatrudnienia	41
Wykres 32. Osoby nie szukające w ogóle pracy	41
Wykres 33. Przyczyny braku pracy mimo poszukiwań	42
Wykres 34. Odsetek osób pracujących w odległości ponad 50 km od miejsca zamieszkania sprzed udziału w Projekcie	42
Wykres 35. Wartości wskaźników wśród osób prowadzących lub pomagających w gospodarstwie rolnym	43
Wykres 36. Odpływy z rolnictwa	44
Wykres 37. Odsetek osób stwierdzających, że w ich przypadku do odejścia z rolnictwa przyczyniło się wsparcie w ramach projektu	44
Wykres 38. Wartości wskaźników rezultatu 6 i 18 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER	46
Wykres 39. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER	47
Wykres 40. Sytuacja po 18 miesiącach osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER kształciły się	47
Wykres 41. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER	48
Wykres 42. Sytuacja po 18 miesiącach osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER pracowały	48
Wykres 43. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER	56

Wykres 44. Odsetek osób, które kontynuowały prowadzenie działalności na własny rachunek między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER	49
Wykres 45. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER.	50
Wykres 46. Sytuacja po 18 miesiącach osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER pracowały	50
Wykres 47. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER.	51
Wykres 48. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER.	51
Wykres 49. Rodzaj umowy osób pracujących najemnie po 6 i 18 miesiącach od zakończenia udziału w PO WER	52
Wykres 50. Rodzaj umowy (po 18 miesiącach) osób, które po 6 miesiącach od zakończenia udziału we wsparciu pracowały na umowę – zlecenie	52
Wykres 51. Czas od rejestracji w PUP do momentu pomiaru dla uczestników PO WER (grupa eksperymentalna)	54
Wykres 52. Czas od rejestracji w PUP do momentu pomiaru dla uczestników PO WER (pula kontrolna)	55
Wykres 53. Wyniki analizy kontrfaktycznej, sukces 1, podsumowanie	59
Wykres 54. Wyniki analizy kontrfaktycznej, sukces 2, podsumowanie	60
Wykres 55. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne do 3 miesięcy przed udziałem w projekcie	61
Wykres 56. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne od 3 do 6 miesięcy przed udziałem w projekcie	62
Wykres 57. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne od 6 do 12 miesięcy przed udziałem w projekcie	63
Wykres 58. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy przed udziałem w projekcie	64

SPIS TABEL

Tabela 1. Struktura uczestników projektów wg podmiotu aktywizującego	14
Tabela 2. Struktura próby oraz błędy maksymalne dla frakcji w wybranych przekrojach	22
Tabela 3. Definicje wskaźników objętych niniejszym badaniem	24
Tabela 4. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu	25
Tabela 5. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu	26
Tabela 6. Szczegółowe wartości długoterminowych wskaźników rezultatu według przekrojów, %	32
Tabela 7. Wyniki modelu regresji liniowej objaśniającego wynagrodzenia uzyskiwane po zakończeniu wsparcia	39
Tabela 8. Określenie momentu pomiaru dla puli kontrolnej	55
Tabela 9. Charakterystyka grup beneficjentów i grup kontrolnych	58
Tabela 10. Wyniki dopasowania CEM	58
Tabela 11. Efektywność brutto i netto udziału w PO WER wg przekrojów, %	65
Tabela 12. Wnioski i rekomendacje	69

NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI RAPORTU

- ✓ Ocena skuteczności wsparcia w ramach Osi Priorytetowej I PO WER została przeprowadzona na podstawie trzech badań: badania wskaźnikowego, badania panelowego oraz badania kontrfaktycznego.
- ✓ Między lipcem 2015 a czerwcem 2016 roku **95% uczestników wsparcia skorzystało z projektów Powiatowych Urzędów Pracy.**
- ✓ **28% uczestników kształciło się 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie.** Jest to o 10 pp. więcej niż w poprzednim badaniu wskaźnikowym.
- ✓ **60% uczestników pracowało 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie.** Jest to 16 pp. mniej niż w poprzednim badaniu wskaźnikowym. Na spadek rzutuje wysoka wymiennność podejmowania kształcenia – które wzrosło – i podejmowania pracy.
- ✓ **57% osób z niepełnosprawnościami pracowało po zakończeniu udziału w Programie,** co jest wynikiem gorszym zaledwie o około 2 p.p. od osób bez niepełnosprawności.
- ✓ **14% uczestników prowadziło własną działalność 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie.** To aż 41 pp. mniej niż w poprzednim badaniu wskaźnikowym. Spadek był spowodowany niższym odsetkiem uczestników programu, którzy otrzymali dotację na rozpoczęcie własnej działalności gospodarczej.
- ✓ **25% uczestników projektów nie odniosło sukcesu aktywizacyjnego.** Osoby te pozostały w grupie NEET.
- ✓ **88% uczestników, którzy podjęli pracę w ciągu 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie, podjęło ją w oparciu o umowę o pracę.** Zwykle były to umowy na czas określony.
- ✓ **Przeciętne wynagrodzenie osób pracujących najemnie było niewiele wyższe od płacy minimalnej i wynosiło 1502 zł miesięcznie netto.** Wyższe o ponad 800 zł było wynagrodzenie osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą. **Kobiety zarabiały znacznie mniej niż mężczyźni:** o 481 zł mniej w przypadku pracy najemnej, oraz o 890 zł w przypadku własnej działalności gospodarczej.
- ✓ **Badanie panelowe wskazuje na dużą trwałość sukcesu aktywizacyjnego po 18 miesiącach od zakończenia wsparcia. 87% osób utrzymało pracę w ciągu kolejnego roku. 82% osób kontynuowało własną działalność gospodarczą, a 70% osób kontynuowało kształcenie.**
- ✓ Badanie kontrfaktyczne wskazuje, że **uczestnicy PO WER częściej opuszczają rejestr bezrobotnych** (różnica w odsetkach wynosi od 6 do 13 pp.). Świadczy to o dodatnim efekcie netto wsparcia w ramach PO WER.
- ✓ **Najwyższa efektywność netto programu PO WER dotyczy osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, a w szczególności: długotrwale bezrobotnych, słabo wykształconych, mieszkających na wsi, oraz osób, które znalazły się w bezrobociu po raz kolejny.**

STRESZCZENIE

W niniejszym raporcie przedstawiono ocenę skuteczności wsparcia w ramach Osi Priorytetowej I PO WER, skierowanego do osób pozostających w kategorii NEET, tj. *nie pracujących oraz nie będących w kształceniu i nie szkolących się*, w grupie wieku 15–29 lat. Na ocenę składa się: (1) badanie wskaźnikowe, w którym analizowana jest sytuacja osób 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Projekcie – jest to II edycja tego badania; (2) badanie panelowe, przeprowadzone na próbie osób ankietowanych w zeszłym roku w ramach I badania wskaźnikowego, a badające sytuację osób 18 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu; (3) analiza efektywności netto wsparcia wykorzystująca dane z bazy CESAR.

Analiza w ramach badania wskaźnikowego objęła osoby, które zakończyły udział w Programie między początkiem lipca 2015 a końcem czerwca 2016 roku. W sumie było to 78 tys. osób. Jest to liczba ponad ośmiokrotnie większa niż w pierwszej edycji badania, która objęła osoby aktywizowane do końca czerwca 2015 roku. Większość beneficjentów uzyskała wsparcie w ramach projektów Powiatowych Urzędów Pracy – 74 571 uczestników, zaś 3 610 uczestników wzięło udział w projektach Ochotniczych Hufców Pracy. Wśród osób, które ukończyły udział w Projekcie w analizowanym okresie znalazła się jedynie niewielka grupa osób, które zostały aktywizowane w ramach projektów konkursowych – 148 osób. W porównaniu do poprzedniej edycji badania wzrósł odsetek uczestników projektów PUP – z 88% do 95%, a odpowiednio zmalał odsetek osób aktywizowanych przez OHP.

Analiza struktury osób objętych wsparciem wskazuje, że w projekcie częściej brały udział kobiety. Stanowiły one 55% osób aktywizowanych. Struktura osób aktywizowanych różni się wyraźnie między dwoma głównymi instytucjami aktywizującymi. Różnice te wynikają m.in. z odmiennych grup docelowych OHP i PUP. Projekty OHP skierowane są do osób w wieku 15–24 lata, zaś projekty PUP do osób w wieku 18–29 lat. Skutkuje to odmienną strukturą wieku oraz wykształcenia. Ponadto do projektów OHP częściej trafiają osoby, w przypadku których aktywizacja jest trudniejsza – osoby mieszkające na obszarach wiejskich, osoby z niepełnosprawnościami, osoby żyjące w gospodarstwach domowych bez osób pracujących.

Powiatowe Urzędy Pracy i Ochotnicze Hufce Pracy różnią się również pod względem udzielanego wsparcia. Wsparcie uzyskiwane przez osoby aktywizowane przez OHP jest bardziej kompleksowe oraz trwa dłużej niż wsparcie z PUP. Przeciętny beneficjent projektów PUP uzyskał 2,3 formy wsparcia, gdy zaś w OHP było to 8 form wsparcia na jedną osobę. Miało to odzwierciedlenie w długości trwania aktywizacji, która w przypadku PUP wyniosła 4 miesiące, zaś w przypadku OHP ponad trzykrotnie dłużej.

OHP i PUP różnią się również pod względem oferowanych rodzajów wsparcia. W PUP dostępnych więcej „twardych” form wsparcia, które silnie wspierają zatrudnialność, szczególnie w krótkim okresie czasu. 2/3 uczestników projektów PUP uzyskało wsparcie w postaci stażu lub praktyki. Do popularnych wśród uczestników projektów PUP form wsparcia należały również dotacje na założenie działalności gospodarczej (14%), oraz szkolenia i kursy (10%). Rzadziej korzystano zaś z bonów: na zasiedlenie (4%), szkoleniowych (2%) i stażowych (1%).

Praktycznie wszyscy uczestnicy projektów OHP uczestniczyli w doradztwie zawodowym i psychologicznym oraz kursie umożliwiającym zdobycie konkretnych kwalifikacji zawodowych. Po zakończeniu kursu wszyscy uczestnicy projektów OHP w wieku 18–24 lata wzięli udział w stażu zawodowym oraz skorzystali z pośrednictwa pracy. Około połowa uczestników skorzystała również z doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy prawnej.

Na podstawie danych uzyskanych z badania wskaźnikowego obliczono wartości czterech długoterminowych wskaźników rezultatu, mierzących efekty udziału w PO WER 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Wskaźniki służą wypełnieniu wymagań informacyjnych wynikających z rozporządzeń i wytycznych Komisji Europejskiej, dotyczących monitorowania i ewaluacji wsparcia na rzecz osób młodych oraz zobowiązań wpisanych do treści Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Wszystkie raportowane w tym roku wskaźniki dotyczą interwencji finansowanej ze środków *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*.

Wartość pierwszego wskaźnika rezultatu, który stanowi odsetek osób kształcących się sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu, wyniosła 27,5%. Wartość wskaźnika była wyższa dla kobiet – odsetek kształcących się kobiet wyniósł 30%, mężczyzn zaś – 25%. Zidentyfikowano wyraźną wymienną między sukcesem edukacyjnym a zatrudnieniowym, mierzonym przez kolejny wskaźnik rezultatu. Obserwujemy, że sukces edukacyjny i zatrudnieniowy rzadko współwystępują. Osoby, które znalazły zatrudnienie, rzadziej znajdują się w kształceniu, i vice versa. W porównaniu do

wyników I badania wskaźnikowego, w obecnej zanotowano wyraźny wzrost odsetka osób podejmujących kształcenie (wzrost o 10 p.p.).

Drugi wskaźnik rezultatu mierzy liczbę osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. W obecnej edycji badania wyniósł on 59,5%, co jednak stanowi znaczny spadek względem poprzedniej edycji badania (76,4%). Sukces zatrudnieniowy, inaczej niż w przypadku sukcesu edukacyjnego, częściej dotyczył aktywizowanych mężczyzn (66%) niż kobiet (54%). Ponadto aktywizacja przez OHP wiązała się z trochę niższym wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego niż w przypadku osób aktywizowanych przez PUP (55% wobec 61%). Różnice między podmiotami aktywizującymi można jednak powiązać z odmiennym instrumentarium form wsparcia oraz ukierunkowaniem OHP na trudniejsze grupy docelowe.

Trzeci wskaźnik rezultatu to odsetek osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie. Wskaźnik ten wyniósł 14,1%. Sukces związany z prowadzeniem działalności gospodarczej ściśle wiąże się z przyznaniem dotacji z Powiatowego Urzędu Pracy – aż 94% osób prowadzących działalność gospodarczą uzyskało w ramach projektu dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Zmniejszenie liczby przyznanych przez PUP dotacji względem poprzedniej edycji badania – spadek z 55% do 14% – skutkowało obniżeniem się wartości wskaźnika z 42,5% w zeszłym roku. Zaobserwowano wysoką przeżywalność działalności gospodarczych założonych w oparciu o dotację z Powiatowego Urzędu. Jedynie 2% działalności gospodarczych zostało zlikwidowanych bądź zawieszonych w ciągu pierwszych sześciu miesięcy jej prowadzenia.

Czwarty wskaźnik rezultatu – definiowany jako odsetek osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, które 6 miesięcy po opuszczeniu Programu pracowały – wyniósł 54,5%. W porównaniu do poprzedniej edycji badania zanotował on analogiczny spadek co wskaźnik drugi. Wartość wskaźnika w poszczególnych podkategoriach trudnej sytuacji nie różni się znacząco. Warto podkreślić relatywnie wysoką wartość wskaźnika dla osób z niepełnosprawnościami – 57% osób z niepełnosprawnościami pracowało po zakończeniu udziału w Programie, co jest wynikiem gorszym zaledwie o około 2 p.p. od osób bez niepełnosprawności.

Zestawiając informacje z czterech wskaźników rezultatu otrzymano, że 25% osób nie odniosło żadnego rodzaju sukcesu – ani edukacyjnego, ani zatrudnieniowego. Podwójny sukces aktywizacyjny dotyczył zaś 12% aktywizowanych – osoby te sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu jednocześnie pracowały oraz kształciły się.

Pogłębiona analiza wyników wskazuje, że zatrudnienie po projekcie jest na ogół niskopłatne. Przeciętna deklarowana wysokość zarobków w przypadku osób pracujących najemnie jest niewiele wyższa od płacy minimalnej i wynosi 1502 zł netto. Prowadzenie własnej działalności gospodarczej, na ogół założonej dzięki dotacji uzyskanej z PUP, sprzyja wyższym zarobkom osób aktywizowanych w ramach Programu. Przeciętne deklarowane zarobki wynoszą 2 336 zł netto. Zarówno w przypadku osób pracujących najemnie oraz prowadzących własną działalność gospodarczą uwidaczniają się bardzo silne różnice między wynagrodzeniami kobiet a mężczyzn. W przypadku deklarowanych wynagrodzeń godzinowych wynoszą one 25% w przypadku pracy najemnej, oraz 37% w przypadku działalności gospodarczej.

Pozytywną obserwacją jest fakt, że większość osób pracujących najemnie pracowała w oparciu o umowę o pracę – 88%, przy czym jednak na ogół była to umowa na czas określony. Umiarkowany odsetek osób pracował w oparciu o umowy cywilno-prawne – 14% na umowę-zlecenie oraz 2% na umowę o dzieło. Znikomy odsetek osób pracował bez umowy o pracę (0,5%).

W kolejnej części raportu skupiono się na analizie danych z badania panelowego, które posłużyło do obliczenia wartości wskaźników 18 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER. Otrzymane wartości wskazują na wysoką trwałość wsparcia realizowanego w ramach Programu. Pozytywne efekty odnotowane podczas I badania wskaźnikowego zostały utrzymane w okresie kolejnego roku. W szczególności, pracę utrzymało 87% pracujących po 6 miesiącach aktywizowanych ze środków YEI oraz 91% wspartych w ramach EFS. Jest to szczególnie istotne z uwagi na fakt, że w części przypadków przyznane formy wsparcia niejako wymuszały pozytywne rezultaty w ciągu pierwszych 6 miesięcy, co zawyżało wartości wskaźników obliczonych w ramach pierwszego badania tej grupy osób. Taka sytuacja miała miejsce m.in. w przypadku dość popularnych w pierwszej fazie realizacji PO WER dotacji na założenie działalności gospodarczej, która obligowała beneficjentów do jej utrzymania przez minimum 12 miesięcy. Dlatego za zdecydowanie pozytywny należy uznać fakt, że spośród osób, które prowadziły działalność na własny rachunek po 6 miesiącach od otrzymania dotacji, 82% kontynuowało ją w ciągu kolejnego roku.

Nieznacznie mniejsza była trwałość sukcesu edukacyjnego osiągniętego po 6 miesiącach po zakończeniu udziału w Programie. Naukę w ciągu kolejnego roku kontynuowało ok. 2/3 osób, które kształciły się w momencie realizacji pierwszego badania. Wśród osób, które zakończyły lub przerwały naukę, ponad połowa podjęła pracę, co również należy uznać za sukces realizowanego wsparcia. Natomiast 14% powróciło do kategorii NEET, kończąc edukację i nie podejmując zatrudnienia. Za duży sukces należy również uznać fakt, że naukę kontynuowało niemal 100% osób w wieku 15–17 lat aktywowanych przez OHP.

Wyniki analiz kontrfaktycznych przeprowadzonych na podstawie danych z systemu informatycznego Powiatowych Urzędów Pracy CESAR wskazują na pozytywny wpływ realizowanego wsparcia na sytuację zawodową jego beneficjentów. Osoby uczestniczące w PO WER częściej niż pozostali zarejestrowani w PUP trwale opuszczali rejestr bezrobocia, a także częściej jako powód wyrejestrowania podawali podjęcie zatrudnienia. Przy czym, w zależności od przyjętego wskaźnika sukcesu, otrzymano relatywnie zróżnicowane oszacowania efektu netto. Jeśli jako sukces traktowano opuszczenie rejestru bezrobocia i pozostawanie poza rejestrem 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, bez względu na powód wyrejestrowania, efekt netto wynosił od 6 p.p. do 13,2 p.p., przy czym największy pozytywny wpływ wystąpił wśród osób najdłużej pozostających bez pracy. Natomiast w przypadku zawężenia kategorii sukcesu jedynie do takich przypadków, w których jako powód ostatniego wyrejestrowania z PUP podawano podjęcie zatrudnienia, efekt netto wzrastał do 17,5 – 20,6 p.p. Niezależnie od tych różnic – badanie kontrfaktyczne jednoznacznie wskazuje, że wsparcie w ramach PO WER wiąże się z dodatnim efektem netto.

Pogłębiona analiza skuteczności działań aktywizacyjnych wskazuje, że oszacowane efekty netto wsparcia były większe w przypadku osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy. Szczególnie wysoką efektywność netto wsparcia odnotowano wśród osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Efekty netto były też istotnie wyższe m.in. wśród osób posiadających najniższe wykształcenie (gimnazjalne i niższe), osób zamieszkałych na wsi i osób, które miały już wcześniej przynajmniej 1 epizod bezrobocia – w grupach tych efekt brutto jest jednak niższy niż pozostałych przekrojach. Wskazuje to, że przynajmniej w kilku wymiarach mógł wystąpić trade-off między maksymalizacją długoterminowych wskaźników rezultatu (efektywności brutto), a dążeniem do maksymalizacji efektywności netto wsparcia. Jednocześnie, wyższe efekty netto osiągnięto dla osób starszych, powyżej 25 roku życia, oraz osób posiadających dłuższe doświadczenie zawodowe. Może to wskazywać na większe znaczenie udziału we wsparciu dla osób, które dłużej są obecne na rynku pracy i z pewnych względów straciły zatrudnienie, niż dla osób, które dopiero zdobywają pierwsze doświadczenia zawodowe po zakończeniu edukacji.

SUMMARY

This report presents the evaluation of the effectiveness of the Operational Programme Knowledge Education Development (OP KED), which is targeted at supporting young people in the NEET category, i.e. those aged 15–29 who are neither in education nor in employment. The evaluation consists of three main areas: (1) outcome indicators, which show the situation of the participants 6 months after finishing the programme – this is the second round of the indicator study; (2) a panel study, conducted on the sample of participants who were surveyed in the first round of the indicator study, and who were now 18 months after finishing the programme; (3) net effect (counterfactual) analysis on the basis of the CESAR database, which constitutes a registry of the unemployed people.

The II indicator study was conducted among the people who took part in the Programme between the beginning of July 2015 and the end of June 2016. In total 78 000 participants were surveyed, constituting a number 8 times larger than the number of participants in the I indicator study, whose responders finished the Programme before the end of June 2015. Most of the beneficiaries (74 571) received support as part of the Local Labour Offices (LLO) projects, while 3 610 participants received it as part of the Voluntary Labour Corps (VLC) projects. Among those who finished taking part in the programme in the analysed period, only 148 people received support as part of the Regional Employment Offices projects. Compared to the previous round of the survey, the share of the LLO projects participants became larger, growing from 88% to 95%.

Analysis of the characteristics of the participants shows that more than a half of them – 55% – was female. The characteristics differed between the two main supporting entities, which can be partially explained by different target groups of VLC and LLO. The VLC projects are aimed at people aged 15–24, while the LLO projects are aimed at people aged 18–29. This results in a differing age structure, but also in a differing educational structure. Moreover, VLC projects recipients are more often disadvantaged than those of LLO projects, being more often from rural areas, disabled or living in households with no working members.

VLC and LLO also differ in terms of the intensity of provided support. The support provided by VLC is typically more comprehensive and longer than the support of LLO. On average recipients of LLO projects received 2.3 different forms of support, while the recipients of OHP projects received 8 forms. In result, an average period of participation equalled 4 months in the case of LLO projects, but more than thrice as much in the case of VLC projects.

Moreover, VLC and LLO differ in terms of the types of provided support. LLO provided more “hard” forms of support, strongly enhancing employability (especially) in the short-term. 2/3 of the participants of LLO projects received support in the form of internship or practice. Among the popular forms of LLO support were also: subsidies for starting own businesses (14%) as well as trainings and courses (10%). The less used forms included vouchers: for settlement (4%), for training (2%) and internship (1%).

Almost all of the VLC projects participants took part in career guidance, psychological counselling and a course allowing to learn specific job qualifications. After the course, all of the participants aged 18–24 took part in an internship and received job search assistance. Around half of the participants also received educational and vocational counselling as well as legal aid.

Four long-term outcome indicators were calculated on the basis of the indicator survey, which measured the effects of the Programme, 6 months after its finishing. The indicators fulfil the requirements presented by the European Commission Guidelines, pertaining to the monitoring and evaluation of the support provided to young people, as well as to the obligations necessitated by the OP KED. All of this year's indicators refer to the financial intervention from the *Youth Employment Initiative*.

The first of the outcome indices – the share of participants in education 6 months after finishing the Programme – equalled 27.5%. The value was slightly larger among women, with 30% of women being in education versus 25% of men. The survey identified a strong substitutability between the educational and employment outcomes, with the latter measured in the second outcome index (see below). The two outcomes rarely coincide – those who were in employment were rarely also in education and *vice versa*. Compared to the results of the I indicator study, there was a large growth of the share of people taking up education (by 10 pp.).

The second of the outcome indices – the share of participants in employment 6 months after finishing the Programme – equalled 59.5%. This result is much lower than the one in the I indicator study, which equalled 76.4%. In contrast to the results of the first index, men were more likely to be employed after 6 months than women (66% versus 54%, respectively). Moreover, the participants of VLC projects were slightly less likely to be employed in this period than the participants of LLO projects (55% versus 61%, respectively). The VLC/LLO differences however can be linked to the differences in the issued forms of support and the VLC target of more disadvantaged groups.

The third of the outcome indices – the share of participants who were self-employed 6 months after finishing the Programme – equalled 14.1%. This outcome was strongly related to the acquisition of LLO subsidies for starting own business, with 94% of the self-employed having received the subsidy. The decrease in the propensity of LLO subsidies (compared to the I indicator study period) – from 55% to 14% – resulted in a much lower outcome indicator that equalled 42.5% in the previous indicator study. Only about 2% of the new businesses were closed or suspended over the 6 months from their start, suggesting a high survival rate of the new businesses.

The fourth of the outcome indices – the share of disadvantaged participants in any employment 6 months after finishing the Programme – equalled 54.5%. Compared to the I indicator study, it decreased on an order comparable to the decrease of the second index. The index values across different categories of disadvantage do not vary significantly. It is important to highlight the relatively high value of the index for the disabled participants – 57% of them were in employment 6 months after finishing the Programme, which is only by 2 pp. less than is the case of non-disabled participants.

In general, around 25% of the participants did not achieve a 'success' – in terms of taking up education or employment. A double 'success' (being in both education and employment 6 months after the Programme) was achieved by around 12% of the participants.

An in-depth analysis of the results shows that the employment after the Programme is typically low-paid. The average declared wage among those employed is just above the minimum wage at the level of 1502 PLN net. Self-employment, usually due to the LLO subsidies, typically induced higher wages of the participants, at the level of 2336 PLN net. Both those employed and self-employed evidenced strong differences in the wages of women and men. In the case of the declared hourly wages, they were by 25% lower for employed women than for employed men and by 37% lower for self-employed women than for self-employed men.

On a positive note, as much as 88% of the employed participants worked on the basis of an employment contract, even though in most cases it was a fixed-term contract. Some of the participants worked on the basis of civil law agreements (16%). A negligible share (0.5%) worked without any contract.

The next part of the report focuses on the analysis of the panel study, which was used to calculate the indices 18 months after finishing the Programme. The outcomes suggest a strong persistency of the Programme's results. The positive effects measured during the I indicator study mostly persisted throughout the whole next year. In particular, around 87% of those who worked 6 months after the YEI-financed support and 91% of those who worked 6 months after the EFS-financed support continued to do so over the next year. This is especially important as some of the support forms tended to 'inflate' the outcome indices after 6 months of finishing participation. This situation took place for example in the case of the fairly common (in the first phase of the OP KED) subsidies for establishing new businesses, which necessitated that the beneficiaries continued the ventures through at least 12 months. Therefore, it is very noteworthy that among those who were self-employed 6 months after finishing the Programme, 82% continued to be so over the next full year.

The persistency of the educational outcome was slightly lower. Only 2/3 of the participants who were in education 6 months after the Programme, continued to be so over the next full year. Among those who finished or stopped education, more than a half took up working, which goes to the success of the received support. However, 14% returned to the NEET group, ending education and not taking up employment. On a positive note, almost 100% of those aged 15–17, supported via VLC and in education 6 months after the Programme remained in education over the next year.

The results from the counterfactual study on the basis of the CESAR data from the registry of the LLO, suggest a positive effect of the support on the labour market outcomes of the beneficiaries. OP KED participants more often than other LLO registrants permanently left the unemployment registry and more often indicated taking up employment as the reason. Importantly, the exact size of the net effect depended on the choice of the outcome index. For the case of staying out of the unemployment registry 6 months after finishing the Programme (independent of the declared reason),

the net effect ranged from 6 pp. to 13.2 pp and was largest for those with longest unemployment periods. For the case of staying out of the unemployment registry 6 months after finishing the Programme, with taking up work stated as the reason for it, the net effect ranged from 17.5 to 20.6 pp. Regardless of these differences, the counterfactual study shows that the OP KED support carries a positive net effect.

A more in-depth analysis suggests that the net effects of the support were larger among the disadvantaged groups of people. The support was particularly effective among those who remained unemployed for more than 12 months. The net effects were also larger among people with lowest education levels (lower secondary and lower), people living in rural areas, and people who were unemployed at least once before the ongoing episode. However, the same groups have lower gross effects. These findings suggest that, at least for some of the characteristics, a trade-off might have occurred between the maximization of the long-term outcome indices (gross effectiveness) and the maximization of the net effect of the support. At the same time, larger net effects were achieved for people older than 25 and people with longer job experience. These might suggest a larger significance of the support for people who participate in the labour market for longer periods of time and who for some reasons became unemployed, than for those who are only starting to gain job experience after finishing education.

1. WPROWADZENIE I KONTEKST BADANIA

Niniejszy raport jest **drugim z pięciu raportów wskaźnikowych** zaplanowanych do realizacji w ramach *Badania efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)*, realizowanego przez konsorcjum IBS, Imapp i IQS na zlecenie Ministerstwa Rozwoju. Stanowi on kontynuację analiz zawartych w pierwszym raporcie wskaźnikowym zrealizowanym w kwietniu 2016 roku. Głównym obszarem analiz w ramach niniejszego raportu jest określenie stopnia realizacji długoterminowych wskaźników rezultatu dla osi I PO WER. Badanie obejmuje osoby, które zakończyły udział w projekcie od początku lipca 2015 roku do końca czerwca 2016. W tym okresie udział we wsparciu zakończyło 78 tys. osób, znacząco więcej, niż było objętych badaniem w ramach pierwszego raportu wskaźnikowego (ok. 10 tys. osób).

Głównym celem niniejszego raportu jest przedstawienie **wartości czterech wskaźników rezultatu długoterminowego**, mierzących efekty udziału w PO WER 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Wszystkie dotyczą interwencji finansowanej ze środków *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych (Youth Employment Initiative, YEI)*. Tym samym raport stanowi źródło danych pozwalających na wypełnienie wymagań informacyjnych wynikających z Rozporządzeń i Wytycznych Komisji Europejskiej, dotyczących monitorowania ewaluacji wsparcia na rzecz osób młodych oraz zobowiązań wpisanych do treści Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

W ramach niniejszego raportu zostało zrealizowane również **badanie panelowe** mające na celu ocenę trwałości efektów osiągniętych dzięki udziałowi w PO WER. Pozwoliło ono na porównanie sytuacji zawodowej beneficjentów wsparcia po 18 miesiącach od zakończenia udziału w Programie, w odniesieniu do sytuacji zaobserwowanej podczas pierwszego badania tej samej grupy osób. Badaniem objęci zostali respondenci biorący udział w pierwszym badaniu wskaźnikowym zrealizowanym w 2016 roku.

Niniejszy raport zawiera również pierwszą **analizę efektów netto** wsparcia zrealizowaną z wykorzystaniem metod kontrfaktycznych na podstawie danych pozyskanych z Centralnego Systemu Analityczno–Raportowego CESAR, zawierającego dane dotyczące klientów powiatowych urzędów pracy. Umożliwiła ona porównanie efektów uzyskanych przez beneficjentów PO WER w odniesieniu do sytuacji innych osób bezrobotnych, które nie wzięły udziału w Programie, stanowiących tzw. grupę kontrolną. W rezultacie, na podstawie przeprowadzonych analiz możliwe było określenie efektywności wsparcia osób młodych, należących do tzw. kategorii NEET.

2. UCZESTNICY WSPARCIA W OKRESIE LIPIEC 2015 – CZERWIEC 2016

Celem niniejszego rozdziału jest szczegółowe przedstawienie struktury demograficznej uczestników projektów w ramach Osi Priorytetowej I PO WER oraz udzielonych im form wsparcia. Analizą objęto 78 tys. osób, które ukończyły udział w Programie w okresie między początkiem lipca 2015 a końcem czerwca 2016 roku. Była to zatem grupa istotnie większa niż analizowana w ramach I raportu wskaźnikowego, w którym dostępne były dane dotyczące jedynie ok. 10 tys. osób aktywizowanych. Dzięki temu praktycznie nie występowały problemy zidentyfikowane w ramach I raportu, kiedy w populacji badanych osób nadreprezentowane były osoby korzystające z relatywnie krótkich form wsparcia, które zdążyły zakończyć udział w projekcie do połowy 2015 roku.

W ramach Osi Priorytetowej I PO WER wsparciem objęte są osoby w wieku 15–29 lat – tzw. młodzież NEET, czyli osoby bezrobotne lub bierne zawodowo, które nie uczestniczą w kształceniu lub szkoleniu. Do instytucji realizujących projekty należą przede wszystkim Powiatowe Urzędy Pracy (PUP) oraz Ochotnicze Hufce Pracy (OHP). Dodatkowo, w ramach Działania 1.2 rozpoczęła się realizacja projektów konkursowych, prowadzonych głównie przez organizacje pozarządowe.

Ogółem, wśród uczestników projektów zdecydowaną **większość (95%) stanowiły osoby aktywizowane przez PUP, zarejestrowane w urzędach pracy jako bezrobotne**. Wyraźnie mniejszy był udział osób aktywizowanych przez OHP, które stanowiły 4,6% ogółu osób objętych wsparciem. Natomiast z uwagi na fakt, że projekty konkursowe z Działania 1.2 są ciągle w początkowej fazie realizacji, liczba osób wspartych w tym działaniu, które zdążyły zakończyć swój udział w projektach do połowy 2016 roku jest znikoma (148 osób).

Tabela 1. Struktura uczestników projektów wg podmiotu aktywizującego

Typ	Grupa docelowa	Liczba uczestników	Odsetek uczestników ogółem
Projekty pozakonkursowe PUP (Działanie 1.1)	osoby młode w wieku 18–29 lat bez pracy, zarejestrowane w PUP jako bezrobotne (dla których został ustalony I lub II profil pomocy), które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu – tzw. młodzież NEET	74 571	95,2%
Projekty pozakonkursowe OHP (Działanie 1.3)	osoby młode, w tym niepełnosprawne, w wieku 15–24 lat, bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu – tzw. młodzież NEET , w tym w szczególności osoby niezarejestrowane w urzędach pracy	3 610	4,6%
Projekty konkursowe wybierane przez WUP (Działanie 1.2)	osoby młode, w tym niepełnosprawne, w wieku 15–29 lat, bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu – tzw. młodzież NEET , w tym w szczególności osoby niezarejestrowane w urzędach pracy, z wyłączeniem grupy określonej dla trybu konkursowego w poddziałaniu 1.3.1 (MRPiPS)	148	0,2%

Źródło: Opracowanie własne.

2.1. STRUKTURA DEMOGRAFICZNA UCZESTNIKÓW

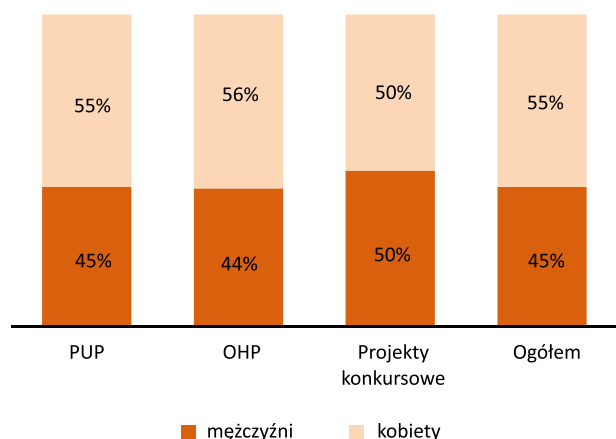
Wśród uczestników projektów Osi Priorytetowej I PO WER, którzy zakończyli udział w Programie między połową 2015 a połową 2016 roku, **większość (55%) stanowiły kobiety**. Stanowiły one dominującą grupę zarówno w projektach PUP, jak i OHP. Bardziej wyrównana struktura uczestników ze względu na płeć była widoczna natomiast wśród uczestników projektów konkursowych, w których mężczyźni i kobiety stanowili po 50% ogółu osób objętych wsparciem. Większy udział kobiet można było zaobserwować zarówno wśród młodszych uczestników projektów (18–24 lata), jak i wśród tych nieco starszych (25–29 lat). Mężczyźni przeważali jedynie w najmłodszej kategorii wiekowej, czyli osób w wieku 15–17 lat. Ogółem, przewaga kobiet wśród uczestników projektów PO WER odzwierciedlała strukturę wszystkich bezrobotnych w wieku do 29 lat zarejestrowanych w PUP, wśród których w 2015 roku kobiety stanowiły ok. 58%.

Wsparcie w ramach Osi Priorytetowej I PO WER kierowane jest do osób młodych w wieku 15–29 lat. Grupy docelowe różnią się jednak w ramach poszczególnych instytucji udzielających wsparcia, co ma odzwierciedlenie w strukturze wieku uczestników. Ogółem, ok. **60% osób aktywizowanych w analizowanym okresie stanowiły osoby w wieku 18–24 lata**. Wyraźnie mniejszą grupę stanowiły osoby w wieku 25–29 lat (40%), natomiast znikomy był udział osób niepełnoletnich (niecałe 0,5%). Projekty PUP były kierowane jedynie do osób pełnoletnich (18–29 lat), a ich struktura była zbliżona do obserwowanej w całej grupie objętej wsparciem (58% osób w wieku 18–24 lata i 42% w wieku 25–29 lat). Należy jednak zauważyć, że w porównaniu do I Raportu Wskaźnikowego, znacząco wzrósł udział osób w wieku 18–24 lata (z 48% do 58%). Może to wynikać z większej koncentracji na osobach młodszych, które obejmują bardziej rygorystyczne zapisy Gwarancji dla Młodzieży (obligujące do udzielenia wsparcia w ramach GdM w ciągu 4 miesięcy od rejestracji w PUP, a nie – jak w przypadku osób w wieku 25–29 lat – od momentu przystąpienia do projektu).¹ Wzrost udziału osób w wieku 18–24 lata wśród uczestników projektów PUP spowodował lepsze dostosowanie struktury wiekowej uczestników projektów PO WER do struktury całej populacji bezrobotnych. Osoby w wieku poniżej 24 lat stanowiły bowiem 57% wszystkich bezrobotnych zarejestrowanych w PUP, które nie ukończyły 30 lat.

Wyraźnie inna była struktura wieku osób aktywizowanych przez OHP, które swoje działania kierują do osób poniżej 25. roku życia. Dość znaczący udział w tej grupie stanowiły osoby niepełnoletnie, które z różnych przyczyn nie realizowały obowiązku nauki (11%). Wynika to ze szczególnej roli tej instytucji we wspieraniu osób młodych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

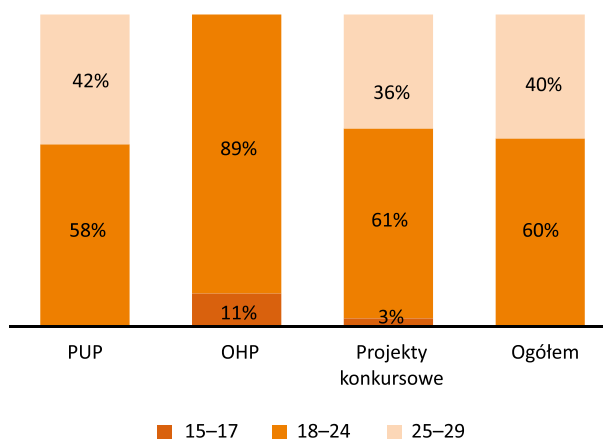
¹ Por. Zaktualizowany Plan realizacji Gwarancji dla młodzieży w Polsce, Warszawa 2015.

Wykres 1. Struktura uczestników wg płci

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 2. Struktura uczestników wg wieku

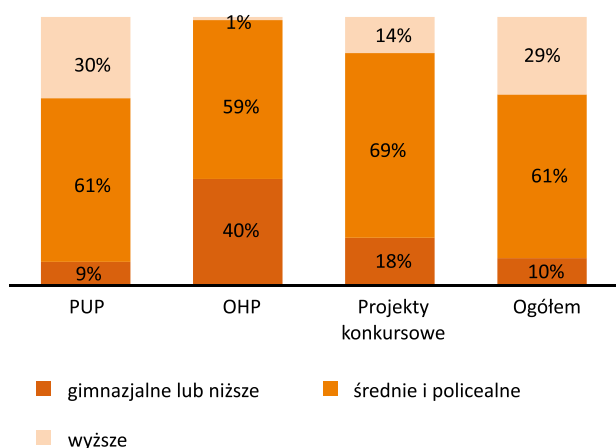

Źródło: Opracowanie własne.

Struktura uczestników ze względu na poziom wykształcenia wyraźnie różni się w zależności od instytucji udzielającej wsparcia. Relatywnie **lepiej wykształceni są uczestnicy projektów prowadzonych przez PUP**, wśród których 30% stanowią osoby posiadające dyplom wyższej uczelni, a w grupie 25–29 lat – niemal 50%. Przy czym struktura ta nie zmieniła się znacząco w porównaniu do I Raportu Wskaźnikowego, w którym odsetek osób z wyższym wykształceniem wśród osób aktywizowanych przez PUP wynosił 32%. Natomiast **wśród uczestników projektów OHP, istotną grupę (40%) stanowią osoby najslabiej wykształcone**, które zakończyły edukację na poziomie gimnazjum lub niższym. Relatywnie duży był również udział takich osób wśród uczestników projektów konkursowych realizowanych głównie przez NGO i instytucje szkoleniowe (18%).

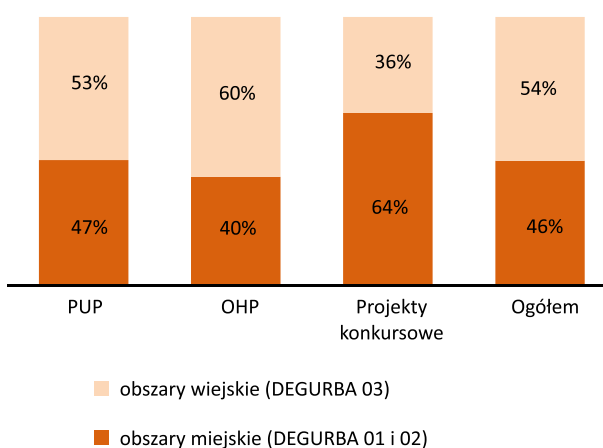
Większość uczestników projektów pochodziła z obszarów wiejskich wg klasyfikacji DEGURBA (54%). Ich udział dokładnie odzwierciedlał rozkład obserwowany wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w wieku do 29 lat, wśród których osoby zamieszkałe na wsi również stanowiły 54%. Odsetek ten był szczególnie wysoki w przypadku osób aktywizowanych przez OHP, co wynika z większego ukierunkowania tej instytucji na wsparcie osób ze środowisk bardziej oddalonych od rynku pracy, do których można zaliczyć osoby zamieszkujące obszary wiejskie.

Wykres 3. Struktura uczestników wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 4. Struktura uczestników wg miejsca zamieszkania

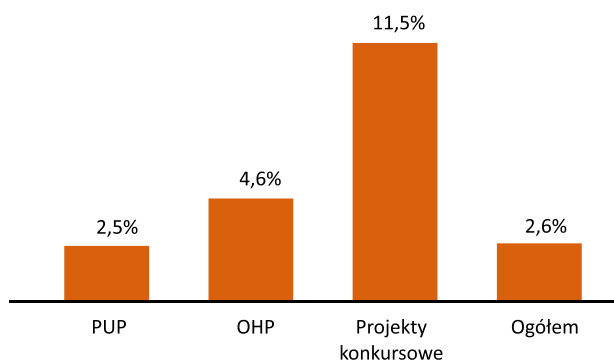
Źródło: Opracowanie własne.

W porównaniu do I Raportu Wskaźnikowego lekko wzrósł odsetek osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników projektów (z 2% do **2,6%**). Wzrost jest widoczny zarówno wśród uczestników projektów PUP (z 1,9% do 2,5%), jak i OHP (z 3% do 4,6%). Dzięki odnotowanemu wzrostowi udział osób z niepełnosprawnościami w projektach PUP był większy niż ich udział w całej populacji zarejestrowanych bezrobotnych (2,2%). Wciąż jednak odsetek osób z niepełnosprawnościami wśród wszystkich uczestników PO WER jest wyraźnie mniejszy niż w całej populacji osób w wieku 15–29 lat (3,7%).²

² Wg danych z 2011 r.

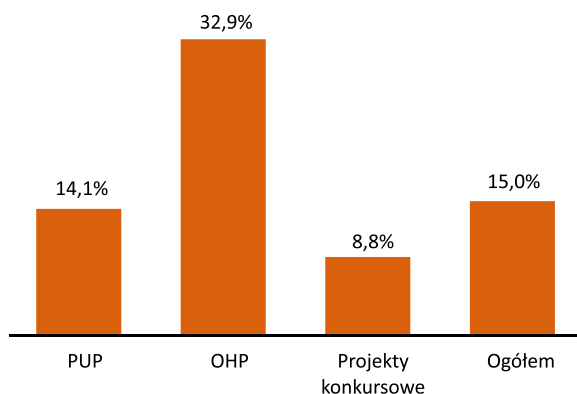
Zwraca uwagę bardzo wysoki **odsetek osób z niepełnosprawnościami wśród osób aktywizowanych w ramach projektów konkursowych, w których wyniósł on 11,5%**. Należy to uznać za bardzo pozytywny sygnał, gdyż działania realizowane np. przez NGO mogą być lepiej dostosowane do specyficznych potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zwiększając potencjalną skuteczność udzielanego wsparcia. Natomiast **wśród uczestników projektów OHP szczególnie wysoki był udział osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących (33%)**, co potwierdza ukierunkowanie tej instytucji na osoby w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, pochodzące ze środowisk defaworyzowanych.

Wykres 5. Udział osób z niepełnosprawnościami wśród uczestników projektu

Źródło: Opracowanie własne.

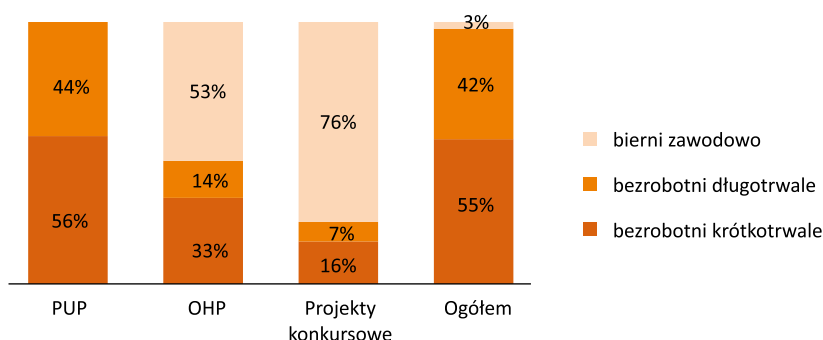
Wykres 6. Udział osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących wśród uczestników projektu

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ogółu uczestników projektów Osi Priorytetowej I PO WER, zdecydowanie dominowały osoby bezrobotne (97%), przy czym 42% stanowiły osoby bezrobotne długotrwale.³ Struktura uczestników wg statusu na rynku pracy była jednak bardzo silnie zróżnicowana w zależności od instytucji oferującej wsparcie. Projekty PUP z definicji kierowane były jedynie do osób zarejestrowanych jako bezrobotne, przy czym aż 44% z nich stanowiły osoby bezrobotne długotrwale. Projekty OHP oraz projekty konkursowe w większym stopniu ukierunkowane były na osoby bierne zawodowo, uzupełniając w ten sposób wsparcie PUP.

Wykres 7. Struktura uczestników wg statusu na rynku pracy

Źródło: Opracowanie własne.

2.2. FORMY WSPARCIA

W ramach wsparcia realizowanego w ramach Osi Priorytetowej I PO WER, każdy z uczestników miał zagwarantowane przynajmniej 3 elementy indywidualnej i kompleksowej pomocy.⁴ Dwa z nich były obligatoryjne i obejmowały identyfikację potrzeb oraz pośrednictwo pracy lub doradztwo (poradnictwo) zawodowe, a trzecie i kolejne (fakultatywne) – dobierane było w zależności od potrzeb i możliwości osób uczestniczących w Programie.

³ Wg definicji obowiązującej w PO WER, wg której do osób długotrwale bezrobotnych zalicza się osoby bezrobotne nieprzerwanie przez okres ponad 6 miesięcy – w przypadku osób w wieku poniżej 25 lat, oraz osoby bezrobotne nieprzerwanie przez okres ponad 12 miesięcy – w przypadku osób w wieku 25 lat i więcej

⁴ Por. Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych PO WER 2014–2020, Wersja 6 z 28 listopada 2016 r.

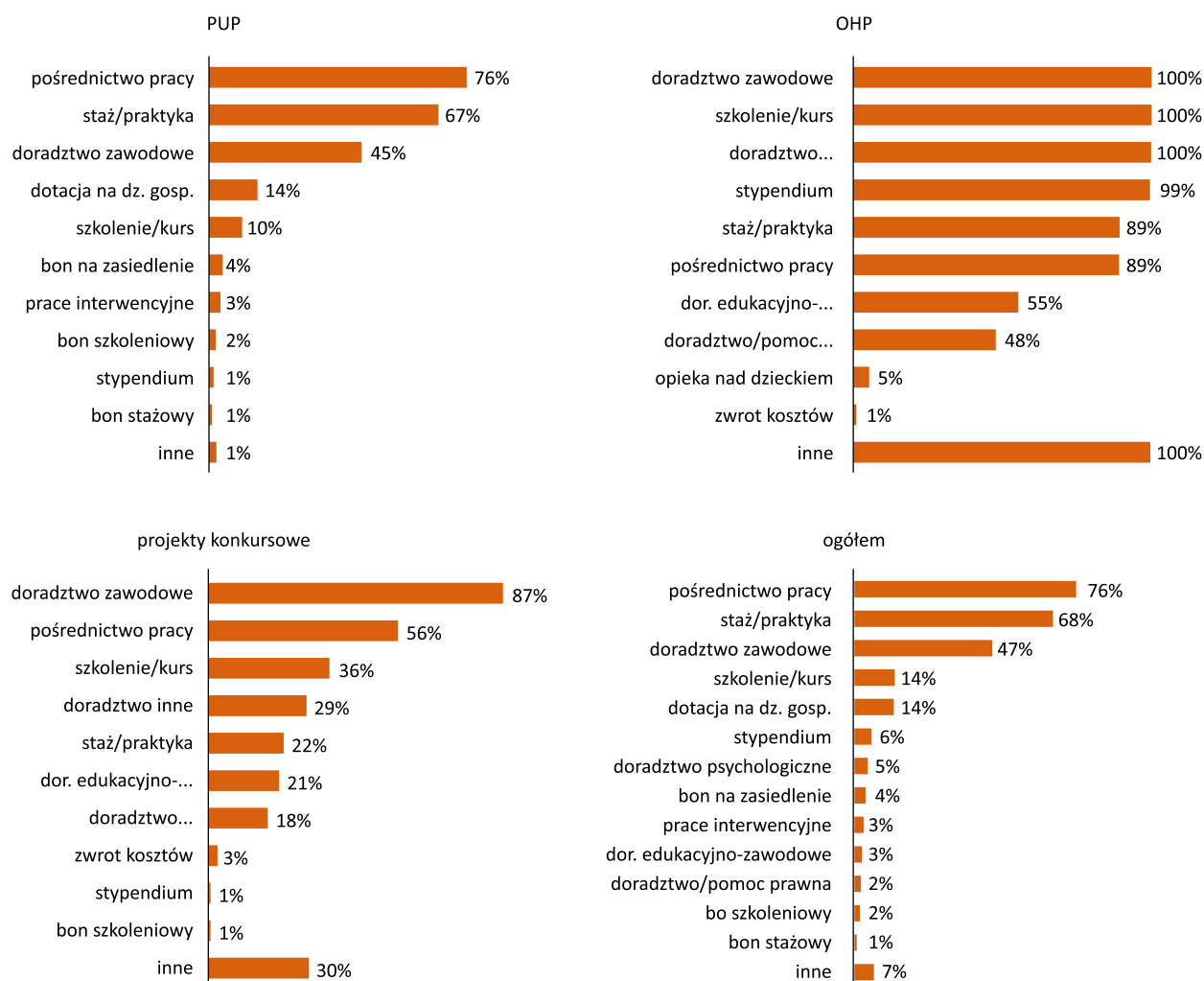
W dostępnych danych o formach wsparcia udzielonych uczestnikom identyfikacja potrzeb nie figuruje jako oddzielny rodzaj wsparcia. Natomiast dane potwierdzają, że zdecydowana większość uczestników skorzystała przynajmniej z jednej obligatoryjnej formy (pośrednictwa pracy lub doradztwa zawodowego), a ponad ¼ skorzystała z ich obu. Przy czym liczba wykorzystanych form wsparcia przez poszczególnych uczestników oraz ich rodzaj różniły się znacząco w zależności od instytucji realizującej projekt.

Osoby aktywizowane przez PUP skorzystały średnio z 2,3 różnych form pomocy.⁵ Oprócz form wskazanych wyżej jako obligatoryjne, praktycznie każdy z uczestników skorzystał przynajmniej z jednej formy wsparcia bardziej pogłębionego, tj. wykraczającego poza doradztwo zawodowe i pośrednictwo pracy. **Ok. 2/3 uczestników projektów PUP uzyskało wsparcie w postaci stażu**, dzięki któremu mieli oni możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego i nabycia praktycznych umiejętności. Staże trwały zazwyczaj do 6 miesięcy, a podczas ich odbywania każdy z uczestników otrzymywał środki finansowe w formie stypendium w wysokości 120% zasiłku dla bezrobotnych. Do popularnych wśród uczestników projektów PUP form wsparcia należały również dotacje na założenie działalności gospodarczej (w wysokości ok. 20 tys. zł), z których skorzystało ok. 14% osób, oraz **szkolenia i kursy, w których uczestniczył tylko co 10 spośród ogółu uczestników**. Ok. 7 % skorzystało natomiast z bonów adresowanych specjalnie do osób poniżej 30 roku życia, przy czym najczęściej wykorzystywane były bony na zasiedlenie (4%), a nieco rzadziej – bony szkoleniowe (2%) i bony stażowe (1%).

Bardziej kompleksowe było wsparcie realizowane przez OHP. Przeciętnie każdy z uczestników skorzystał z niemal **8 różnych form wsparcia**, przy czym ich liczba była zróżnicowana w zależności od wieku – osoby w wieku 15–17 lat skorzystały przeciętnie z 5 form wsparcia, a w wieku 18–24 lata – z 8,2. Praktycznie wszyscy uczestnicy projektów OHP uczestniczyli w doradztwie zawodowym i psychologicznym oraz kursie umożliwiającym zdobycie konkretnych kwalifikacji zawodowych. Po zakończeniu kursu wszyscy uczestnicy w wieku 18–24 lata wzięli udział w stażu zawodowym oraz skorzystali z pośrednictwa pracy. Około połowa uczestników skorzystała również z doradztwa edukacyjno-zawodowego oraz pomocy prawnej. Dodatkowo, wszyscy uczestnicy programów OHP otrzymywali również stypendium wspierające ich finansowo w czasie trwania projektu.

⁵ Na podstawie danych z systemu SL.

Wykres 8. Odsetek uczestników projektów korzystających z poszczególnych form wsparcia

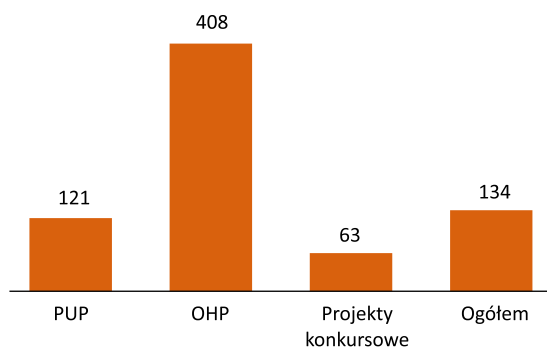

Źródło: Opracowanie własne.

Z uwagi na zróżnicowany zakres wsparcia między poszczególnymi instytucjami, wyraźnie różniły się one długością aktywizacji danej osoby w ramach projektu. **Wśród osób aktywizowanych przez PUP przeciętny czas uczestnictwa w projekcie wynosił przeciętnie 4 miesiące (121 dni), podczas gdy udział w projekcie osób aktywizowanych przez OHP trwał ponad rok (408 dni).** Najkrótszy przeciętny czas wsparcia odnotowano w przypadku uczestników projektów konkursowych (63 dni), jednak wynika to najprawdopodobniej z faktu, że z uwagi na początkową fazę realizowanych projektów, wśród ich uczestników nadreprezentowane są osoby, **które nie ukończyły ścieżki wsparcia zgodnie z planem (stanowią aż 59% ogółu).**⁶ Natomiast w przypadku projektów PUP odsetek osób, które zakończyły udział niezgodnie ze ścieżką wsparcia wynosił 13%, a OHP – jedynie 4%.

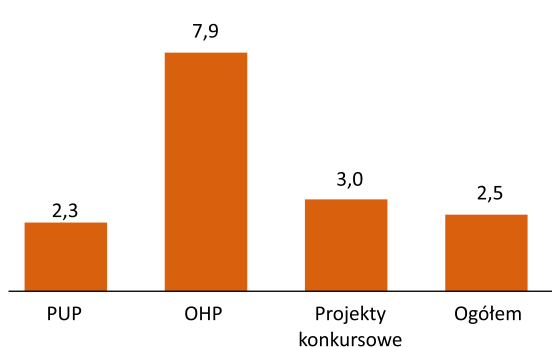
⁶ Przy czym w ok. 30% przypadków powodem przerwania udziału w projekcie było podjęcie zatrudnienia.

Wykres 9. Przeciętny czas wsparcia w podziale wg instytucji (w dniach)

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 10. Przeciętna liczba form wsparcia w podziale wg instytucji

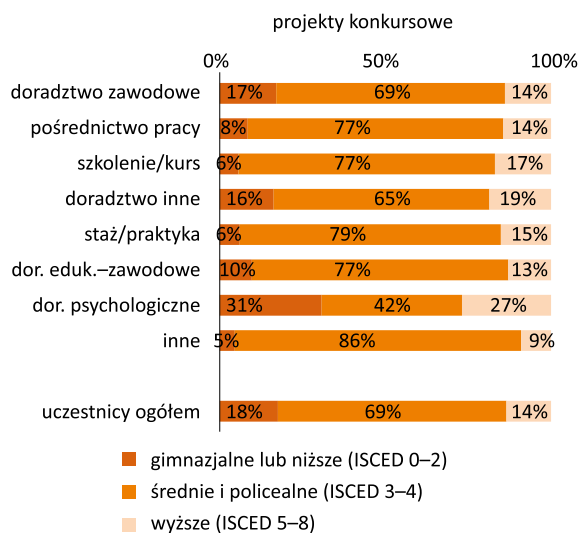
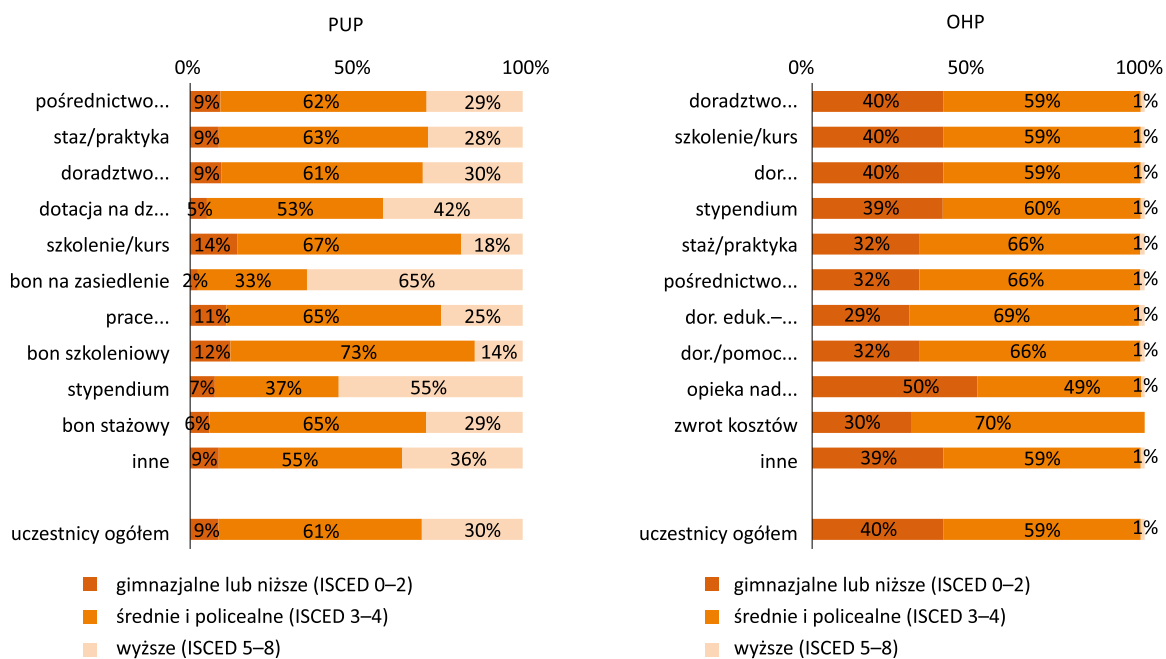
Źródło: Opracowanie własne.

Pewnych wniosków dostarcza również analiza struktury osób korzystających z poszczególnych form wsparcia z uwzględnieniem wykształcenia i wieku. **W projektach PUP osoby słabiej wykształcone częściej niż pozostali korzystali ze szkoleń i kursów oraz bonów szkoleniowych**, co należy uznać za pozytywne zjawisko, zgodne z logiką wykorzystywania tych instrumentów. Dzięki temu osoby te mogły uzupełnić kwalifikacje zawodowe, zwiększając tym samym swoje szanse na znalezienie pracy. Częściej również uczestniczyły one w pracach interwencyjnych, w ramach których PUP pokrywał część kosztów zatrudnienia pracownika przez pracodawcę. Natomiast **osoby z wyższym wykształceniem zdecydowanie częściej korzystały z dotacji na założenie działalności gospodarczej, a także bonu na zasiedlenie**. Wynika to najprawdopodobniej z procesu autoselekcji – osoby lepiej wykształcone częściej aplikowały o dotacje, które wymagały m.in. zdobycia odpowiednich poręczeń oraz monitorowania dostępności środków w poszczególnych PUP.⁷ Natomiast uzyskanie bonu na zasiedlenie było uwarunkowane wcześniejszym znalezieniem pracodawcy spoza regionu zamieszkania, co też w naturalny sposób premiowało osoby lepiej wykształcone, bardziej mobilne i często przenoszące się do dużych ośrodków miejskich. Z kolei osoby młodsze częściej korzystały z pośrednictwa pracy i staży, a starsze – dotacji i bonów na zasiedlenie.

W przypadku projektów OHP kluczowy wpływ na strukturę uczestników poszczególnych form wsparcia miał wiek. Wynika to z faktu, że – jak wcześniej wspomniano – osoby w wieku 15–17 lat były objęte mniejszą liczbą form wsparcia niż ich starsi koledzy. W rezultacie, wszystkie formy wsparcia realizowane przez OHP można podzielić na te adresowane do wszystkich uczestników (doradztwo zawodowe, szkolenia/kursy, doradztwo psychologiczne, stypendium) oraz te adresowane wyłącznie do osób w wieku 18–24 lata (takie jak pośrednictwo pracy, staż zawodowy, doradztwo edukacyjno-zawodowe, pomoc prawną, dofinansowanie opieki nad dzieckiem czy zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania).

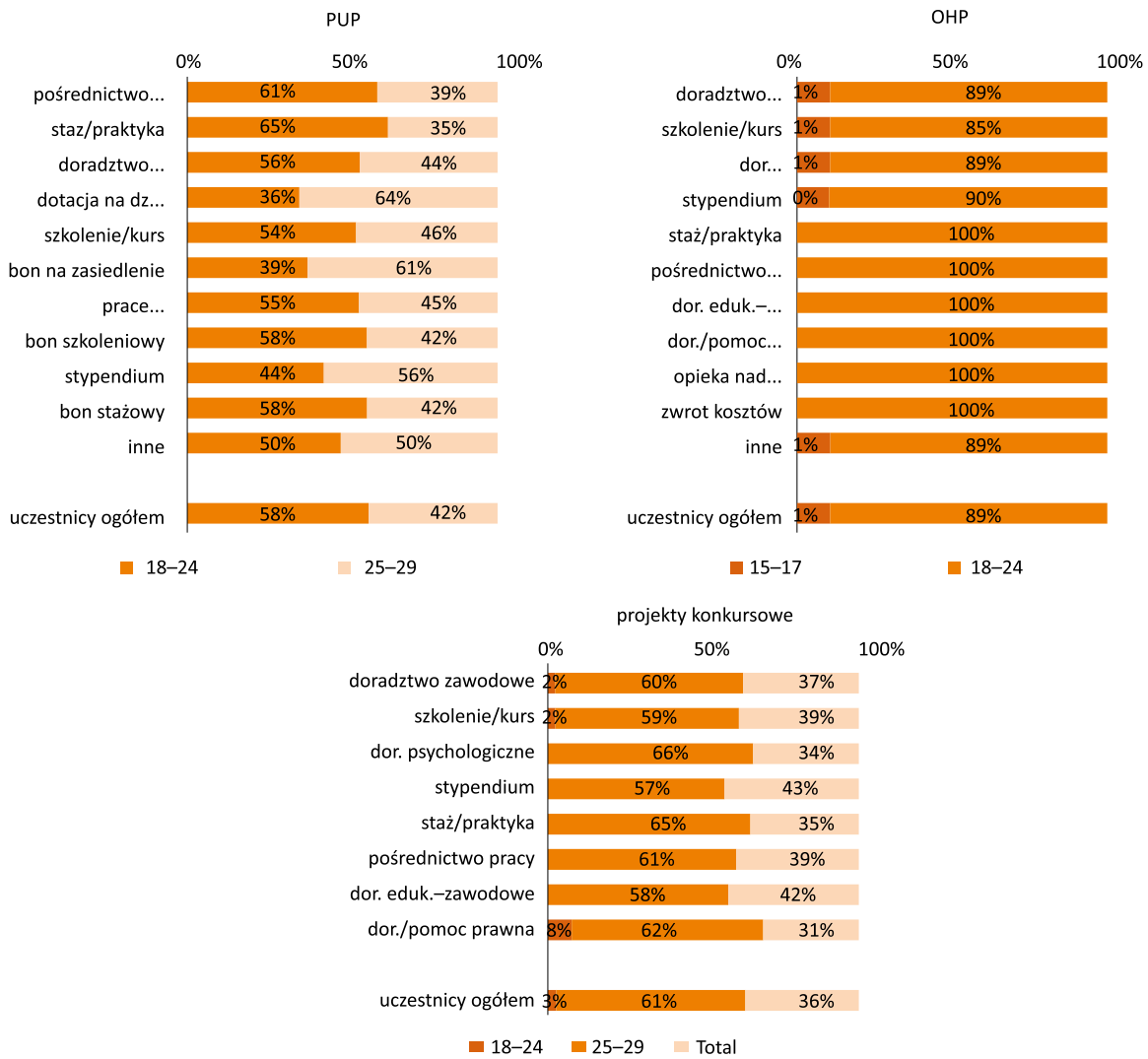
⁷ Dotacje cieszyły się dużym zainteresowaniem i często w danym PUP środki kończyły się już w 1 kwartale danego roku.

Wykres 11. Struktura uczestników poszczególnych form wsparcia wg wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 12. Struktura uczestników poszczególnych form wsparcia wg wieku

Źródło: Opracowanie własne.

3. BADANIE WSKAŹNIKOWE – METODY I DEFINICJE

Niniejszy rozdział ma charakter metodologiczny. Omawiamy w nim sposób realizacji badania i doboru próby do badania wskaźnikowego. Prezentujemy błędy maksymalne dla całej próby oraz jej wybranych przekrojów. Przedstawiamy definicje długoterminowych wskaźników rezultatu w oparciu o dokumenty programowe. Operacjonalizujemy definicje przypisując do każdego wskaźnika odpowiedzi z badania ankietowego.

3.1. STRUKTURA PRÓBY I REPREZENTATYWNOŚĆ BADANIA

Badanie wskaźnikowe zostało zrealizowane w styczniu i lutym 2017 roku na podstawie operatu, zawierającego informacje o **78 329 uczestnikach** projektów finansowanych w ramach YEI, którzy **zakończyli udział w projektach między początkiem lipca 2015 roku a końcem czerwca 2016 roku**. Z tej grupy przeprowadzono wywiady z losową próbą **1 418 osób**. Próbę skonstruowano z uwzględnieniem warstw w następujących wymiarach: płeć, wykształcenie, kategoria wieku (16–17, 18–24, 25–29), status na rynku pracy oraz występowanie szczególnej sytuacji w gospodarstwie domowym. W poszczególnych przecięciach założono minimalne liczebności aby nie przekroczyć zakładanego błędu maksymalnego w rozbiu na płeć oraz w wybranych subpopulacjach. Liczebności oraz błędy maksymalne w poszczególnych przecięciach przedstawia tabela 1.

W całej próbie błąd maksymalny wyniósł 2,6%, natomiast z podziałem na płeć nie przekroczył 3,7%. Większy błąd w niektórych przekrojach wykształcenia, podmiotu aktywizującego oraz sytuacji na rynku pracy – jednak nie większy niż 8,5% – wynika z niskiej liczebności tych grup oraz konieczności zachowania reprezentatywności próby w stosunku do populacji w zakresie możliwym do korekty wagami.

Tabela 2. Struktura próby oraz błędy maksymalne dla frakcji w wybranych przekrojach

Subpopulacja		Liczebność próby	Liczebność operatu	Błąd maksymalny
Płeć				
	kobiety	730	43247	3,6%
	mężczyźni	688	35082	3,7%
Wykształcenie				
	ISCED 0-1	123	1524	8,5%
	ISCED 0-2	378	7856	4,9%
	ISCED 0-3	814	51380	3,4%
	ISCED 3-4	495	47794	4,4%
	ISCED 5-6	545	22679	4,1%
DEGURBA				
	gęsto zaludnione (1)	368	15526	5,0%
	średnio zaludnione (2)	418	20776	4,7%
	słabo zaludnione (3)	632	42027	3,9%
Status na rynku pracy				
	bierni	163	2022	7,4%
	długotrwale bezrobotni	573	33017	4,1%
	niedługotrwale bezrobotni	682	43287	3,7%
Podmiot				
	PUP	1168	74571	2,8%
	OHP	237	3610	6,2%
Cała próba		1418	78329	2,6%

Źródło: Obliczenia własne.

W celu skorygowania reprezentatywności badania ze względu na warstwową konstrukcję próby, braki odpowiedzi (ang. *non-response error*) oraz niedziałające numery telefonów w bazie (ang. *coverage error*) skalibrowano wagi anali-

tyczne w taki sposób, żeby rozkłady brzegowe próby odpowiadały rozkładowi brzegowemu operatu. Dzięki temu zapewniona jest reprezentatywność obliczanych statystyk dla całej populacji zawartej w operacie.

Do obliczenia wag wzięto pod uwagę następujące zmienne:

- płeć,
- wiek (trzy kategorie wieku: 15–18, 19–24, 25–29) ,
- status na rynku pracy przed przystąpieniem do programu,
- wykształcenie (w kategoriach: ISCED 0-2, ISCED 3-4, ISCED 5-6),
- osoby w niekorzystnej sytuacji społecznej (tak/nie),
- wielkość miejsca zamieszkania (wg klasyfikacji DEGURBA),
- rodzaj instytucji aktywizującej (PUP, OHP, inne),
- uzyskanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej (tak/nie).

Do kalibracji wykorzystano numeryczny algorytm optymalizacyjny Deville and Sarndal (1992), zgodnie z implementacją Creedy (2003) w wersji Pacifico (2010).⁸ W rezultacie uzyskano pełną zgodność rozkładów brzegowych w próbie i w operacie, przy niewielkiej wariancji wag. Oznacza to, że po przeważeniu struktura próby odpowiada dokładnie strukturze populacji ze względu na wyróżnione cechy. Waga minimalna wyniosła 0,54 a maksymalna 406,6. Oznacza to, że jednostka w próbie reprezentuje między 1 a 407 jednostek w operacie, przy czym średnia wartość wynosi 55, a mediana 33.

Ryzyko ewentualnych błędów wynikających z niejednoznacznej definicji pojęć, niezrozumienia pytań i związanej z tym możliwej rezygnacji z wywiadu w trakcie badania zostało zminimalizowane, poprzez wielokrotną analizę kwestionariusza, również bazując na doświadczeniach z ubiegłej edycji badania, jego konsultację z przedstawicielami Ministerstwa Rozwoju oraz pilotaż. Wywiady były słuchane na żywo przez 3 osoby i na tej podstawie wprowadzono poprawki w sformułowaniu pytań.

3.2. DEFINICJE WSKAŹNIKÓW

Głównym celem badania ankietowego zrealizowanego na potrzeby niniejszej ewaluacji jest określenie stopnia realizacji czterech wskaźników rezultatu długoterminowego dla osi I PO WER, odnoszących się do efektów interwencji realizowanej w ramach *Inicjatywy na rzecz ludzi młodych* (YEI).⁹ Wskaźniki te są identyczne z analizowanymi w poprzednim raporcie wskaźnikowym, zgodnie z raportem metodologicznym pominięto natomiast wcześniej analizowany wskaźnik nr 5 – dotyczący osób objętych interwencją z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Definicje wskaźników nr 1–3 przedstawione są na podstawie *Załącznika 2b do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020*, natomiast definicja wskaźnika nr 4 – na podstawie *Załącznika 2 – Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014–2020 – EFS do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014–2020*. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe definicje analizowanych wskaźników:

⁸ Creedy, J., 2003. Survey Reweighting for Tax Microsimulation Modelling, Treasury Working Paper Series 03/17, New Zealand Treasury. Deville, J.C. and Sarndal, C.E., 1992. Calibration estimators in survey sampling, Journal of the American Statistical Association 87 (418) 376–382, American Statistical Association. Pacifico 2010. reweight: A Stata module to reweight survey data to external totals, CAPPaper N.79.

⁹ Lista wskaźników na podstawie Szczegółowego Opisu Przedmiotu Zamówienia. Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER)

Tabela 3. Definicje wskaźników objętych niniejszym badaniem

Nr	Nazwa wskaźnika	Definicja wskaźnika
YEI-1	Liczba osób uczestniczących w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby bezrobotne lub biernie zawodowo, które uczestniczyły w kształceniu ustawicznym, szkoleniach prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu w okresie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w operacji realizowanej w ramach <i>Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych</i> . Definicja kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego oraz stażu jak we wskaźniku dot. <i>liczby osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu</i> . Definicja kwalifikacji zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego <i>liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu</i> . Przez szkolenia należy rozumieć wyłącznie te szkolenia, które prowadzą do uzyskania kwalifikacji zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego <i>liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu</i> .
YEI-2	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby, które otrzymały wsparcie w ramach <i>Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych</i> i pracowały w ciągu sześciu po zakończeniu udziału w operacji realizowanej w ramach Inicjatywy (w tym pracujące na własny rachunek). Definicja osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego <i>liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>
YEI-3	Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Wskaźnik stanowi podkategorię wskaźnika pt. <i>liczba osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie</i> mierzonego w ramach Inicjatywy za rzecz zatrudnienia ludzi młodych. Definicja osób pracujących na własny rachunek 6 miesięcy po zakończeniu udziału w programie zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego <i>liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i> Definicja pracy na własny rachunek zgodnie z definicją wskaźnika wspólnego <i>liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)</i>
YEI-4	Liczba osób, w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek , sześć miesięcy po opuszczeniu programu	Osoby w niekorzystnej sytuacji, które pracują (łącznie z pracującymi na własny rachunek) sześć miesięcy po opuszczeniu projektu. Osoby w niekorzystnej sytuacji definiowane są jak we wskaźnikach: • <i>liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących</i> • <i>liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu</i> • <i>liczba migrantów, osób obcego pochodzenia, mniejszości (w tym społeczności marginalizowane takie jak Romowie)</i> • <i>liczba osób z niepełnosprawnościami</i> • <i>liczba osób z innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej.</i> Definicja osób pracujących, łącznie z pracującymi na własny rachunek jak we wskaźniku: <i>liczba osób pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek)</i> . Wskaźnik ten należy rozumieć, jako zmianę statusu zatrudnienia w ciągu sześciu miesięcy po opuszczeniu programu w stosunku do sytuacji w momencie przystąpienia do interwencji (uczestnik bezrobotny lub biernie zawodowo w chwili wejścia do programu)

Uwagi: Pozostałe definicje, do których odwołują się definicje wskaźników objętych niniejszym badaniem, zamieszczono w załączniku 1.

Źródło: Załącznik 2b do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020 oraz Załącznik 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014–2020 – EFS do Wytycznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014–2020

3.3. OPERACJONALIZACJA DŁUGOTERMINOWYCH WSKAŹNIKÓW REZULTATU

W poniższej tabeli przedstawiamy operacjonalizację wskaźników rezultatu. Do każdego wskaźnika przypisano pytania i odpowiedzi z badania ankietowego, na podstawie których wyliczono wartości wskaźników.

Tabela 4. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu

Wskaźnik YEI-1. Liczba osób biorących udział w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu sześć miesięcy po opuszczeniu programu
Do wyliczenia wskaźnika YEI-1 posłużyły pozytywne odpowiedzi na następujące pytania: Pytanie 27. Czy w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] uczył(a) się Pan(i) lub szkolił(a) w następującej formie? a) w systemie szkolnym b) na studiach wyższych c) na kwalifikacyjnych kursach zawodowych d) na szkoleniach zawodowych Pytanie 12. W poprzednim pytaniu powiedział(a) Pan(i), że w tym okresie nie posiadał(a) Pan(i) pracy – czyli w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy]? Czy był(a) Pan(i): c) na stażu/praktyce organizowanym przez PUP
Wskaźniki YEI-2 i YEI-4. Liczba osób pracujących sześć miesięcy po opuszczeniu programu
Wskaźniki zostały obliczone na podstawie pozytywnych odpowiedzi na pytania: Pytanie 9. Proszę teraz spróbować sobie przypomnieć swoją sytuację zawodową w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] (czyli w sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie). Kolejne pytania będą dotyczyły właśnie tego okresu. Czy wtedy: a) pracował(a) Pan(i) c) prowadził(a) Pani(i) działalność gospodarczą e) prowadził/a Pan/i lub pomagała w gospodarstwie rolnym Pytanie 13. Powiedział(a) Pan(i), że w tym okresie tymczasowo nie wykonywał(a) Pan(i) pracy. Czy przebywał(a) Pan(i) wtedy na: a) urlopie wypoczynkowym b) urlopie macierzyńskim/ojcowskim/rodzicielskim d) zwolnieniu lekarskim Wyłączono zaś osoby z zawieszoną działalnością gospodarczą (pytanie 15 b oraz 16 b): Pytanie 15. Z informacji przekazanych przez Ministerstwo Rozwoju wynika, że uzyskał(a) Pan(i) dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Czy w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] działalność gospodarcza była: b) działalność była zawieszona Pytanie 16. Powiedział(a) Pan(i), że w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] posiadał(a) Pan(i) zarejestrowaną działalność gospodarczą. Czy w tamtym czasie była ona: b) działalność była zawieszona Wyłączono również osoby pracujące na czarno (pytanie 11 f) oraz będące na stażu lub praktyce z urzędu pracy (pytanie 12 c): Pytanie 11. W oparciu o jaki rodzaj umowy był(a) Pan(i) zatrudniony(a) w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy]? Jeżeli był(a) Pan(i) zatrudniony(a) na więcej niż jeden rodzaj umowy, np. zlecenie i etat, proszę wskazać wszystkie. f) pracował(a) Pan(i) zarobkowo, ale bez umowy Pytanie 12. W poprzednim pytaniu powiedział(a) Pan(i), że w tym okresie nie posiadał(a) Pan(i) pracy – czyli w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy]? Czy był(a) Pan(i): c) na stażu/praktyce organizowanym przez PUP Wskaźnik YEI-4 obliczono wyłącznie w podgrupie uczestników projektów, którzy zostali zaklasyfikowani do osób w niekorzystnej sytuacji społecznej (informacje uzyskane z bazy uczestników wsparcia).
Wskaźnik YEI-3. Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu
Wskaźnik YEI-3 obliczono na podstawie pozytywnych wskazań: Pytanie 9. Proszę teraz spróbować sobie przypomnieć swoją sytuację zawodową w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] (czyli w sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie). Kolejne pytania będą dotyczyły właśnie tego okresu. Czy wtedy: c) prowadził(a) Pani(i) działalność gospodarczą Pytanie 11. W oparciu o jaki rodzaj umowy był Pan(i) zatrudniony(a) w tym okresie [data zakończenia projektu + 6 miesięcy]? Jeżeli był(a) Pan(i) zatrudniony(a) na więcej niż jeden rodzaj umowy, np. zlecenie i etat, proszę wskazać wszystkie. e) samozatrudnienie/działalność gospodarcza Wyłączono zaś osoby z zawieszoną działalnością gospodarczą (pytanie 15 b oraz 16 b): Pytanie 15. Z informacji przekazanych przez Ministerstwo Rozwoju wynika, że uzyskał(a) Pan(i) dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Czy w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] działalność gospodarcza była: b) działalność była zawieszona Pytanie 16. Powiedział(a) Pan(i), że w dniu [data zakończenia projektu + 6 miesięcy] posiadał(a) Pan(i) zarejestrowaną działalność gospodarczą. Czy w tamtym czasie była ona: b) działalność była zawieszona

Źródło: Opracowanie własne.

4. WARTOŚCI DŁUGOTERMINOWYCH WSKAŹNIKÓW REZULTATU

W niniejszym rozdziale przedstawiamy wartości długoterminowych wskaźników rezultatu obliczone na podstawie danych uzyskanych z badania ankietowego uczestników projektów. Wskaźniki obliczono na próbie 1 418 osób. Definicje wskaźników oraz ich operacjonalizację, czyli przypisane im odpowiedzi z badania ankietowego, przedstawiono w rozdziale 2.

Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu przedstawiono dla Osi Priorytetowej I PO WER w tabeli 5. Ocenie podlegają cztery wskaźniki odnoszące się do działań finansowanych z Inicjatywy na rzecz zatrudnienia osób młodych (*Youth Employment Initiative, YEI*). Zrealizowane wartości wskaźników zestawiono z zakładanymi wartościami docelowymi oraz wartościami uzyskanymi w poprzedniej edycji badania.

Tabela 5. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu

	Nazwa wskaźnika	Zrealizowane wartości wskaźników	Zakładane wartości docelowe	Wartości z poprzedniej edycji badania
YEI-1	Liczba osób biorących udział w kształceniu ustawicznym, programach szkoleniowych prowadzących do uzyskania kwalifikacji, przygotowaniu zawodowym lub stażu sześć miesięcy po opuszczeniu programu	27,5%	44%	17,0%
YEI-2	Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu	59,5%	58%	76,4%
YEI-3	Liczba osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu programu	14,1%	23%	42,5%
YEI-4	Liczba osób, w niekorzystnej sytuacji społecznej, pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, sześć miesięcy po opuszczeniu programu	54,5%	brak wartości docelowej – wskaźnik podlega monitorowaniu	73,0%

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

Zrealizowane wartości wskaźników różnią się od wartości docelowych oraz wartości otrzymanych w poprzedniej edycji badania ewaluacyjnego. W przypadku odsetka osób kształcących się i odsetka osób prowadzących działalność na własny rachunek wartość wskaźników w tej edycji badania była poniżej zakładanych wartości docelowych, odpowiednio o: 16,5 p.p. oraz 8,9 p.p. W przypadku wskaźnika liczącego odsetek osób pracujących (wskaźnik YEI-2) wartość zrealizowana była prawie taka sama co zakładana wartość docelowa (58%). W przypadku czwartego wskaźnika – odsetka osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, które pracowały sześć miesięcy po zakończeniu wsparcia, nie określono wartości docelowych.

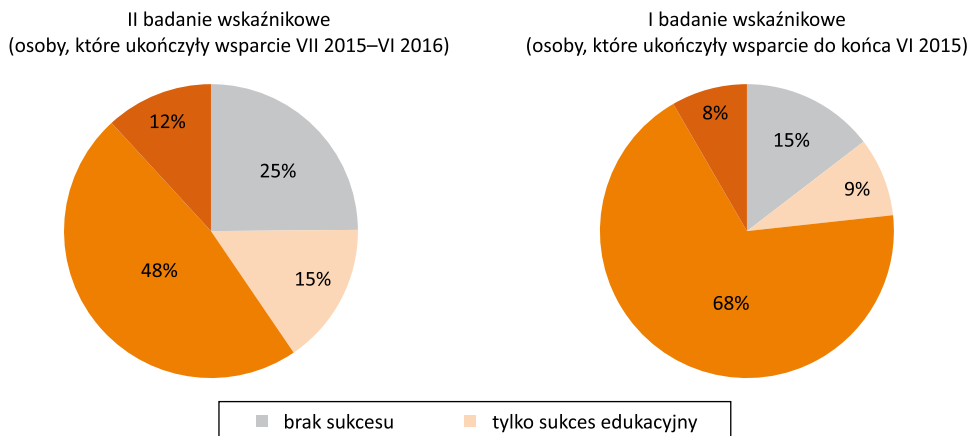
Wartości wskaźników z poprzedniej edycji badania umieszczono w ostatniej kolumnie tabeli. W porównaniu do poprzedniej edycji badania ewaluacyjnego w obecnej **zanotowano wyraźny wzrost w przypadku odsetka osób podejmujących kształcenie**. W niniejszej edycji badania sukces edukacyjny osiągnęło zdecydowanie częściej niż w poprzedniej: 27,5% wobec 17,0%. Wzrost odsetka osób kształcących się jest skutkiem wymienności między sukcesem edukacyjnym a zatrudnieniowym. **Wskaźnik odnoszący się do sukcesu zatrudnieniowego (YEI-2) w obecnej edycji badania jest zaś wyraźnie niższy niż w poprzedniej** – 59,5%, w porównaniu do 76,4%.¹⁰ Analogiczny spadek zanotowano w przypadku wskaźnika YEI-4, odnoszącego się do osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, które podjęły zatrudnienie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie. Jeszcze większy **spadek dotyczył odsetka osób prowadzących działalność na własny rachunek**: 14,1% w obecnej edycji badania wobec 42,5% w zeszłym roku.

¹⁰ Różnica ta zasadniczo wynika z mniejszej liczby środków przyznanych w celu otwarcia własnej działalności gospodarczej. Niemniej jeśli wyłączy się osoby prowadzące działalność gospodarczą, odsetek osób pracujących najemnie wzrósł o 11 p.p. Wzrost odsetka osób pracujących najemnie przy jednoczesnym spadku odsetka osób prowadzących własną działalność gospodarczą świadczy o wymienności tych dwóch pracy. Jest to korzystna obserwacja z punktu widzenia efektywności wsparcia. Osoby mające utrudniony dostęp do dotacji na założenie działalności gospodarczej z większą intensywnością podejmują pracę najemną.

Spadek odsetka osób prowadzących działalność na własny rachunek wynika bezpośrednio ze zmniejszenia częstości przyznawania dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. W analizowanym okresie z dotacji skorzystało 14% osób aktywizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy, podczas gdy w poprzednim okresie było to aż 55%.¹¹

Ponieważ fakt przyznania dotacji wymusza prawie 100-procentową skuteczność zatrudnieniową sześć miesięcy po przyznaniu wsparcia, miało to oczywisty wpływ na obserwowane zmiany częstotliwości osiąganego sukcesu zatrudnieniowego. Niemniej nawet wśród osób, które nie korzystały z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, odsetek osób pracujących sześć miesięcy po zakończeniu aktywizacji zmalał wyraźnie – z 60% do 53%. Jednakże w tej samej grupie wzrósł wyraźnie odsetek osób powracających do kształcenia – z 25% do 29%. Oznacza to, że **gdy analizujemy osoby, które nie skorzystały z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, skuteczność aktywizacji nie tyle spadła, co zmienił się jej charakter.**

Wykres 13. Sukces edukacyjny a zatrudnieniowy

Uwagi: Wartości dla I badania wskaźnikowego odnoszą się wyłącznie do osób, które brały udział we wsparciu finansowanym z YEI.

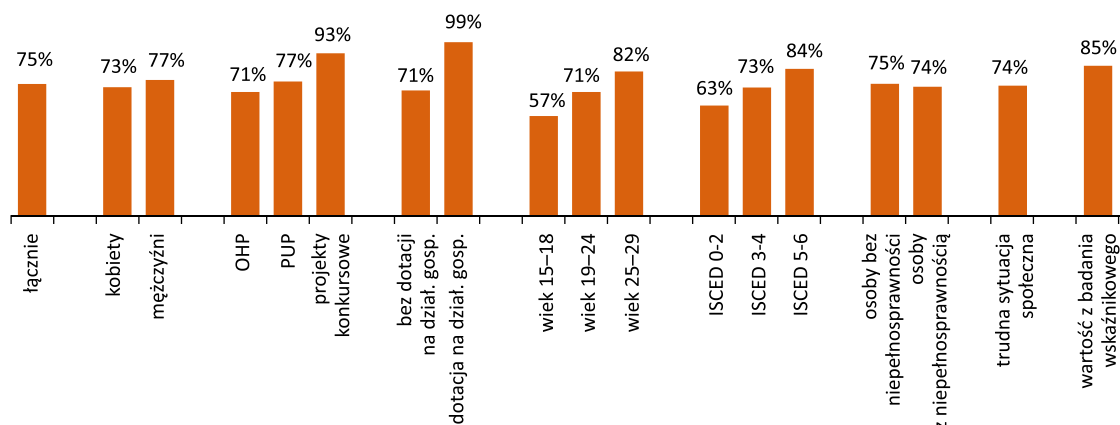
Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

Zestawiając informacje z czterech wskaźników rezultatu otrzymujemy, że **co czwarta osoba nie odniosła żadnego rodzaju sukcesu – ani edukacyjnego, ani zatrudnieniowego.** Prawie połowa osób (48%) podjęła pracę, lecz nie podjęła kształcenia. 15% jest to odsetek osób, które odniosły jedynie sukces edukacyjny – rozpoczęły kształcenie, lecz nie pracowały. Blisko co ósma osoba – 12%, jednocześnie pracowała i kształciła się pół roku po zakończeniu udziału we wsparciu. Warto zauważyć, że w porównaniu z poprzednią edycją badania wskaźnikowego o 10 pp. wzrósł odsetek osób, które nie odniosły ani sukcesu edukacyjnego ani zatrudnieniowego.

Odniesienie sukcesu aktywizacyjnego – bądź edukacyjnego, bądź zatrudnieniowego, było trochę bardziej prawdopodobne w przypadku mężczyzn (77%) niż kobiet (73%). Większe szanse jakiegokolwiek sukcesu były związane również z przynależnością do starszych grup wieku (57% dla grupy wieku 15–18 lat, 71% dla grupy 19–24 lat, oraz 82% dla grupy 25–29 lat), oraz lepszym poziomem wykształcenia (wśród osób z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym 63% odniosło sukces aktywizacyjny, wśród osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym lub policealnym było to 73%, a wśród osób legitymujących się dyplomem ukończenia studiów wyższych – 84%). Jeśli chodzi o status osoby przed rozpoczęciem udziału w aktywizacji, osoby krótkotrwale bezrobotne oraz bierne zawodowo miały większe szanse odniesienia sukcesu (80% oraz 81%) niż osoby długotrwale bezrobotne (68%). Wyraźnie gorsze wyniki osób długotrwale bezrobotnych wynikają zarówno z niższych wskaźników sukcesu edukacyjnego oraz zatrudnieniowego (por. tabela 6), potwierdzając tym samym, że aktywizacja osób długotrwale bezrobotnych jest znacznie trudniejsza niż pozostałych grup osób, do których kierowane jest wsparcie. **Zaklasyfikowanie osoby jako znajdującej się w trudnej sytuacji społecznej nie różnicowało istotnie szans odniesienia sukcesu aktywizacyjnego.** Brak istotnego wpływu dotyczył również niepełnosprawności – osoby z niepełnosprawnościami miały prawie identyczne szanse, aby odnieść sukces edukacyjny lub zatrudnieniowy co osoby pełnosprawne.

¹¹ Jednakże liczebności absolutne kształtują się na odwrót: prawie 4 900 dotacji przyznanych w etapie objętym pierwszym badaniem wskaźnikowym, oraz 10 600 w obecnej edycji badania wskaźnikowego.

Wykres 14. Osoby, które odniosły jakąkolwiek formę sukcesu aktywizacyjnego

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

4.1. OSOBY KSZTAŁCĄCE SIĘ SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU

Odsetek osób kształcących się sześć miesięcy po zakończeniu aktywizacji wyniósł 27,5%. **Sukces edukacyjny częściej osiągały kobiety – 30%, niż mężczyźni – 25%.** Ponadto odsetek osób, które rozpoczęły naukę, jest silnie, ujemnie skorelowany z wiekiem – im osoba starsza, tym szansa powrotu do kształcenia niższa. W grupie wieku 15–18 lat odsetek osób kształcących się wyniósł 56%. Wśród osób w wieku 19–24 lata było to 33%, a w najstarszej analizowanej grupie wieku, 25–29 lat – 17%.

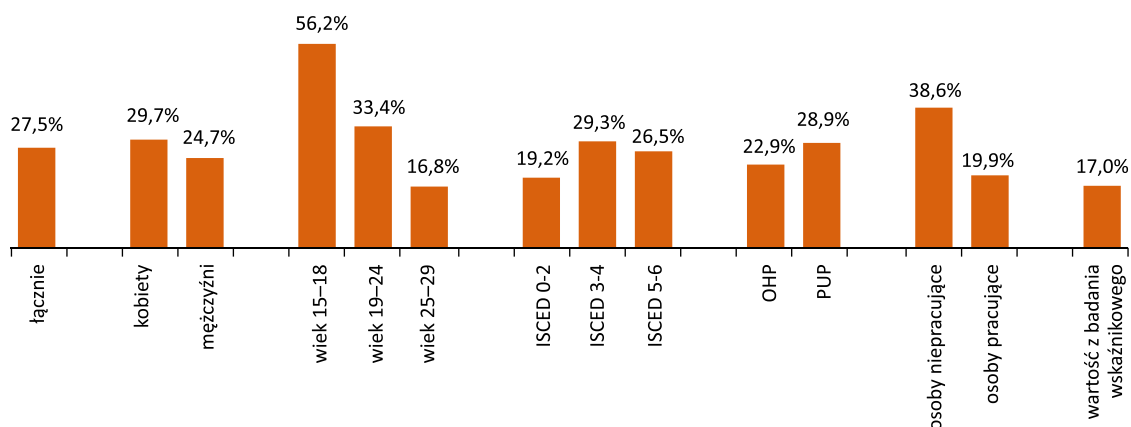
Co interesujące, nie występuje wyraźna zależność między poziomem wykształcenia a odsetkiem osób podejmujących kształcenie. Osoby o najniższym poziomie wykształcenia notowały najniższą wartość wskaźnika sukcesu edukacyjnego – 19%. Wśród osób z wykształceniem ponadgimnazjalnym oraz policealnym (ISCED 3-4) odsetek osób powracających do kształcenia wyniósł 29%. Odsetek ten był bardzo zbliżony wśród osób z wyższym wykształceniem (ISCED 5-6) – 27%. Jest to wynik odmienny niż w poprzedniej edycji badania, w której zidentyfikowano wyraźną, ujemną zależność między poziomem wykształcenia a szansami powrotu do kształcenia.¹² Kolejną różnicą względem wyników z poprzedniej edycji badania jest fakt, że w obecnej edycji **osoby aktywizowane w ramach projektów PUP miały przeciętnie większe szanse powrotu do kształcenia niż osoby aktywizowane przez Ochotnicze Hufce Pracy.** Odsetek osób aktywizowanych przez PUP, które rozpoczęły kształcenie, wyniósł 28,9%. W przypadku osób, które skorzystały z projektów OHP, odsetek podjąć kształcenia wyniósł zaś 22,9%. W zeszłej edycji badania wyniki wskazywały, że to aktywizacja przez OHP sprzyjała silniej powrotom do kształcenia. Niemniej te zmiany można wyjaśnić wymiennością między sukcesem zatrudnieniowym a edukacyjnym, oraz dużym spadkiem tego drugiego w przypadku Powiatowych Urzędów Pracy.

Podobnie jak w poprzedniej edycji badania, również w bieżącej **zidentyfikowano wyraźną wymiennność między sukcesem edukacyjnym a zatrudnieniowym.** Obserwujemy, że sukces edukacyjny i zatrudnieniowy rzadko współwystępują. Osoby, które znalazły zatrudnienie, rzadziej znajdują się w kształceniu. Wśród osób pracujących odsetek osób kształcących wynosi 19,9%, zaś wśród osób nie pracujących – 38,6%. Niemniej w poprzedniej edycji badania różnica między analogicznymi wskaźnikami była większa, bowiem wynosiły one odpowiednio: 39,8% i 10,6%.

Pod względem statusu osoby na moment rozpoczęcia udziału w projekcie, osoby bierne zawodowo oraz krótkotrwale bezrobotne miały większe szanse powrotu do kształcenia niż osoby długotrwale bezrobotne (por. tabela 6). Osoby w trudnej sytuacji społecznej osiągnęły nieznacznie wyższe wartości wskaźnika sukcesu edukacyjnego. Nieistotna zaś była różnica między osobami z niepełnosprawnościami a osobami pełnosprawnymi.

¹² W poprzedniej edycji badania osoby z wykształceniem wyższym powracały do kształcenia ponad trzykrotnie rzadziej niż osoby z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym, odpowiednio 9,2% i 31,5%.

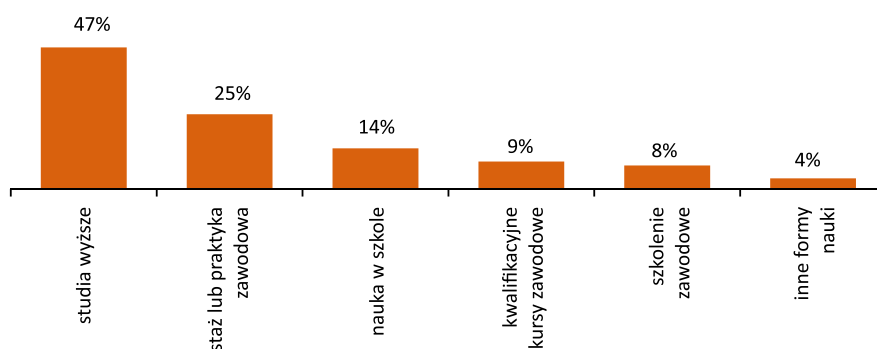
Wykres 15. Osoby kształcące się sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

Spośród osób, które odniosły sukces edukacyjny, tj. kształciły się 6 miesięcy po zakończeniu, **najczęściej wskazywaną formą kształcenia się były studia wyższe**. Co druga osoba kształcąca się uczyła się właśnie na studiach wyższych (por. wykres 16). Nauka na niższych poziomach edukacji (szkoła policealna, liceum, technikum, gimnazjum) dotyczyła zaledwie 14% osób kształcących się. Więcej wskazań było w przypadku nauki na stażu lub praktyce zawodowej. Ponadto na kwalifikacyjnych kursach zawodowych kształciło się 9% respondentów, a na szkoleniach zawodowych 8%.

Wykres 16. Sposób kształcenia uczestników projektów 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Uwagi: Osoba ankietowana mogła wybrać więcej niż jedną formę nauki, dlatego wskaźniki sumują się do wartości większej niż 100%.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

4.2. OSOBY PRACUJĄCE SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU

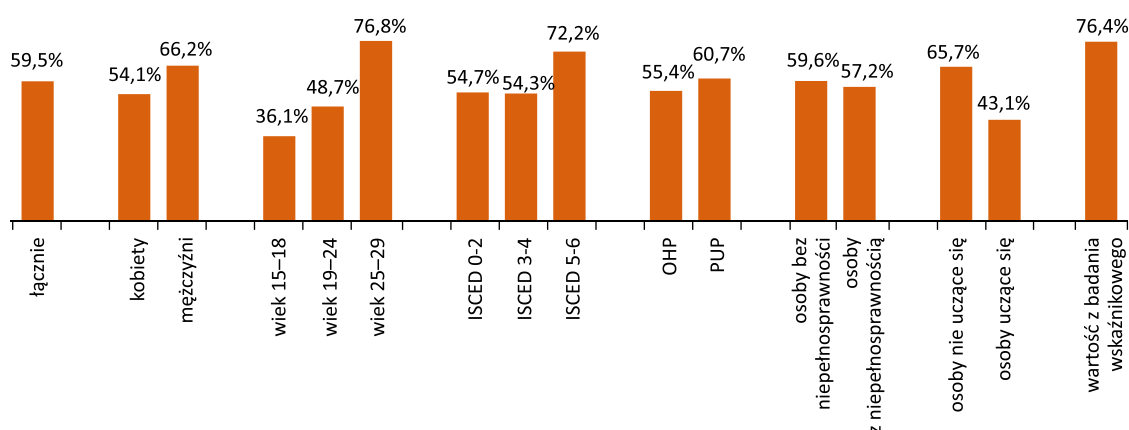
Odsetek osób, które pracowały sześć miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, **wyniósł 59,5%**. **Sukces zatrudnieniowy, inaczej niż w przypadku sukcesu edukacyjnego, częściej dotyczył aktywizowanych mężczyzn**. 66,2% mężczyzn podjęło pracę w analizowanym okresie, gdy zaś analogiczny odsetek kobiet wyniósł jedynie 54,1%. Również w ubiegłej edycji badania obserwowano, iż prawdopodobieństwo zatrudnienia wśród mężczyzn kształtowało się na wyższym poziomie niż kobiet – 78,1% wobec 74,8%, przy czym jak widać obecnie różnice między płciami uległy zwiększeniu.

Silnym korelatem sukcesu zatrudnieniowego jest wiek uczestnika projektu – im wyższy tym wyższe szanse zatrudnienia. Dodatnia zależność dotyczy również wykształcenia – lepiej wyedukowana osoba ma większe szanse znalezienia pracy. **Ponadto podjęciu pracy sprzyja posiadane już pewne doświadczenie zawodowe**. Osoby nie mające za sobą żadnego okresu zatrudnienia przed przystąpieniem do projektu charakteryzowały się wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego o 6 p.p. niższym niż w przypadku osób z doświadczeniem zawodowym.

Aktywizacja przez OHP wiązała się z trochę niższym wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego niż w przypadku osób aktywizowanych przez PUP (55,4% wobec 60,7%).¹³ **Różnice między podmiotami aktywizującymi wynikają m.in. z innego instrumentarium form wsparcia** dostępnych w obu instytucjach, o czym pisaliśmy w rozdziale 3, a także w sposób bardziej szczegółowy w I raporcie tematycznym. Ochotnicze Hufce Pracy nie dysponują wieloma instrumentami wsparcia, silnie wspierającymi zatrudnienie, takimi jak dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej, bon zatrudnieniowy, bon na zasiedlenie itp. Niemniej należy zauważyć, że różnice między podmiotami aktywizującymi są zdecydowanie niższe niż w poprzedniej edycji badania (81,3% dla PUP wobec 40,6% wobec OHP). Wynika to m.in. z faktu, że w analizowanym okresie **Powiatowe Urzędy Pracy relatywnie rzadziej przyznawały dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej niż w poprzednim okresie, co przełożyło się na o 20 p.p. niższą skuteczność zatrudnieniową wsparcia w ramach PUP.**

Uzyskanie dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej wiąże się z prawie 100-procentowym wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego. Osoba, która uzyskała dotację, jest zobowiązana do utrzymania działalności przez co najmniej 12 miesięcy. W przeciwnym przypadku musi zwrócić całą kwotę dofinansowania. Z tego względu odsetek osób pracujących, wliczając w to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, spośród osób, które uzyskały dotację, wyniósł aż 98,9%. W grupie osób, które nie uzyskały dotacji, wskaźnik sukcesu zatrudnieniowego jest prawie o połowę mniejszy – 53,3% (por. tabela 6).

Wykres 17. Osoby pracujące sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

Sukces zatrudnieniowy był rzadziej osiągany na wsi niż w miastach. Wskaźnik YEI-2 dla osób mieszkających na obszarach wiejskich (obszary DEGURBA 3 o najniższym stopniu urbanizacji) jest niższa niż w przypadku osób mieszkających na terenach zurbanizowanych: 64,0% dla DEGURBA 1 oraz 62,8% dla DEGURBA 2. Świadczy to o relatywnej słabości rynków pracy na obszarach słabo zurbanizowanych. Spośród innych charakterystyk korelujących się ujemnie z szansami zatrudnienia należy wskazać trudną sytuację społeczną osoby (więcej piszemy o tym w części 4.4). Także osoby długotrwale bezrobotne miały niższe szanse zatrudnienia po udziale w Programie (odsetek osób pracujących 52%) niż osoby krótkotrwale bezrobotne (65%) oraz bierne (69%). Pozytywną obserwacją jest zaś to, że osoby z niepełnosprawnościami radziły sobie prawie tak samo dobrze co osoby pełnosprawne. Różnica między wskaźnikami zatrudnienia 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji dla obu grup osób aktywizowanych wynosi zaledwie 2,4 p.p.

4.3. OSOBY PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ NA WŁASNY RACHUNEK SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU

Odsetek osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie wyniósł 14,1%. Sukces związany z prowadzeniem działalności gospodarczej ściśle wiąże się z przyznaniem dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej z Powiatowego Urzędu Pracy – aż **94% osób prowadzących działalność gospodarczą uzyskało w ramach projektu dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej.**

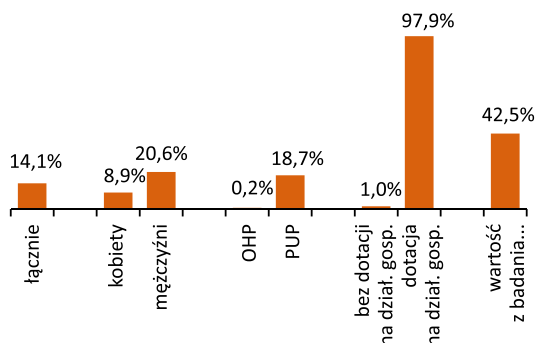
¹³ Zestawienie w tabeli 6 wskazuje ponadto na bardzo wysoką wartość wskaźnika zatrudnieniowego w przypadku projektów konkursowych (inne niż OHP oraz PUP). Niemniej ze względu na zbyt małą wielkość próby – kilkanaście obserwacji, wyniki są obciążone zbyt dużym błędem.

Obserwujemy wysoką przeżywalność działalności gospodarczych założonych w oparciu o dotację z Powiatowego Urzędu Pracy. Jeśli osoba uzyskała dotację, szanse jej prowadzenia w momencie badania wynosiły 97,9%, co oznacza, że **jedynie 2% działalności gospodarczych zostało zlikwidowanych bądź zawieszonych** do pół roku po zakończeniu udziału w projekcie. Kolejne pół roku później – czyli 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, przetrwało 88% założonych działalności gospodarczych (por. część 4.6). Wyniki badania panelowego (część 6.2) pokazują zaś, że przeżywalność działalności gospodarczych między 6 a 18 miesiącem od zakończenia udziału we wsparciu wynosi 82%.

Odsetek mężczyzn prowadzących działalność gospodarczą sześć miesięcy po zakończeniu aktywizacji był ponad dwukrotnie większy niż odsetek kobiet – 20,6% wobec 8,9%. Jest to efekt częstszego korzystania przez mężczyzn z dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej. Z około 10 600 dotacji przyznanych w ramach Programu, 6 500 stanowiły dotacje, które trafiły do mężczyzn, mimo że kobiety stanowiły większość osób aktywizowanych przez Powiatowe Urzędy Pracy. **Przeciętnie co piąty mężczyzna aktywizowany przez PUP uzyskał dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz tylko co dziesiąta kobieta.** Niestety nie jesteśmy w stanie jednoznacznie stwierdzić co stoi za obserwowanymi różnicami – czy jest to wynik mniejszej skłonności kobiet do ubiegania się o dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej, czy większej liczby odmów przyznania dotacji. W tym kontekście jednak warto dodać, że spośród działalności gospodarczych założonych bez uzyskania dotacji z Powiatowego Urzędu Pracy proporcja mężczyzn do kobiet jest zbliżona co w przypadku przyznanych dotacji, co wskazuje raczej na większą skłonność mężczyzn do rozpoczynania działalności gospodarczej.

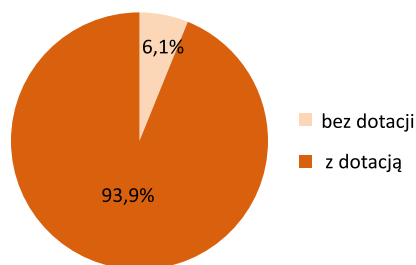
Ponadto obserwujemy, że odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą jest największy w starszych grupach wieku (25–29 lat) jak i wśród osób najlepiej wykształconych (por. tabela 6) – co również wynika ze struktury przyznanych dotacji. Kolejnym korelatem prowadzenia działalności gospodarczych jest stopień urbanizacji – odsetek osób prowadzących własną działalność gospodarczą jest 2,5-krotnie wyższy w przypadku osób mieszkających na obszarach najsilniej zurbanizowanych (kategoria DEGURBA 1) niż na obszarach wiejskich (DEGURBA 3). Spośród osób aktywizowanych przez OHP odsetek osób prowadzących własną działalność gospodarczą jest znikomy, co jak już wskazaliśmy, wynika z innej listy form wsparcia oferowanej przez OHP, nieuwzględniającej dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej, oraz niższego wieku osób wspartych przez tę instytucję.

Wykres 18. Odsetek osób prowadzących działalność na własny rachunek sześć miesięcy po opuszczeniu Programu

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

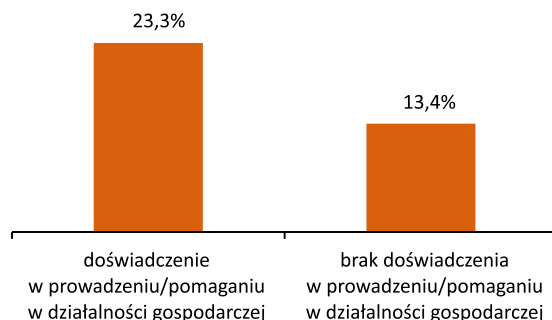
Wykres 19. Struktura działalności gospodarczych wg sposobu ich założenia

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

Kolejnym czynnikiem sprzyjającym prowadzeniu działalności gospodarczej 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie było wcześniejsze doświadczenie w tym obszarze. Spośród wszystkich uczestników aktywizacji około 7% uczestników zdobyło pewne doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej przed udziałem w Programie: 3,2% zdobyło takie doświadczenie prowadząc własną działalność gospodarczą a 4,4% pomagając w działalności gospodarczej. Wśród osób, które miały wcześniejsze doświadczenie w prowadzeniu działalności gospodarczej odsetek osób, które uzyskały dotację wyniósł 19,9% a w grupie bez doświadczenia przedsiębiorczego – 13,0%. Ponadto osoby z takim doświadczeniem były bardziej skłonne do zakładania działalności nawet bez przyznanej dotacji. W efekcie odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą w tej grupie – wynoszący 23%, wyraźnie przewyższa odsetek osób, które uzyskały dotację.

Wykres 20. Odsetek osób prowadzących działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie wg wcześniejszego doświadczenia w prowadzeniu działalności gosp.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

4.4. OSOBY W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ PRACUJĄCE SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU

Ostatni analizowany przez nas długoterminowy wskaźnik rezultatu odnosi się wyłącznie do osób w trudnej sytuacji społecznej. Należało się spodziewać, że częstość sukcesów rozumianych jako podjęcie pracy sześć miesięcy po zakończeniu udziału w Programie będzie niższa w przypadku osób w trudnej sytuacji niż wartość analogicznego wskaźnika, ale wyliczonego dla całej populacji uczestników (YEI-2). Wyniki ewaluacji wskazują jednak, że różnica jest nieduża – 5 p.p. Odsetek osób pracujących wśród osób w trudnej sytuacji wyniósł 54,5%, gdy zaś w całej populacji było to odpowiednio 59,5%.

Podobnie jak w poprzedniej edycji badania **kategoria osób w trudnej sytuacji społecznej jest bardzo szeroka**. Zaklasyfikowano do niej aż 49% uczestników ewaluowanych projektów. Do osób w trudnej sytuacji zalicza się: osoby w gospodarstwach domowych bez osób pracujących (15%), osoby w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu (6%), osoby bezdomne oraz wykluczone z dostępu do mieszkań (0,3%), migrantów i przedstawicieli mniejszości narodowych (0,3%), osoby z niepełnosprawnościami (3%), osoby w innej niekorzystnej sytuacji społecznej (36%).

Wartości wskaźników w poszczególnych podkategoriach trudnej sytuacji nie różnią się znacząco między sobą. Ich wartości wahają się między 54,4% a 60,6%. Szczególnie warto podkreślić **relatywnie wysoką wartość wskaźnika dla osób z niepełnosprawnościami – 57% osób z niepełnosprawnościami pracowało po zakończeniu udziału w Programie, co jest wynikiem gorszym zaledwie o około 2 p.p. od osób bez niepełnosprawności**. Również w poprzedniej edycji badania ewaluacyjnego zidentyfikowaliśmy, że działania w ramach YEI mają zbliżoną skuteczność wśród osób z niepełnosprawnościami jak i bez niej. Jest to niewątpliwie pozytywna oznaka skuteczności Programu.

Tabela 6. Szczegółowe wartości długoterminowych wskaźników rezultatu według przekrojów, %

		YEI-1	YEI-2	YEI-3	YEI-4
	łącznie	27,5	59,5	14,1	54,5
Płeć	kobiety	29,7	54,1	8,9	48,6
	mężczyźni	24,7	66,2	20,6	63,8
Wiek	15–24	34,5	48,2	2,4	49,4
	25–29	16,8	76,8	31,9	70,4
Wykształcenie	ISCED 0-2	19,2	54,7	16,4	51,0
	ISCED 3-4	29,3	54,3	8,5	52,7
	ISCED 5-6	26,5	72,2	25,1	62,5
Wcześniejsze doświadczenie zawodowe	nie	32,7	56,0	5,5	50,2
	tak	23,1	62,4	21,3	60,1
Stopień urbanizacji (DEGURBA)	1	27,8	64,0	24,8	59,4
	2	29,0	62,8	15,5	54,2
	3	26,6	56,2	9,5	53,9

		YEI-1	YEI-2	YEI-3	YEI-4
Status osoby	bezrobotni	27,3	59,2	14,5	53,8
	niedługotrwale bezrobotni	29,3	64,6	17,7	55,1
	długotrwale bezrobotni	24,5	52,2	10,3	52,5
	bierni zawodowo	34,8	69,4	0,0	67,3
Podmiot aktywizujący	PUP	28,9	60,7	18,7	53,5
	OHP	22,9	55,4	0,2	55,4
	pozostałe	55,2	90,7	0,0	82,1
Przyznana dotacja na działalność gospodarczą	nie	28,9	53,3	1,0	51,6
	tak	18,0	98,9	97,9	97,1
Osoby w trudnej sytuacji społecznej	nie	26,0	64,2	21,5	–
	tak	29,0	54,5	6,3	54,5
Osoby z niepełnosprawnościami	nie	27,4	59,6	14,9	54,2
	tak	28,9	57,2	1,5	57,2
Gospodarstwo domowe bez pracujących	nie	27,7	59,6	15,4	52,3
	tak	26,4	59,0	7,4	59,0
Gospodarstwo domowe bez pracujących, z dziećmi	nie	27,7	59,5	14,7	53,5
	tak	24,9	59,1	8,2	59,1
Gospodarstwo domowe: jeden dorosły i dzieci	nie	28,5	59,4	14,2	53,4
	tak	14,5	60,6	13,8	60,6
Trudna sytuacja: inna	nie	26,1	62,5	19,5	54,9
	tak	29,7	54,4	5,1	54,4
Uczy się 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia (YEI-1)	nie	–	65,7	16,1	63,6
	tak	–	43,1	9,0	32,2
Pracuje 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia (YEI-2)	nie	38,6	–	–	–
	tak	19,9	–	23,7	–
Prowadzi dz. gosp. 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia (YEI-3)	nie	29,1	52,8	–	51,4
	tak	17,5	100,0	–	100,0
Wartość z I badania wskaźnikowego		17,0	76,4	42,5	73,0

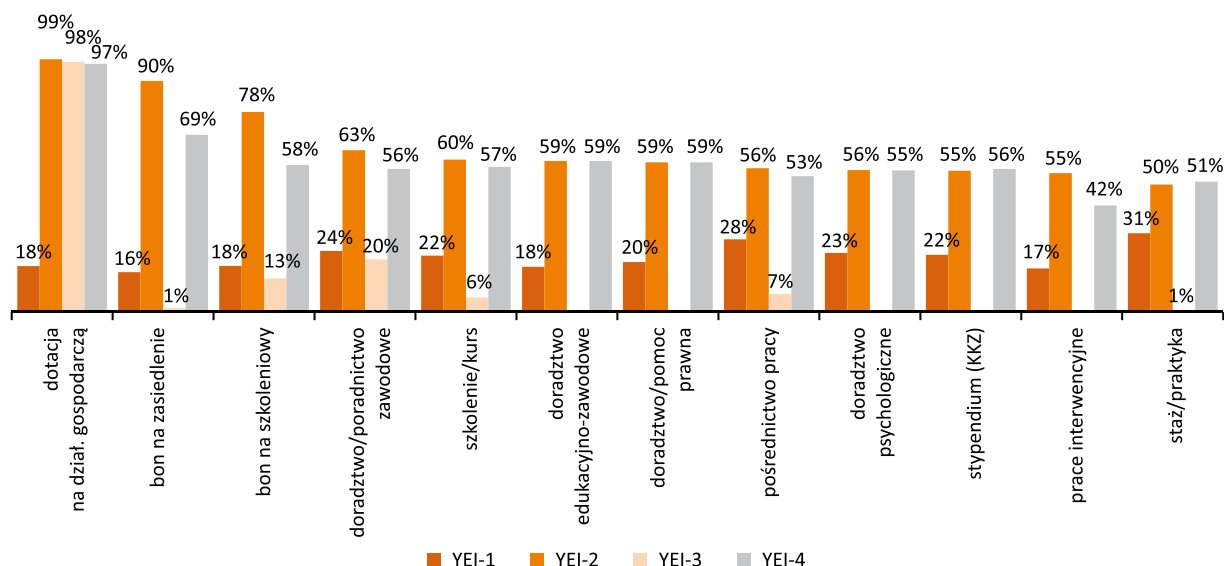
Uwagi: Ze względu na zbyt małą liczbę obserwacji w próbie nie podajemy wartości wskaźników dla osób bezdomnych i wykluczonych z dostępu do mieszkań oraz dla migrantów i przedstawicieli mniejszości narodowych.

Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

4.5. WARTOŚCI DŁUGOTERMINOWYCH WSKAŹNIKÓW REZULTATU A FORMY WSPARCIA

Celem odpowiedzi na pytanie, które formy wsparcia najsilniej korelują się z sukcesem aktywizacyjnym obliczono wartości długoterminowych wskaźników rezultatu dla osób, które uzyskały poszczególne formy wsparcia. Wyniki zaprezentowano na wykresie 21. **Najwyższą wartość wskaźnika sukcesu zatrudnieniowego (YEI-2) wyniosła w przypadku osób, które uzyskały dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej (99%), a także osób które skorzystały z bonów: na zasiedlenie (90%) oraz szkoleniowego (78%).** Należy pamiętać jednak, że dotacja na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz bon na zasiedlenie są instrumentami, które wymuszają utrzymanie pracy przez odpowiednio 12 i 6 miesięcy, co jest przyczyną wysokiej skuteczności zatrudnieniowej tych form wsparcia. **Najniższe wartości wskaźnika zatrudnienia dotyczyły zaś: kwalifikacyjnych kursów zawodowych (55%), prac interwencyjnych (54%) oraz stażu i praktyki (50%).** Więcej o skuteczności zatrudnieniowej poszczególnych form wsparcia pisaliśmy w zeszłym roku w raporcie tematycznym. Najsilniej z sukcesem edukacyjnym korelują się zaś takie formy wsparcia jak: staż i praktyka zawodowa (31%), pośrednictwo pracy (28%) oraz doradztwo/poradnictwo zawodowe (24%).

Wykres 21. Wartości długoterminowych wskaźników rezultatu a formy wsparcia

Uwagi: Na wykresie zaprezentowano jedynie wartości wskaźników tylko dla tych form wsparcia, dla których liczba obserwacji w próbie wynosi co najmniej 30.

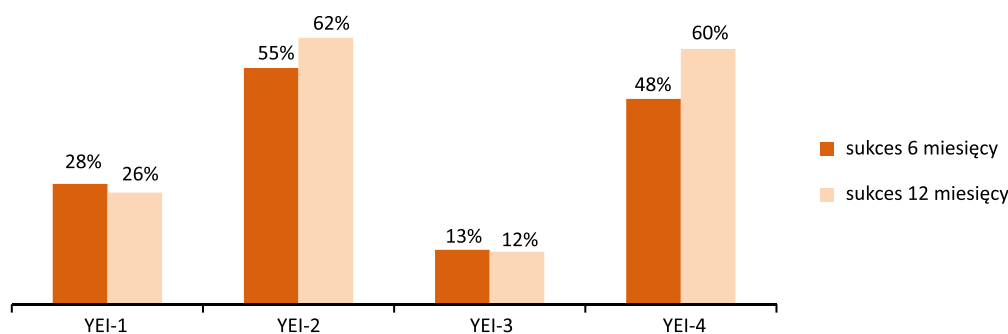
Źródło: Obliczenia własne na podstawie badania CATI uczestników projektów.

4.6. SYTUACJA OSÓB DWANAŚCIE MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU

W momencie przeprowadzenia badania ankietowego dla 80% osób ankietowanych upłynął ponad rok od zakończenia udziału we wsparciu, dlatego też zadaliśmy tym osobom również pytania o ich sytuację 12 miesięcy po opuszczeniu Programu. Na tej podstawie wyliczyliśmy wskaźniki rezultatu analogiczne do tych 6 miesięcy po zakończeniu wsparcia.

Wykres 22 przedstawia zestawienie wartości wskaźników po 6 i 12 miesiącach od zakończenia udziału w aktywizacji. Należy zaznaczyć, że wskaźniki rezultatu po 6 miesiącach na tym wykresie różnią się od tych zaprezentowanych w tabeli 6 ze względu na mniejszą podpróbę osób ankietowanych, dla których można było zbadać sytuację w obu okresach. Porównanie wartości wskaźników za dwa okresy pokazuje brak istotnych zmian w wysokości wskaźnika sukcesu edukacyjnego oraz poprawę wskaźnika sukcesu zatrudnieniowego. Różnica odsetków osób kształcących się (wskaźnik YEI-1) wynosi 2 p.p. W przypadku odsetka osób pracujących, zarówno wśród osób ogółem (YEI-2) jak i tych w trudnej sytuacji społecznej (YEI-4), zmiana między okresami jest wyraźniejsza. Różnica między wskaźnikami dla obu okresów wynosi odpowiednio 7 p.p. dla wskaźnika YEI-2 oraz 12 p.p. dla wskaźnika YEI-4, a więc poprawa była silniejsza w przypadku osób w trudnej sytuacji społecznej. Należy zauważyć, że poprawa wskaźników zatrudnieniowych odbyła się poprzez zwiększenie liczby osób pracujących najemnie – gdy odsetek osób pracujących wzrósł, liczba osób prowadzących własną działalność gospodarczą (wskaźnik YEI-3) nieznacznie zmniejszyła się o około 1 p.p.

Wykres 22. Wartości wskaźników rezultatu 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

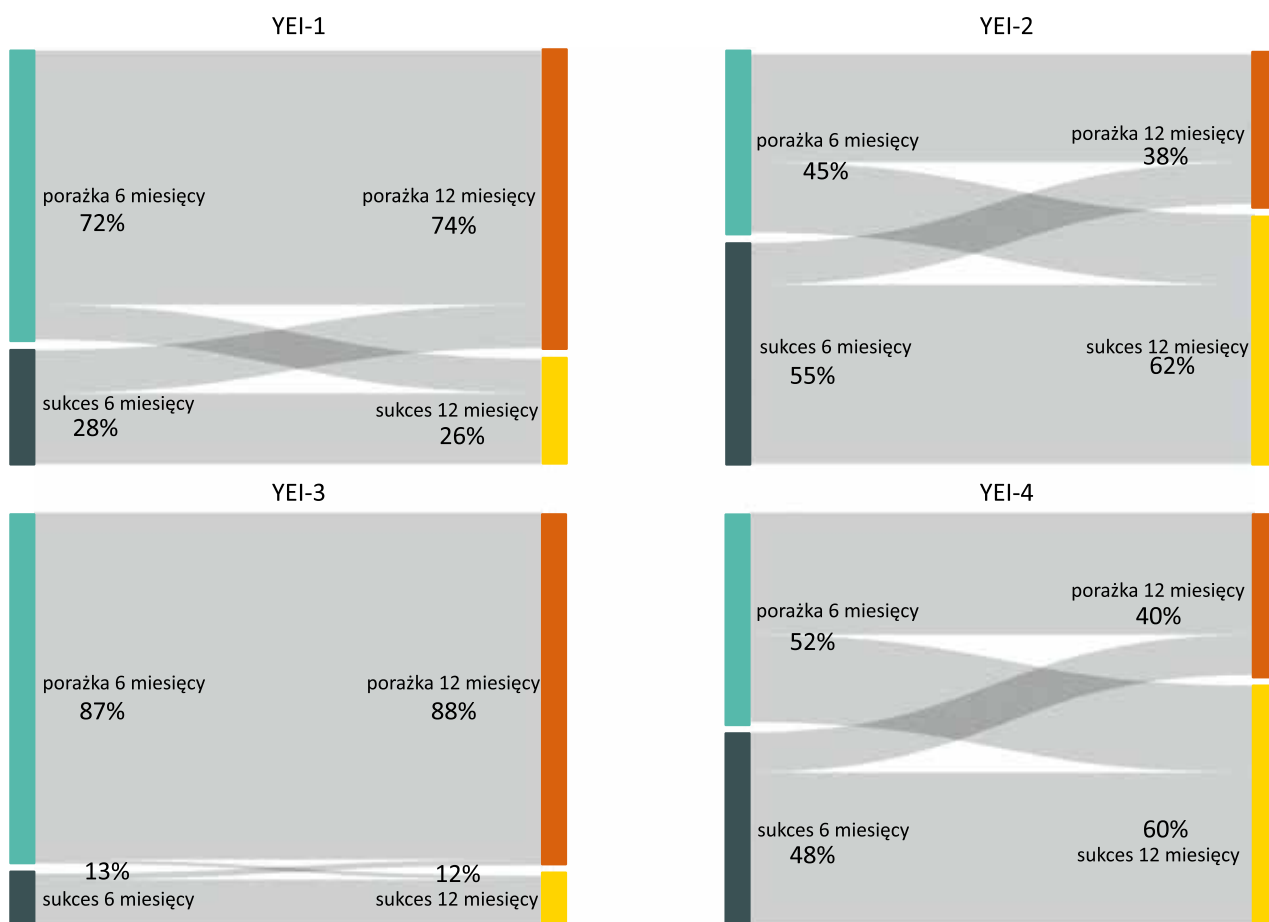

Uwagi: Wartości wskaźników zostały wyliczone na podpróbie 1 146 osób, dlatego też wartości wskaźników rezultatu 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu różnią się od tych zaprezentowanych w tabeli 6.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia

Analiza przepływów między stanami porażki i sukcesu aktywizacyjnego daje wgląd w trwałość sukcesu aktywizacyjnego między dwoma okresami (por. wykres 23). **W okresie między 6 a 12 miesięcy najbardziej trwały okazuje się sukces związany z prowadzeniem własnej działalności gospodarczej.** 88% osób, które prowadziły działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, prowadzi ją również 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie.¹⁴ Tak wysoka trwałość działalności gospodarczych najprawdopodobniej wynika z faktu, że moment 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie jest na granicy 12-miesięcznego okresu, przez który osoba w przypadku uzyskania dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej jest zobowiązana ją prowadzić. Trwałość sukcesu zatrudnieniowego jest mniejsza. W przypadku wskaźnika mierzącego liczbę osób pracujących – YEI-2, 81% pracujących w pierwszym okresie, pracuje również w kolejnym okresie. Zbliżona wartość – 79% – dotyczy wskaźnika mierzącego liczbę osób pracujących wśród osób w trudnej sytuacji społecznej – YEI-4. Jednakże ze względu, że więcej osób uprzednio nie pracujących znajduje pracę niż pracujących ją traci, wartość obu wskaźników związanych z sukcesem zatrudnieniowym rośnie. **Najmniej trwałym rodzajem sukcesu jest sukces edukacyjny** – jedynie 62% osób kształcących się w pierwszym okresie kształci się również w kolejnym. Podjęcie kształcenia przez osoby uprzednio nie kształcące się równoważy odpływy, przez co sumarycznie wartość wskaźnika nie zmienia się istotnie między okresami.

Wykres 23. Wartości wskaźników rezultatu 6 i 12 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Uwagi: Wskaźniki zostały wyliczone na podpróbie 1 146 osób.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

¹⁴ Wyniki badania panelowego, zaprezentowane w części 6, pokazują, że trwałość działalności gospodarczych między 6 a 18 miesiącem od zakończenia aktywizacji wynosi 2%.

5. POGŁĘBIONA ANALIZA WYNIKÓW BADANIA WSKAŹNIKOWEGO

W niniejszym rozdziale przedstawiamy pogłębioną analizę wyników badania ankietowego, które nie zostały zaprezentowane w części 4 raportu. Omawiamy kolejno: subiektywną ocenę udziału w Programie, warunki pracy uzyskanej po uczestnictwie w Programie (wynagrodzenia oraz czas pracy), przyczyny stojące za znalezieniem pracy oraz jej brakiem, migracje oraz wpływ Programu na odchodzenie z rolnictwa.

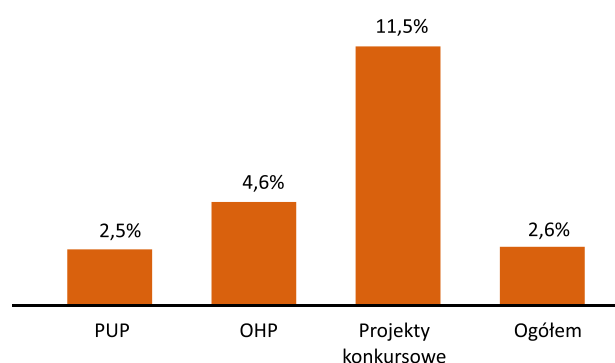
5.1. SUBIEKTYWNA OCENA UDZIAŁU W PROGRAMIE

Przydatność udziału w projekcie była oceniana przez osoby, które odniosły sukces zatrudnieniowy. Osoby te zostały poproszone o ocenienie: „w jakim stopniu udział w projekcie przyczynił się do znalezienia pracy/rozpoczęcia działalności gospodarczej” oraz „czy wiedza i umiejętności zdobyte w trakcie udziału w projekcie są wykorzystywane w obecnej pracy”. Respondenci mieli do dyspozycji skalę 1–10, gdzie wartość najwyższa oznaczała „bardzo się przyczynił” – w przypadku odpowiedzi na pierwsze pytanie, oraz „wykorzystuję je w bardzo dużym stopniu” – przypadku pytania drugiego. Przeciętne wyniki odpowiedzi na te odpowiedzi przedstawiono na wykresach 24 i 25.

Przeciętna wartość odpowiedzi na pierwsze pytanie o przydatność wsparcia pod kątem znalezienia pracy wyniosła 7,6 pkt. Warto zauważyć, że przeciętne wartości są identyczne w podziale na płeć oraz grupy wieku. Oznacza to, że nie ma różnic w ocenie przydatności wsparcia między tymi podgrupami. Jedyną wyraźną różnicą, którą zidentyfikowaliśmy, dotyczy podziału według podmiotu aktywizującego. **Częściej wyższe oceny przydatności wsparcia dawali uczestnicy projektów OHP niż PUP.** Można przypuszczać, że jest to najprawdopodobniej powiązane z większą kompleksowością wsparcia oferowanego przez OHP, co zostało pokazane w części 3.

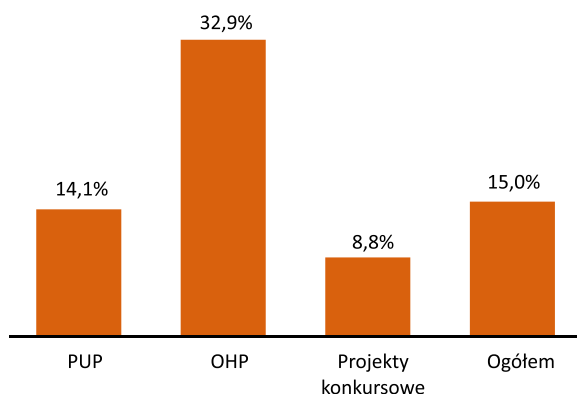
W przypadku pytania o ocenę wykorzystania wiedzy i umiejętności, które osoba aktywizowana zdobyła w trakcie udziału w Programie, wyniki są gorsze niż w przypadku odpowiedzi na poprzednie pytanie – przeciętna ocena wynosi 6,7 pkt. Ponadto odpowiedzi są silniej zróżnicowane między podgrupami osób aktywizowanych. Wyższe wskazania odnośnie wykorzystania wiedzy i umiejętności dawały częściej kobiety niż mężczyźni, a także osoby w wieku 19–24 lat niż osoby w wieku 25 lat i więcej. Podobnie jak w poprzednim pytaniu Ochotnicze Hufce Pracy wypadały lepiej niż Powiatowe Urzędy pracy, dostając odpowiednio 7,0 pkt oraz 6,6 pkt.

Wykres 24. Ocena przydatności wsparcia pod kątem znalezienia pracy lub rozpoczęcia działalności gosp.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 25. Ocena wykorzystania wiedzy i umiejętności zdobytych w trakcie aktywizacji

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

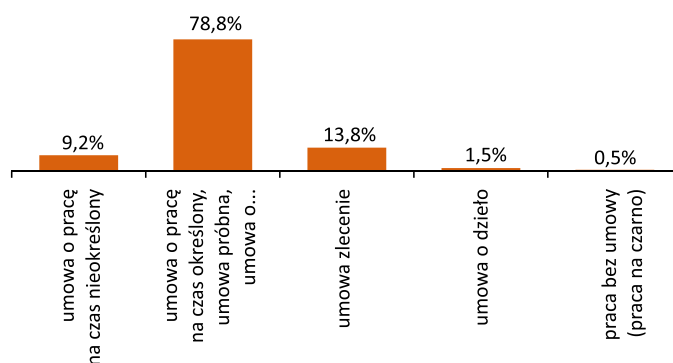
5.2. JAKOŚĆ PRACY

Przeanalizujemy teraz aspekty związane z jakością pracy zdobytej po udziale w projekcie. Skupimy się na trzech aspektach: rodzaju umowy, czasie pracy i wynagrodzeniach.

Rodzaj umowy, w oparciu o którą świadczona jest praca, jest jednym ze wskaźników służących do oceny jakości zatrudnienia. Pozytywnym faktem jest, że **większość osób pracujących najemnie pracowała w oparciu o umowę o pracę – 88% osób**. Niemniej wśród umów o pracę dominowały umowy o pracę na czas określony (wliczając w to umowę próbną oraz umowę o zastępstwo) – miało je aż 79% wszystkich pracujących najemnie. Jedynie 9% osób pracujących najemnie miało umowę o pracę na czas nieokreślony. Dobrze o jakości zatrudnienia świadczy **niewysoki odsetek osób pracujących w oparciu o umowy cywilno-prawne**. Umowę zlecenie miało 14% osób pracujących najemnie, zaś umowa o dzieło dotyczyła zaledwie 2% pracowników.¹⁵ Kolejną obserwacją korzystnie świadczącą o jakości zatrudnienia jest bardzo niski odsetek osób pracujących bez podpisanej umowy – zaledwie 0,5%.

Informacje o deklarowanym czasie pracy osób pracujących najemnie przedstawiono na wykresie 28. Odsetek osób pracujących dokładnie 40 godzin tygodniowo jest wysoki – wynosi 85%. Nie różni się on znacząco między płciami. Niemniej odsetek osób pracujących w mniejszym wymiarze czasu jest trochę wyższy dla kobiet niż mężczyzn – 14% wobec 9%. Z drugiej strony to mężczyźni nieznacznie częściej niż kobiety deklarowali pracę w wymiarze ponad 40 godzin tygodniowo.

Wykres 26. Rodzaj umowy osób pracujących najemnie

Uwaga: Wartości nie sumują się do 100% ze względu, że osoba ankietowa mogła wskazać więcej niż jeden rodzaj umowy.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Zatrudnienie po udziale w projekcie jest na ogół niskopłatne. **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie netto deklaruwane przez osoby, które pracowały 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie, wynosi 1 641 zł.**¹⁶ Niższe dochody z pracy deklarowały osoby podejmujące pracę najemną – przeciętnie **1 502 zł**, niż prowadzące działalność gospodarczą – **2 336 zł**. Rozkład dochodów z pracy dla osób pracujących najemnie oraz prowadzących własną działalność gospodarczą przedstawia wykres 28. W przypadku pracy najemnej zarobki netto poniżej 2 000 zł miesięcznie zadeklarowało aż 89% respondentów. W przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą miesięczne dochody netto poniżej 2 000 zł dotyczyły zaś znacznie mniejszego odsetka osób – 41%. Oznacza to, że prowadzenie własnej działalności gospodarczej, na ogół założonej dzięki dotacji uzyskanej z Powiatowego Urzędu Pracy, sprzyja wyższym zarobkom osób aktywizowanych w ramach Programu.

Uwagę zwracają bardzo niskie zarobki osób pracujących najemnie. **Przeciętna deklarowana wysokość zarobków osób pracujących najemnie jest niewiele wyższa od płacy minimalnej** (dla płacy minimalnej brutto na poziomie 1850 zł w 2016 roku, wynagrodzenie netto wynosiło około 1350 zł). Niemniej należy wziąć pod uwagę fakt, że osoby rozpoczynające dopiero pracę zawodową obowiązywała niższa płaca minimalna w wysokości 80% wartości normalnej,¹⁷ co ma odzwierciedlenie w danych z badania ankietowego. Przeciętne wynagrodzenie netto osób pracujących najemnie nie mających żadnego doświadczenia zawodowego to 1 433 zł, zaś w przypadku osób mających za sobą okresy zatrudnienia wyniosło 1 568 zł.

Dane z badania ankietowego wskazują ponadto, że **mężczyźni osiągają wyższe dochody z pracy niż kobiety**. Różnice te uwidaczniają się na wykresie rozkładu deklarowanych zarobków (wykres 27). Rozkład dochodów kobiet jest przesunięty w lewo, czyli w stronę niższych dochodów, względem rozkładu dochodów mężczyzn. Niższe dochody z pracy kobiet niż mężczyzn dotyczą zarówno wynagrodzeń z pracy najemnej jak również dochodów uzyskiwanych z działalności gospo-

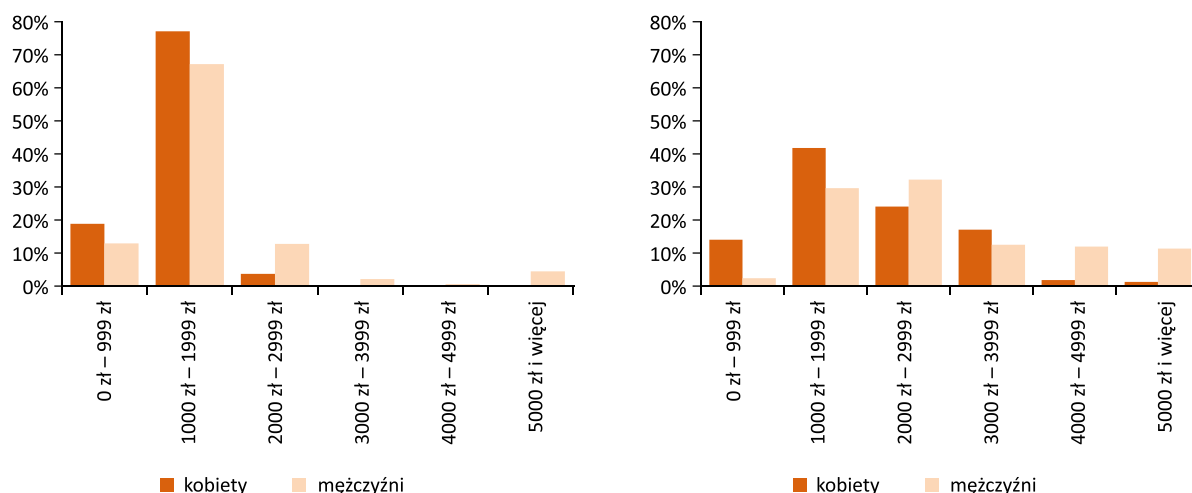
¹⁵ Zgodnie z Notatką GUS „Pracujący w nietypowych formach zatrudnienia” wśród osób pracujących w grupie wieku 15–24 lata odsetek osób pracujących w oparciu o umowę-zlecenie w 2014 roku wyniósł 11%, zaś w oparciu o pozostałe umowy cywilno-prawne oraz samozatrudnienie – 2%. Oznacza to, że uczestnicy Programu mniej więcej równie często podejmowali pracę w oparciu o umowy cywilno-prawne co reszta osób młodych.

¹⁶ Nie brano pod uwagę wartości powyżej 10 000 zł oraz wartości zerowych. Część respondentów odmówiła odpowiedzi na pytanie o zarobki.

¹⁷ Od 1 stycznia 2017 roku płaca minimalna w pierwszym roku pracy jest równa 100% płacy minimalnej.

darzej. Różnica w przeciętnych wynagrodzeniach kobiet i mężczyzn w przypadku osób deklarujących pracę najemną wynosi 481 zł – kobiety deklarowały zarobki na poziomie 1 285 zł, mężczyźni zaś 1 766 zł. W przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą dochody kształtowały się zaś następująco – 1 783 zł dla kobiet oraz 2 672 zł dla mężczyzn, co oznacza jeszcze większą lukę między płciami, w wysokości aż 890 zł. W tym kontekście należy wspomnieć, że **Polska charakteryzuje się najwyższą spośród krajów OECD luką płacową między zarobkami kobiet i mężczyzn prowadzących własną działalność gospodarczą, sięgającą aż 60%.**¹⁸

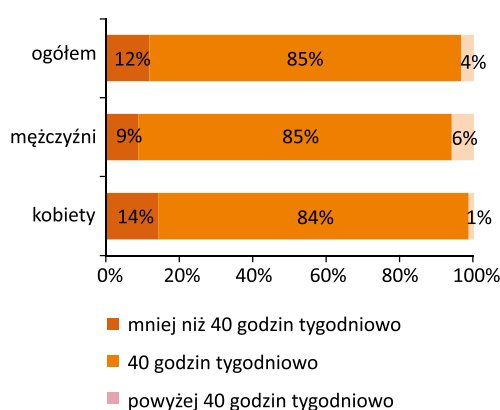
Wykres 27. Rozkład miesięcznych zarobków netto osób pracujących najemnie oraz osób prowadzących działalność gospodarczą

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI uczestników wsparcia.

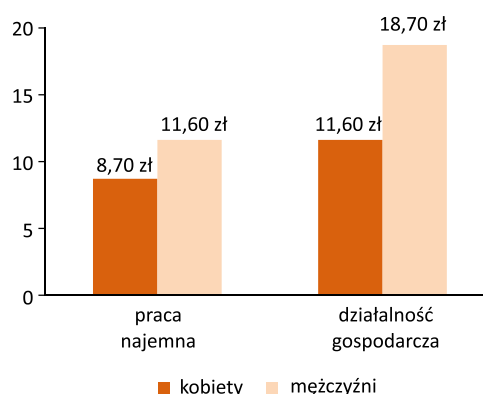
Różnice w czasie pracy mogą być jednym z czynników stojących za zidentyfikowanymi różnicami w wysokości miesięcznych zarobków między płciami. Aby zbadać tę możliwość deklarowane zarobki netto przeliczono na stawki godzinowe. **W przypadku osób pracujących najemnie przeciętne godzinowe wynagrodzenie wyniosło 10 zł 00 gr, a prowadzących własną działalność gospodarczą 16 zł 00 gr.** Mimo uwzględnienia czasu pracy, wyraźne pozostają różnice między płciami. Dla osób pracujących najemnie, godzinowe zarobki kobiet są o 25% niższe niż mężczyzn. W przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą różnica jest nawet większa – wynosi 37%.

Wykres 28. Czas pracy osób pracujących najemnie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 29. Przeciętne wynagrodzenie godzinowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Celem zbadania wpływu wielu czynników na wysokość wynagrodzeń przeprowadzono analizę ekonometryczną, której wyniki zebrano w tabeli 7. Zmiennymi objaśnianymi są: wysokość miesięcznych wynagrodzeń netto oraz stawka godzinowa netto obliczona z wykorzystaniem informacji o deklarowanym czasie pracy. Estymacje przeprowadzono osobno dla osób pracujących najemnie oraz osób prowadzących własną działalność gospodarczą. Zmiennymi objaśniającymi są: charakterystyki osób pracujących (płeć, wiek, wykształcenie, niepełnosprawność), miejsce zamieszkania oraz odległość od pracy, informacja o posiadanym doświadczeniu, obowiązki w związku z opieką nad dzieckiem lub inną zależną,

¹⁸ OECD. Entrepreneurship at a Glance 2016, s. 129.

a w przypadku osób pracujących najemnie – typ umowy o pracę, oraz dla osób prowadzących działalność gospodarczą – kwartał założenia działalności gospodarczej.

Wyniki analizy ekonometrycznej potwierdzają fakt, że kobiety uzyskują wynagrodzenie wyraźnie niższe niż mężczyźni.

Dzieje się tak nawet, gdy kontrolujemy po szeregu innych cech, które mogą wpływać na wysokość wynagrodzenia. W przypadku pracy najemnej zidentyfikowana ekonometrycznie różnica w zarobkach między kobietami a mężczyznami wynosi 356 zł. W przypadku osób prowadzących działalność gospodarczą – aż 1 110 zł. W przypadku stawek godzinowych różnica wynosi odpowiednio – 2 zł oraz 8 zł. Należy podkreślić, że wyniki dla zmiennej płeć charakteryzują się bardzo wysokim poziomem istotności statystycznej.

Kolejną zmienną istotnie wpływającą na wysokość wynagrodzeń jest podjęcie pracy w znacznej odległości (powyżej 50 km) od miejsca zamieszkania sprzed udziału w projekcie. Efekt ten jednakże jest istotny statystycznie tylko w przypadku osób pracujących najemnie, a nieistotny w przypadku osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą. Obserwacja ta oznacza, że **migracje sprzyjają uzyskiwaniu wyższych zarobków**. Jest to wniosek dość logiczny – mając dostęp do wysokopłatnych miejsc pracy w tej samej miejscowości osoby najprawdopodobniej nie szukałyby pracy w większej odległości od miejsca zamieszkania. Duża odległość – ponad 50 km – świadczy o przeprowadzaniu się osób do dużych ośrodków miejskich (por. część 5.8), które dzięki wyższemu popytowi na pracę niż na lokalnych rynkach pracy dają możliwość uzyskania zdecydowanie lepiej płatnej pracy. Należy zauważyć, że zidentyfikowany wpływ podjęcia pracy w dużej odległości od miejsca zamieszkania jest dwukrotnie silniejszy niż efekt bezpośrednio związany z płcią. Ponieważ kobiety dwukrotnie rzadziej niż mężczyźni podejmowały pracę w dużej odległości (por. wykres 34), efekt ten dodatkowo powiększa różnice w wynagrodzeniach między kobietami a mężczyznami.

Pozostałymi zmiennymi istotnymi w wyjaśnianiu wynagrodzeń osób pracujących najemnie, które ukończyły wsparcie w ramach PO WER, są: zamieszkiwanie w miastach z liczbą ludności powyżej 100 tys. osób oraz posiadanie dyplomu ukończenia studiów wyższych. **Zamieszkiwanie w dużych miastach zwiększa miesięczne wynagrodzenie netto o przeciętnie 215 zł**. Wpływ wykształcenia wyższego jest podobnej skali. **Ukończenie studiów wyższych zwiększa miesięczne wynagrodzenie netto o 232 zł**. Ze względu, że wśród uczestników wsparcia kobiety częściej legitymowały się wykształceniem wyższym niż mężczyźni – 36% wobec 20%, drugi z wymienionych efektów sprzyja zmniejszeniu luki w wynagrodzeniach między kobietami a mężczyznami.

W przypadku osób prowadzących własną działalność gospodarczą lista zmiennych istotnych statystycznie jest krótsza. Oprócz płci, model ekonometryczny wskazuje na pracę w innej miejscowości, lecz położonej w odległości do 50 km od miejsca zamieszkania, oraz na czas założenia działalności gospodarczej. Efekty te są obserwowane w przypadku stawki godzinowej, lecz nie wynagrodzeń miesięcznych. W pierwszym przypadku efekt jest ujemny, w drugim zaś – dodatni. Niemniej do tych oszacowań należy podejść ostrożnie ze względu na mniejszą wielkość próby dla osób prowadzących działalność gospodarczą oraz relatywnie niższą statystyczną istotność wyników.

Pozostałe zmienne ujęte w modelu okazały się nieistotne statystycznie, co oznacza, że nie różnicują one poziomu wynagrodzeń osób, które ukończyły wsparcie w ramach PO WER. Brak wcześniejszego doświadczenia zawodowego, niepełnosprawność oraz obowiązki opiekuńcze nie wpływały negatywnie na wysokość zarobków. Obserwację tę należy uznać za pozytywną.

Tabela 7. Wyniki modelu regresji liniowej objaśniającego wynagrodzenia uzyskiwane po zakończeniu wsparcia

	Wynagrodzenie miesięczne netto				Stawka godzinowa netto			
	praca najemna		działalność gosp.		praca najemna		działalność gosp.	
Kobieta (ref.: mężczyzna)	-356	***	-1110	***	-1,9	***	-8,0	**
Wiek 25–29 lat (ref. 15–24)	-93		-145		-0,1		0,7	
Wykształcenie ISCED 3-4 (ref.: ISCED 0-2)	78		-17		-0,7		0,0	
Wykształcenie ISCED 5-6 (ref.: ISCED 0-2)	232	**	-52		0,7		0,2	
Niepełnosprawność	-89		-349		1,5		-3,4	
Miasto do 100 tys. (ref. wieś)	68		20		0,6		0,1	
Miasto pow. 100 tys. (ref. wieś)	215	**	532		1,1		-1,0	
Praca w innej miejscowości do 50 km	59		-388		0,4		-5,8	**
Praca w innej miejscowości powyżej 50 km	707	***	-242		4,8	***	-6,5	
Osoba posiada doświadczenie zawodowe	-67				-0,2			

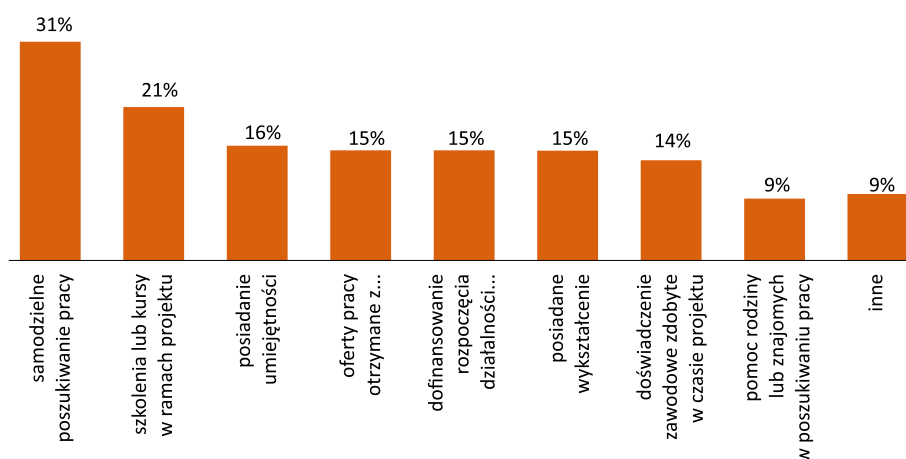
	Wynagrodzenie miesięczne netto				Stawka godzinowa netto			
	praca najemna		działalność gosp.		praca najemna		działalność gosp.	
Osoba posiada doświadczenie w działalności gosp.			115				6,1	
Opieka na dzieckiem lub osobą zależną	59		247		0,9			
Umowa na czas nieokreślony	-46				-0,2			
Kwartał założenia dz. gosp. II kwartał (ref. I kw)			427				7,9	*
III kwartał (ref. I kw)			131				3,4	
IV kwartał (ref. I kw)			126				3,4	
Stała	1495	***	2635	***	10,1	***	16,7	***
R ²	0,18		0,18		0,11		0,19	
Liczba obserwacji	622		124		608		111	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników analizy ekonometrycznej.

5.3. DEKLAROWANE PRZYCZYNY STOJĄCE ZA ZNALEZIENIEM PRACY ORAZ BRAKIEM ZATRUDNIENIA

Samodzielne poszukiwanie pracy było najczęściej podawaną przyczyną znalezienia pracy. Wskazuje na nie 31% osób ankietowanych, którzy pracowali 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie (por. wykres 30). Drugim najczęściej wskazywanym czynnikiem, który przyczynił się do znalezienia zatrudnienia są szkolenia oraz kursy odbyte w trakcie udziału w projekcie. Wskazuje na nie co piąta osoba. Pięć kolejnych odpowiedzi uzyskało praktycznie identyczny odsetek wskazań, ok 15% każdy, są to: oferty pracy otrzymane z powiatowego urzędu pracy, doświadczenie zdobyte w trakcie projektu, dofinansowanie działalności gospodarczej, posiadane wykształcenie oraz posiadane umiejętności. Najmniej osób wskazało na pomoc rodziny lub znajomych w poszukiwaniu pracy. Spośród innych czynników – niewymienionych przez ankietę – respondenci często wskazywali cechy charakteru – m.in. sumienność, motywację do pracy itp., a także zmianę miejsca zamieszkania.

Wykres 30. Czynniki, które przyczyniły się najbardziej do znalezienia pracy

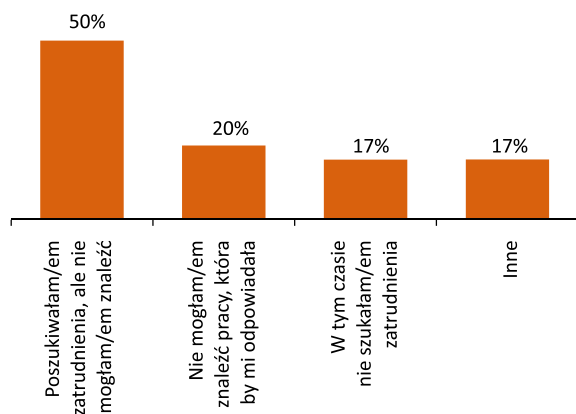

Uwagi: Osoba ankietowana mogła podać więcej niż jedną przyczynę.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

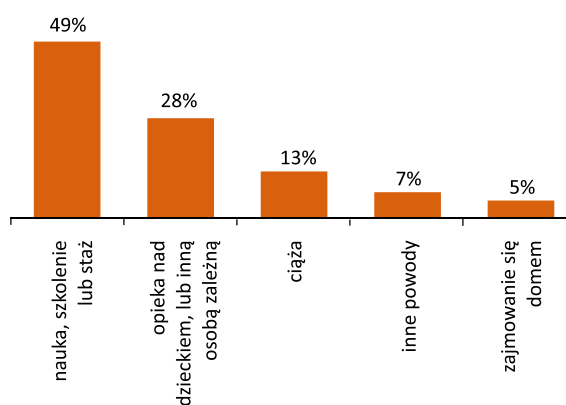
Najczęściej wskazywaną przyczyną braku zatrudnienia była niemożność znalezienia pracy. **50% osób pozostających bez pracy po zakończeniu udziału w projekcie stwierdziło, że mimo poszukiwania pracy nie mogło znaleźć zatrudnienia.** Również znaczny odsetek respondentów – 20% – stwierdził, że choć znajdowali oferty pracy, nie odpowiadały im one (por. wykres 31). W przypadku niemożności znalezienia jakiejkolwiek pracy, problem ten częściej dotyczył osób mieszkających na wsi – wskazało go 58% osób bez pracy mieszkających na obszarach wiejskich, oraz w małych miastach do 100 tys. mieszkańców – ok. 47%. Był zaś rzadziej podawany przez osoby mieszkające w dużych miastach – wskazało go tam jedynie 29% osób nie posiadających zatrudnienia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie. W przypadku respondentów, którzy przyznali się, że byli „wybredni”, tj. mimo znajdowanych ofert pracy nie podjęli ich – odsetek jest wyższy w dużych miastach – 40%, niż na wsi – 17%. **17% osób nie pracujących stwierdziło, że w ogóle nie poszukiwało pracy.** Odsetek ten był niewiele wyższy w przypadku kobiet niż mężczyzn (18% wobec 15%).

Wykres 31. Przyczyny braku zatrudnienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 32. Osoby nie szukające w ogóle pracy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

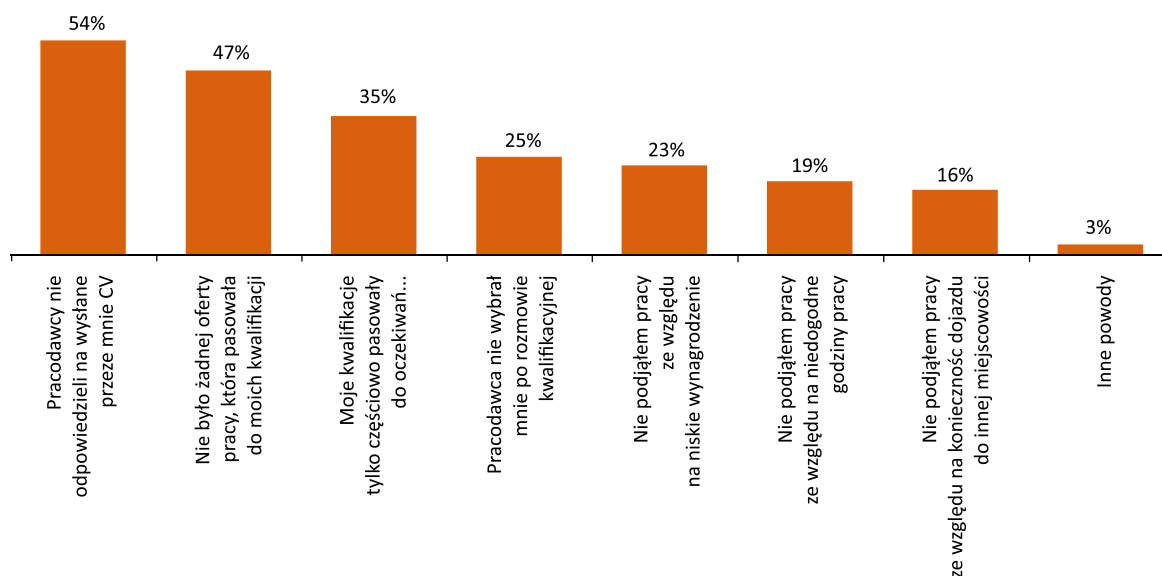
Spośród najczęstszych przyczyn braku pracy mimo jej poszukiwań wskazywano: brak ofert pracy dopasowanych do kwalifikacji respondenta oraz brak odpowiedzi ze strony pracodawców na wysłane CV (każde wskazywane przez około połowę respondentów). **Około 1/3 respondentów bez pracy, lecz jej poszukujących, stwierdziła że ich kwalifikacje tylko częściowo pasowały do oczekiwań pracodawców.** Również znaczny odsetek osób bezrobotnych stwierdził, że mimo rozmowy kwalifikacyjnej pracodawca ich nie wybrał. Odpowiedzi te mogą świadczyć o niskim poziomie kompetencji osób nie mogących znaleźć zatrudnienia.

Znacznie mniej wskazań odnośnie przyczyn pozostania w bezrobociu dotyczyło przyczyn po stronie pracownika. 23% osób pozostających w bezrobociu jako przyczynę podało zbyt niskie proponowane wynagrodzenie, 19% – niedogodne godziny pracy, 16% – konieczność dojazdu do innej miejscowości. Spośród innych odpowiedzi, nie predefiniowanych w ankiecie, najwięcej wskazań dotyczyło kształcenia lub uczestnictwa w stażu lub praktykach.

Należy podkreślić, że **mężczyźni zdecydowanie częściej niż kobiety nie podejmowali pracy ze względu na zbyt niskie wynagrodzenie.** Na za niskie wynagrodzenie powołało się 37% mężczyzn nie mogących znaleźć pracy po zakończeniu aktywizacji oraz jedynie 14% kobiet w analogicznej sytuacji. Kobiety zaś zdecydowanie częściej jako przyczynę niepodjęcia pracy wskazywały na charakterystyki samej pracy. **21% kobiet pozostających bez pracy mimo poszukiwań stwierdziło, że dojazd do innej miejscowości stanowił dla nich przeszkodę znalezienia pracy.** Na niedogodne godziny oferowanego zatrudnienia wskazała zaś 27% kobiet. Wśród mężczyzn niedogodności z proponowaną pracą odgrywały zdecydowanie mniejszą rolę: wymóg dojazdu innej miejscowości stanowił przeszkodę dla 9% mężczyzn, a nieodpowiednie godziny pracy jedynie dla 5% mężczyzn.

W przypadku osób nie pracujących i deklarujących, iż w ogóle nie poszukiwali pracy – czyli nieaktywnych zawodowo po zakończeniu wsparcia – najwięcej deklarowało, że w tym czasie uczyło się, szkoliło lub było na stażu – 49% wskazań (por. wykres 32). Drugą najczęstszą przyczyną nieaktywności zawodowej były obowiązki związane z opieką nad dzieckiem lub inną osobą zależną – 28% wskazań. Mężczyźni jako powód nieaktywności częściej niż kobiety deklarowali naukę – 82% nieaktywnych mężczyzn oraz 34% kobiet. Niemniej deklaracje te nie do końca pokrywają się z obserwacjami, gdyż wśród osób uczących się i nie pracujących zdecydowanie dominują kobiety. Wśród osób, które wskazały opiekę nad dzieckiem lub inną osobą zależną, były zaś same kobiety. Ponadto znaczny odsetek osób nieaktywnych stanowiły kobiety w ciąży (13% nieaktywnych zawodowo).

Wykres 33. Przyczyny braku pracy mimo poszukiwań

Uwagi: Respondent mógł wybrać do trzech odpowiedzi.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

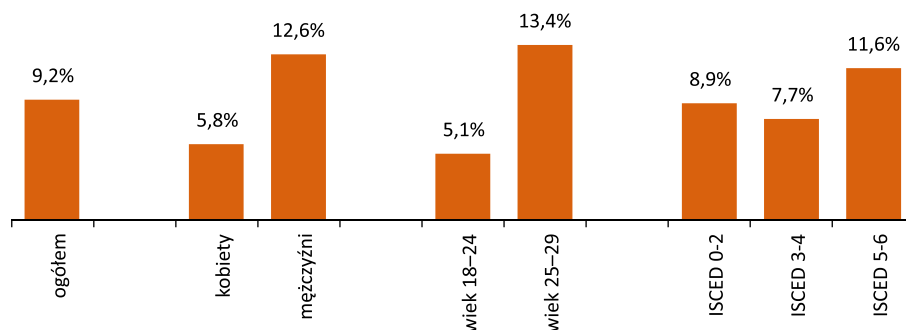
5.4. MIGRACJE

W badaniu analizujemy również migracje związane z podjęciem pracy. Zmiana miejsca zamieszkania może znacząco zwiększyć szanse znalezienia pracy. Badanie wskazuje, że spośród osób, które odniosły sukces zatrudnieniowy większość osób podjęła pracę w tej samej miejscowości (52,5%), lub w promieniu do 50 km (39,4%) – odległość taka na ogół nie wymaga zmiany miejsca zamieszkania. Jedynie mniej niż co **dziesiąta osoba (9,2%) pracowała w miejscowości znajdującej się o więcej niż 50 km od miejsca zamieszkania sprzed udziału w projekcie** – w tym przypadku najprawdopodobniej podjęcie pracy wiązało się ze zmianą miejsca zamieszkania.

Pracę w odległości większej niż 50 km dwukrotnie częściej rozpoczynali mężczyźni niż kobiety (12,6% wobec 5,8%).¹⁹

Analogiczną zależność zaobserwowano również w związku z wiekiem. Wśród osób w grupie wieku 18–24 lata, 5,1% podjęło pracę w odległości większej niż 50 km, w grupie wieku 25–29 lat było to zaś 13,4%. Bardziej oddaloną od pierwotnego miejsca zamieszkania podejmowały częściej osoby z wyższym wykształceniem (11,6%) niż osoby z niższymi poziomami wykształcenia (ok 8-9%). Ponadto dane sugerują, że podjęcie pracy w znacznej odległości od pierwotnego miejsca zamieszkania wiąże się z migracjami do dużych miast. Połowa osób, które podjęły pracę w znacznej odległości obecnie mieszka w mieście o liczbie ludności powyżej 100 tys. mieszkańców. W całej populacji osób aktywizowanych odsetek osób mieszkających w dużych miastach nie przekracza zaś 23%.

Wykres 34. Odsetek osób pracujących w odległości ponad 50 km od miejsca zamieszkania sprzed udziału w Projekcie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

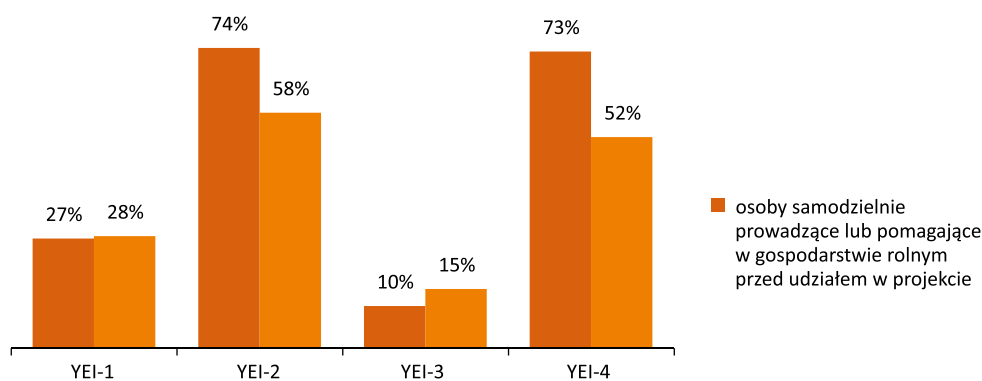
¹⁹ Było to związane z faktem, że kobiety częściej jako powód nie podjęcia pracy podawały konieczność dojazdów. Miało to przełożenie na obserwowane różnice w wynagrodzeniach między kobietami a mężczyznami. Wyniki analizy ekonometrycznej wskazują, że podjęcie pracy w znacznej odległości od miejsca zamieszkania daje znacząco większe wynagrodzenia.

5.5. ODPŁYWY Z ROLNICTWA

Projekt sprzyja odpływom z rolnictwa. **11% uczestników projektu przed przystąpieniem do niego samodzielnie pracowało lub pomagało w prowadzeniu gospodarstwa rolnego.** Struktura wieku tych osób była zbliżona do reszty osób aktywizowanych, obserwowano zaś gorszą strukturę wykształcenia: o 6 p.p. mniejszy udział osób z wykształceniem wyższym niż w reszcie populacji osób aktywizowanych, o 3 p.p. większy udział z wykształceniem średnim oraz o 3 pkt. z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym.

Po zakończeniu udziału w projekcie jedynie co ósma osoba, uprzednio pracująca lub pomagająca w prowadzeniu gospodarstwa rolnego, ciągle pracowała w rolnictwie. Nowe napływy do rolnictwa, tj. sytuacja, gdy osoba podejmowała pracę w rolnictwie mimo, że nie zajmowała się tym bezpośrednio przed udziałem w projekcie, były skrajnie rzadkie.²⁰ W efekcie, **po zakończeniu udziału w projekcie odsetek osób prowadzących lub pomagających w gospodarstwie rolnym w całej populacji osób aktywizowanych wyniósł zaledwie 1,4%.** Można więc stwierdzić, że udział w programie sprzyjał odpływom z rolnictwa, choć nie wiemy, w jakim stopniu przyczyniała się do tego potencjalnie wyższa skłonność osób planujących odejście z rolnictwa do uczestnictwa w projekcie. Sami respondenci byli raczej sceptyczni co do roli udziału w aktywizacji. Na pytanie czy to udział w projekcie przyczynił się do zaprzestania pracy w gospodarstwie rolnym twierdząco odpowiedziało zaledwie 1/3 respondentów odchodzących z rolnictwa.

Wykres 35. Wartości wskaźników wśród osób prowadzących lub pomagających w gosp. rolnym

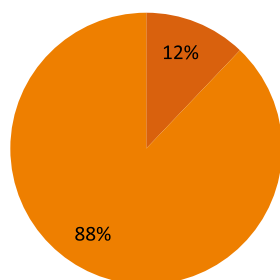

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Osoby pracujące lub pomagające w gospodarstwie rolnym przed rozpoczęciem udziału w projekcie miały większe szanse na odniesienie sukcesu aktywizacyjnego. Choć w przypadku sukcesu edukacyjnego, mierzonego wskaźnikiem YEI-1, różnica między dwoma grupami osób aktywizowanych jest nieistotna, to w przypadku sukcesu zatrudnieniowego – wskaźnik YEI-2 i YEI-4, różnica jest znacząca. Osoby pracujące lub pomagające wcześniej w gospodarstwie rolnym znacznie częściej znajdowały zatrudnienie niż reszta osób. Różnica wskaźników między podgrupami wynosi odpowiednio 16 p.p. i 21 p.p., mimo – że jak wskazaliśmy – osoby odchodzące z rolnictwa charakteryzują się gorszą strukturą wykształcenia niż reszta osób aktywizowanych. Warto również zauważyć, że sukces zatrudnieniowy osób odchodzących z rolnictwa częściej wiąże się z pracą najemną – dla tej grupy odsetek osób prowadzących własną działalność gospodarczą jest niższy niż w przypadku pozostałych osób.

²⁰ Jedynie troje respondentów spośród 1 277 ankietowanych.

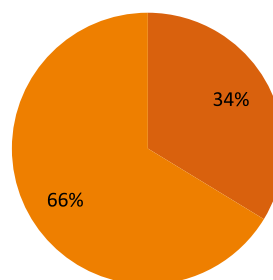
Wykres 36. Odpływy z rolnictwa

■ osoby, które pozostały w rolnictwie 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

Wykres 37. Odsetek osób stwierdzających, że w ich przypadku do odejścia z rolnictwa przyczyniło się wsparcie w ramach projektu

■ program przyczynił się do odejścia z rolnictwa
■ program nie przyczynił się do odejścia z rolnictwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania CATI.

6. BADANIE PANELOWE

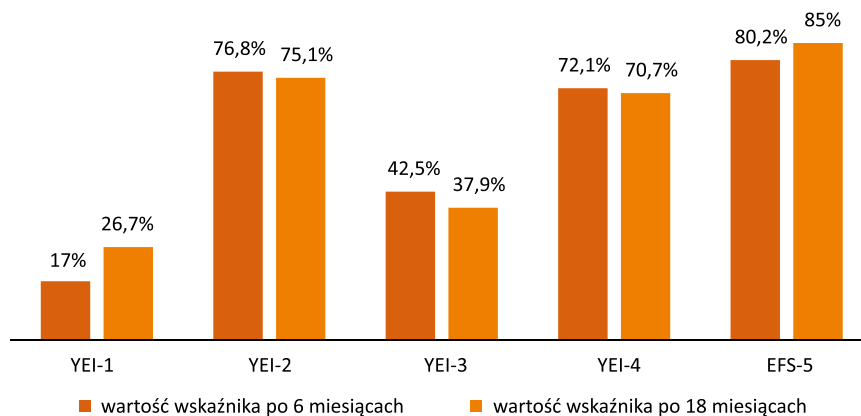
Kolejną częścią II raportu wskaźnikowego jest analiza bazująca na badaniu panelowym. Badanie panelowe zostało przeprowadzone w analogicznym okresie co badanie wskaźnikowe, lecz na odmiennej próbie respondentów. Stanowili ją osoby uczestniczące w badaniu wskaźnikowym w ubiegłym roku. Badanie objęło 903 osoby spośród 1 458 uczestników zeszłorocznego badania (62% ponownie przebadanych). Wykorzystując dane z badania panelowego obliczono wartości wskaźników rezultatu 18 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Wskaźniki te, zestawione z wartościami wskaźników po 6 miesiącach obserwowanymi wśród tych osób rok wcześniej, informują o trwałości sukcesu aktywizacyjnego w długim okresie czasu.

6.1. WARTOŚCI WSKAŹNIKÓW REZULTATU PO 18 MIESIĄCACH

Wartości wskaźników rezultatu obliczonych po 18 miesiącach po zakończeniu udziału w POWER są zbliżone do wartości oszacowanych po 6 miesiącach. Największa różnica widoczna jest w przypadku odsetka osób kształcących się, który wzrósł z 17,0% do 26,7% (YEI-1). Wzrósł również odsetek osób pracujących (w tym prowadzących działalność gospodarczą) wśród osób, które były aktywizowane ze środków EFS (EFS-5). W przypadku pozostałych wskaźników, ich wartości po 18 miesiącach były poniżej poziomu obserwowanego 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER.

Zmiany wartości wskaźników obliczonych dla uczestników między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu aktywizacji wynikają z dwóch występujących jednocześnie efektów. Pierwszym z nich jest możliwość utraty pozytywnego rezultatu wsparcia przez osoby, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie odniosły sukces odnotowany w wartości danego wskaźnika. Przykładowo, część osób pracujących po 6 miesiącach od zakończenia aktywizacji, w okresie następnych 12 miesięcy utraciło zatrudnienie, co obniżyło wartość wskaźnika YEI-2. Z drugiej strony, część osób, które nie pracowały w momencie pomiaru 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER, w okresie kolejnych 12 miesięcy znalazło pracę, co miało dodatni wpływ na wartość wskaźnika obliczonego 18 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie. Wpływ obu tych efektów został przedstawiony w dalszej części raportu na wykresach przepływów.

Wykres 38. Wartości wskaźników rezultatu 6 i 18 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER

Źródło: Opracowanie własne.

6.2. TRWAŁOŚĆ REZULTATÓW WSPARCIA. PRZEPŁYWY MIĘDZY 6 A 18 MIESIĄCEM OD UZYSKANIA WSPARCIA

OSOBY KSZTAŁCĄCE SIĘ W SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU (YEI)

Odsetek osób kształcących się 18 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER wyniósł 26,7% i był wyraźnie wyższy, niż obserwowany 6 miesięcy po zakończeniu aktywizacji (17,0%). Wynika to przede wszystkim z **dosyć dużego odsetka osób, które rozpoczęły naukę** w okresie między 6 a 18 miesiącem od zakończenia udziału w Programie. Stanowiły one ponad połowę wszystkich osób, które kształciły się 18 miesięcy po zakończeniu aktywizacji.

Spośród osób, które uczyły się 6 miesięcy po zakończeniu Programu, **niemal 70% kontynuowało naukę w ciągu następnego roku**. Świadczy to o dość dużej trwałości zrealizowanego wsparcia oraz konsekwencji uczestników w realizowaniu decyzji o powrocie do edukacji. Należy przy tym zauważyć, że prawie połowa z nich łączyła naukę z pracą zawodową (35% tylko się uczyło, 34% uczyło się i pracowało). Wśród osób, które zakończyły lub przerwały naukę, ponad połowa podjęła pracę zawodową, co również należy uznać za sukces realizowanego wsparcia. Natomiast 14% powróciło do kategorii NEET, kończąc edukację i nie podejmując zatrudnienia.

Wykres 39. Przeptywy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER

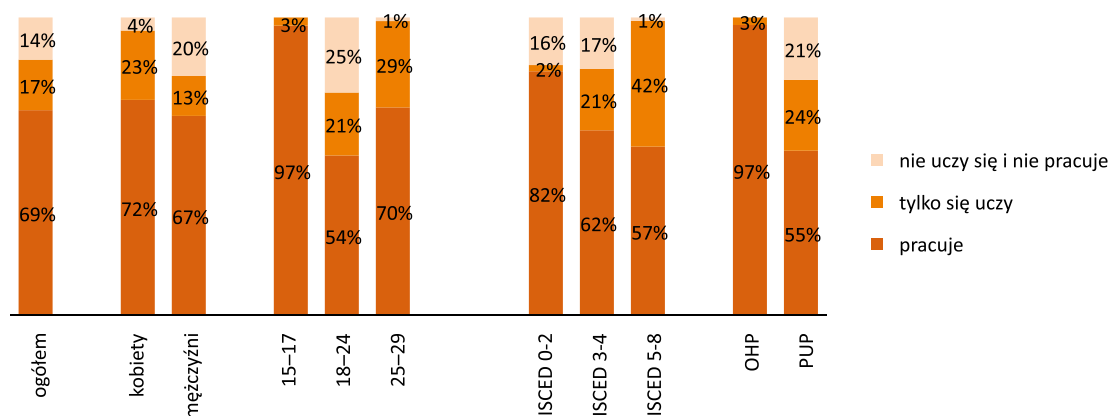

Źródło: Opracowanie własne.

Ogółem, spośród osób, które uczyły się 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER, w ciągu kolejnego roku **nieznacznie częściej naukę kontynuowały kobiety (72%) niż mężczyźni (67%)**. W przypadku przerwania lub zakończenia nauki, kobiety częściej również podejmowały pracę. W rezultacie, **udział kobiet, które po 18 miesiącach powróciły do kategorii NEET wyniósł jedynie 4%, podczas gdy w przypadku mężczyzn odsetek ten wyniósł aż 20%**. Wysoki udział mężczyzn wracających do kategorii NEET może wynikać z dwóch potencjalnych przyczyn. Z jednej strony, zdobyte przez nich kwalifikacje mogły nie być wystarczająco atrakcyjne dla pracodawców, co powodowało mniejsze szanse na podjęcie pracy. Możliwe również, że mężczyźni wykazywali mniejszą niż kobiety determinację do uzupełnienia wykształcenia i częściej przerywali naukę, mimo braku możliwości szybkiego podjęcia pracy.

Trwałość sukcesu edukacyjnego jest wyraźnie związana z wiekiem i poziomem wykształcenia. Osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym zdecydowanie częściej kontynuowały naukę niż osoby w wykształceniu średnim lub wyższym. Może to wynikać zarówno z większej determinacji w uzupełnieniu braków w edukacji i poprawieniu swojej pozycji na rynku pracy, jak i z dłuższego czasu nauki, który jest potrzebny, aby zdobyć odpowiednie kwalifikacje. **Za szczególny sukces należy uznać fakt, że niemal 100% osób najmłodszych, w wieku 15–17 lat, aktywizowanych przez OHP, kontynuowały naukę po 18 miesiącach, co wskazuje na ich skuteczny powrót do systemu edukacji.** Osoby z wyższym wykształceniem najprawdopodobniej znacznie częściej uczestniczyły w krótszych, kilkumiesięcznych szkoleniach i kursach, a po ich zakończeniu praktycznie w 100% podejmowały pracę. Podobną sytuację można zauważyć w przypadku osób z kategorii wiekowej 25–29 lat, w której po 18 miesiącach ok. 2/3 osób kontynuowało naukę, a 1/3 naukę i podjęła pracę. Najtrudniejsza sytuacja występuje wśród osób w wieku 18–24 lata, spośród których aż 25% zakończyło edukację i nie podjęło pracy, wracając tym samym do kategorii NEET.

Wykres 40. Sytuacja po 18 miesiącach osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER kształciły

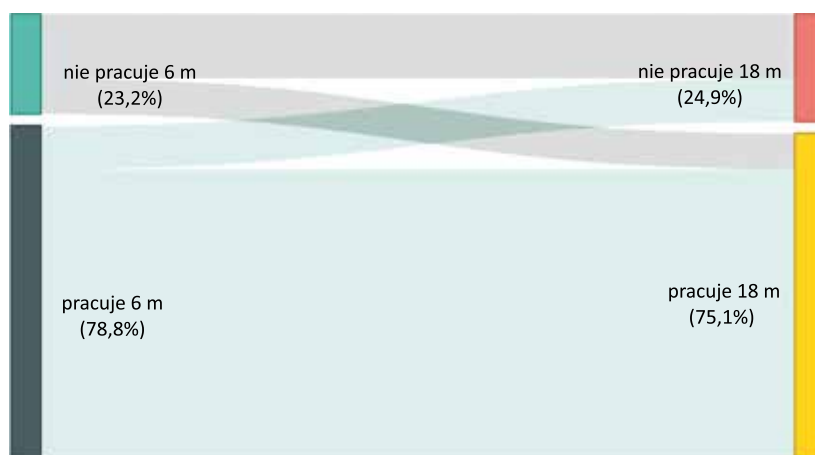

Źródło: Opracowanie własne.

OSOBY PRACUJĄCE SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU (YEI)

Odsetek osób pracujących (w tym prowadzących działalność gospodarczą) po 18 miesiącach wyniósł 75,1% i był na poziomie bardzo zbliżonym do poziomu obserwowanego 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER (76,8%). Na poniższym wykresie łatwo zauważyć, że wynika to przede wszystkim z trwałej integracji na rynku pracy osób, które pracowały podczas pierwszej edycji badania. **Pracę w ciągu kolejnych 12 miesięcy utrzymało bowiem 87%** z nich. Jednocześnie, w okresie między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER, pracę znalazło 36% osób, które nie pracowały w trakcie realizacji pierwszej edycji badania.

Wykres 41. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER

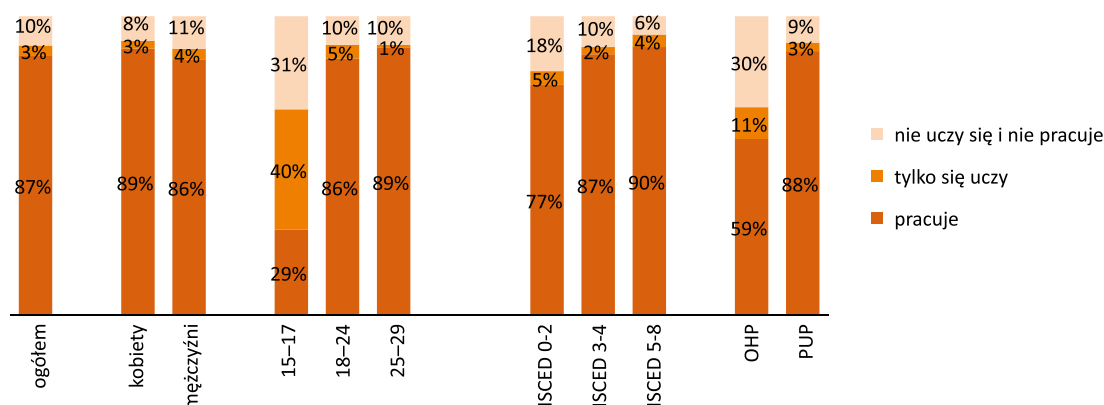
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród osób, które przestały pracować między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w POWER, zdecydowana większość powróciła do kategorii NEET. Natomiast znacznie rzadziej uczestnicy podejmowali decyzję o zaprzestaniu pracy i skoncentrowaniu się jedynie na nauce. Warto zauważyć, że trwałość powrotu na rynek pracy była silnie skorelowana z wiekiem. **Pracę rzadko kontynuowały osoby najmłodsze, w wieku 15–17 lat. Za pozytywny należy uznać fakt, że 40% spośród nich zdecydowała się na zaprzestanie pracy i kontynuowanie nauki, uzupełniając tym samym kwalifikacje i zwiększając swoje szanse na rynku pracy w przyszłości.** Natomiast aż 31% osób w tej kategorii wiekowej powróciło do kategorii NEET. Można zatem stwierdzić, że w tej grupie osób sukces edukacyjny był trwalszy niż sukces zatrudnieniowy. W przypadku osób w wieku 18–24 lata i 25–29 lat, trwałość zatrudnienia zdobytego 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie była zbliżona. W obu kategoriach wiekowych do kategorii NEET w ciągu 12 miesięcy od zakończenia pierwszej edycji badania powróciła co 10 osoba, przy czym wśród osób w wieku 18–24 lata, częstsze były przypadki zaprzestania pracy i powrotu wyłącznie do edukacji.

Trwałość sukcesu zatrudnieniowego była również silnie związana wykształceniem uczestników. Znacznie **częściej pracę kontynuowały osoby z wykształceniem wyższym (90%) oraz średnim (87%)**, podczas gdy w przypadku osób najniższej

wykształconych, odsetek ten wyniósł 77%. **Niekorzystny jest fakt, że większość spośród osób z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym po zaprzestaniu pracy powróciła do kategorii NEET, a jedynie co 5 – do edukacji.**

Wykres 42. Sytuacja po 18 miesiącach osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER pracowały

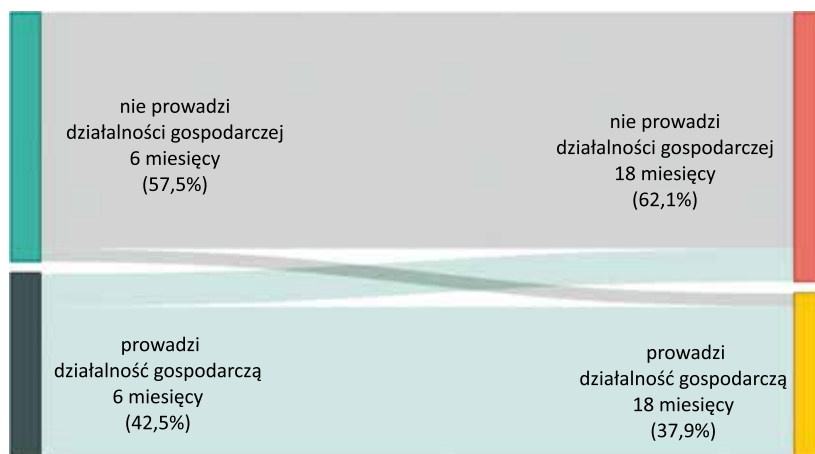

Źródło: Opracowanie własne.

OSOBY PROWADZĄCE DZIAŁALNOŚĆ NA WŁASNY RACHUNEK SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU (YEI)

Odsetek osób prowadzących działalność na własny rachunek spadł między 6 a 18 miesiącem od zakończenia udziału w PO WER z 42,5% do 37,9%. Z analizy przepływów wynika, że jest to przede wszystkim efekt zaprzestania prowadzenia firmy przez część osób, które prowadziły działalność 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie. Natomiast liczba osób, które nie prowadziły działalności podczas pierwszych 6 miesięcy od zakończenia udziału w PO WER, ale założyły ją w ciągu kolejnych 12 miesięcy, była zbyt mała, by zrekompensować ten ubytek. Na taki krok zdecydowało się bowiem jedynie 5% spośród tych, którzy nie prowadzili działalności 6 miesięcy po opuszczeniu Programu.

Wykres 43. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER

Źródło: Opracowanie własne.

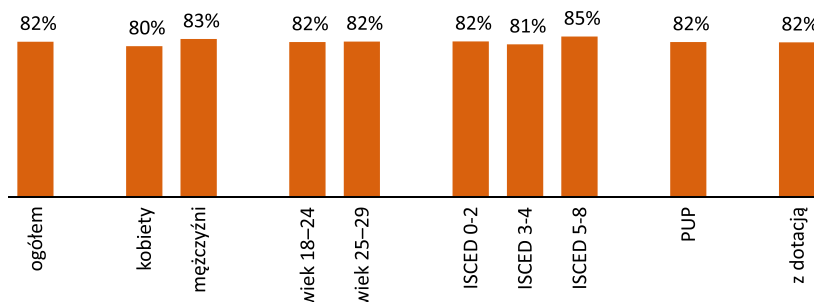
Z punktu widzenia oceny trwałości zakładanych działalności gospodarczych szczególnie istotny jest odsetek firm, które kontynuowały swoje istnienie między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER. Należy bowiem podkreślić, że prawie wszystkie działalności gospodarcze założone w ramach PO WER były powiązane z przyznaniem dotacji, która obli-gowała beneficjenta do prowadzenia firmy przez minimum 12 miesięcy pod groźbą konieczności zwrotu dotacji w przeciwnym przypadku. W rezultacie, to właśnie dane zebrane po 18 miesiącach od założenia działalności są pierwszymi, które pokazują odsetek „niewymuszonej” trwałości powstałych firm.

Odsetek firm, które utrzymały się na rynku między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w Projekcie wyniósł 82%. Nieznacznie wyższą przeżywalność miały firmy prowadzone przez mężczyzn (83%) niż przez kobiety (80%). Praktycznie

bez wpływu na fakt utrzymania założonej działalności miał wiek uczestników. Natomiast nieznacznie częściej swoją firmę były w stanie utrzymać osoby lepiej wykształcone.

Ogółem, wskaźnik przeżycia po 18 miesiącach dla firm, które otrzymały dotację na założenie działalności gospodarczej wyniósł 82%. Jest on minimalnie lepszy niż w przypadku przedsiębiorstw utworzonych w przy udziale dotacji w ramach komponentu regionalnego PO KL, spośród których pierwsze 18 miesięcy przeżyło 79% firm.²¹ Natomiast dużo większa różnica na korzyść firm utworzonych ze środków PO WER występuje w przypadku porównania ich wskaźnika przeżywalności do ogółu przedsiębiorstw utworzonych w Polsce. Spośród wszystkich firm zarejestrowanych w kraju w 2015 roku, pierwszy rok działalności przeżyło jedynie 68,9%, a więc ok. 13 p.p. mniej niż w przypadku firm dofinansowanych ze środków PO WER.²²

Wykres 44. Odsetek osób, które kontynuowały prowadzenie działalności na własny rachunek między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER

Uwagi: Ze względu na zbyt małą liczbę obserwacji, na wykresie nie podano wartości dla działalności założonych bez dotacji i w ramach OHP (odpowiednio 1 i 3 osoby w próbie).

Źródło: Opracowanie własne.

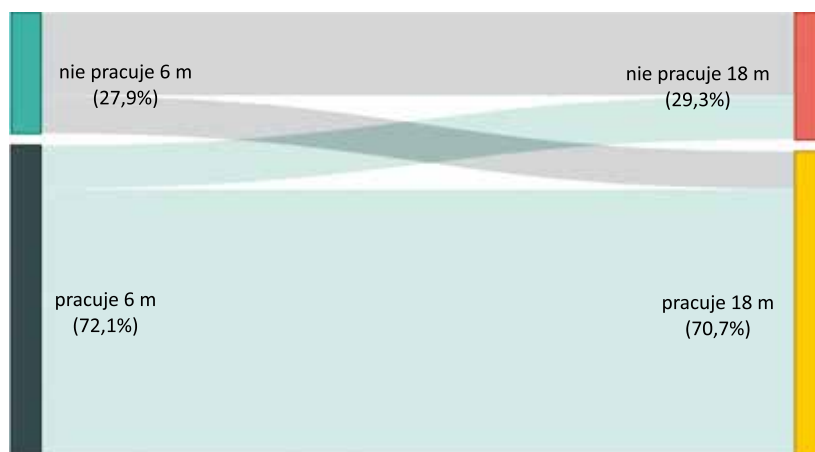
OSOBY W NIEKORZYSTNEJ SYTUACJI SPOŁECZNEJ PRACUJĄCE SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU (YEI)

Odsetek osób pracujących spośród osób będących w niekorzystnej sytuacji społecznej obniżył się nieznacznie, z 72,1 do 70,7% w okresie między 6 a 18 miesiącem od zakończenia przez uczestników udziału w Projekcie. Jest to spadek podobny jak ten odnotowany dla całej populacji (który wyniósł 1,7 p.p.). Na podstawie analizy przepływów można zauważyć, że mała dynamika spadku wartości wskaźnika wynika przede wszystkim z wysokiego odsetka osób pracujących po 6 miesiącach, które zdołały utrzymać zatrudnienie w ciągu kolejnego roku. Natomiast fakt utraty zatrudnienia przez część z nich został prawie całkowicie zrekompensowany przez osoby niepracujące w momencie realizacji pierwszego pomiaru, które w ciągu kolejnych 12 miesięcy z sukcesem podjęły zatrudnienie. Taką poprawę sytuacji udało się osiągnąć niemal co 3 osobie znajdującej się w niekorzystnej sytuacji społecznej, pozostającej bez pracy 6 miesięcy po opuszczeniu PO WER.

²¹ PAG Uniconsult, *Badanie skuteczności wsparcia realizowanego w ramach komponentu regionalnego PO KL 2007-2013*, Warszawa 2013.

²² GUS, *Przedsiębiorstwa niefinansowe powstałe w latach 2011–2015*, Warszawa 2017.

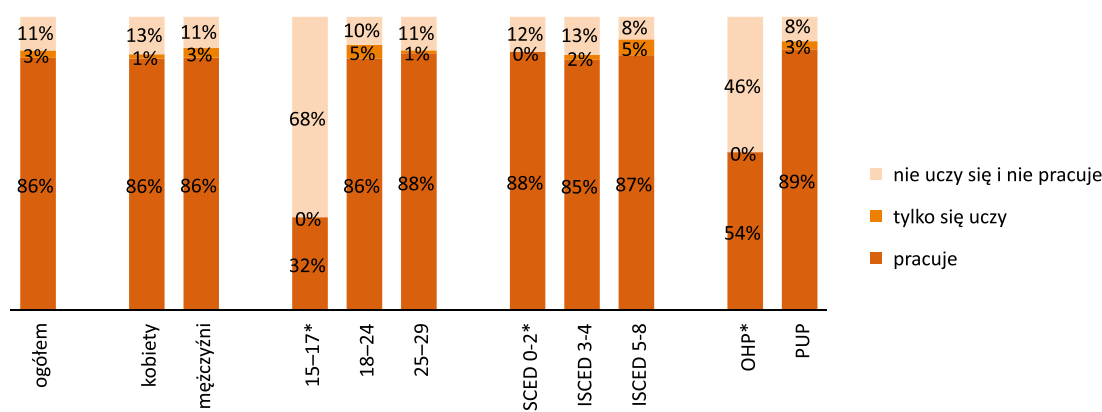
Wykres 45. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER

Źródło: Opracowanie własne.

Warto zauważyć, że **trwałość sukcesu zatrudnieniowego wśród osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej jest bardzo zbliżona do tej obserwowanej w całej populacji uczestników YEI**. Spośród tych, którzy pracowali 6 miesięcy po opuszczeniu Programu, pracę utrzymało 86%, jedynie o 1 p.p. mniej niż w populacji ogółem. Jednocześnie, odsetek ten jest bardzo podobny w poszczególnych kategoriach beneficjentów. Jedyne różnice widoczne są w przypadku osób najmłodszych i aktywizowanych przez OHP, jednak z uwagi na bardzo małą próbę wyniki te należy traktować bardzo ostrożnie.

Wykres 46. Sytuacja po 18 miesiącach osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER pracowały

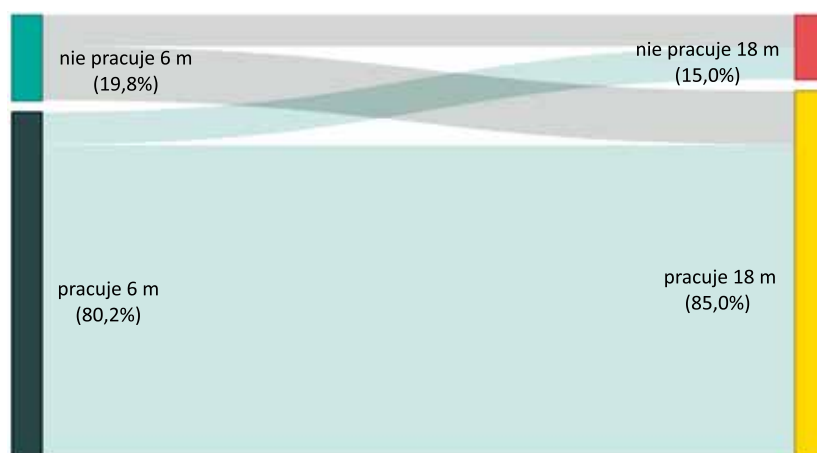
Uwagi: Gwiazdką oznaczono grupy osób, w przypadku których liczba obserwacji w próbie była mniejsza niż 20.

Źródło: Opracowanie własne

OSOBY PRACUJĄCE W SZEŚĆ MIESIĘCY PO OPUSZCZENIU PROGRAMU (EFS)

Ostatni z analizowanych wskaźników dotyczy sytuacji osób aktywizowanych ze **środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS)**. Inaczej niż w przypadku uczestników projektów finansowanych ze środków YEI, w tym przypadku **odsetek osób pracujących wzrósł między 6 a 18 miesiącem od zakończenia udziału w Programie z 80,2% do 85%**. Wynika to przede wszystkim z faktu, że aż 63% osób, które nie pracowały 6 miesięcy po opuszczeniu PO WER, w ciągu kolejnego roku z podjęło pracę. Może to wynikać między innymi z faktu, że województwa, w których PO WER finansowany był ze środków EFS są przeciętnie lepiej rozwinięte niż te, w których realizowano projekty w ramach YEI. W połączeniu z poprawiającą się sytuacją na rynku pracy, coraz częściej pojawiającym się problemem z obsadzeniem wolnych miejsc pracy oraz istotnym spadkiem stopy bezrobocia, zwiększało to szanse osób niepracujących w momencie pierwszego pomiaru na zakończone sukcesem poszukiwanie pracy w ciągu następnego roku.

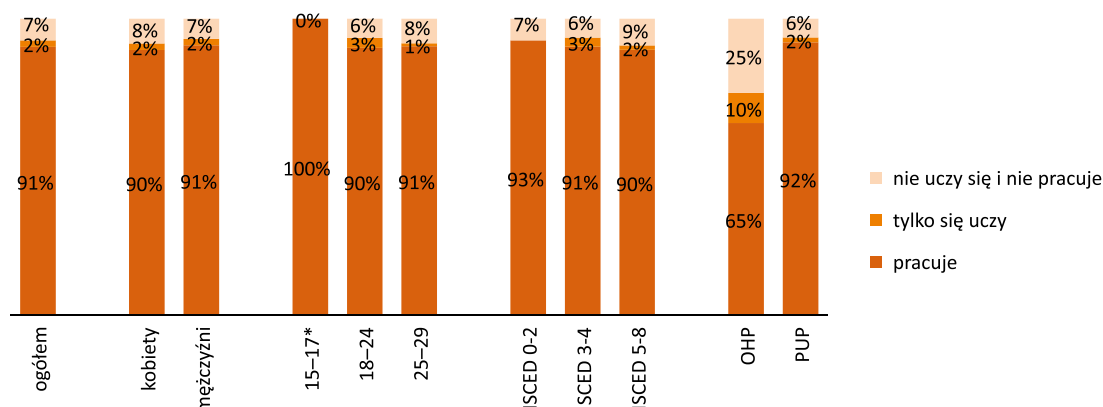
Wykres 47. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród uczestników programów finansowanych z EFS, trochę wyższa była również trwałość zatrudnienia podjętego w pierwszym półroczu po zakończeniu udziału w PO WER. Pracę utrzymało aż 91% osób pracujących w czasie przeprowadzenia pierwszego pomiaru, o 4 p.p. więcej niż w przypadku osób aktywizowanych ze środków YEI. Analiza wyników dla poszczególnych grup beneficjentów wskazuje, że trwałość zatrudnienia była prawie identyczna zarówno dla mężczyzn, jak i dla kobiet. Paradoksalnie, lekko zmniejszała się wraz ze zwiększaniem się poziomu wykształcenia, jednak różnice te były dosyć małe. Największe odchylenia odnotowano w przypadku osób aktywizowanych przez OHP, wśród których 25% osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu PO WER powróciło w ciągu kolejnego roku do kategorii NEET. Z uwagi na niską liczbę obserwacji, wyniki te obciążone są jednak relatywnie dużym błędem.

Wykres 48. Przepływy między 6 a 18 miesiącem po zakończeniu udziału w PO WER

Uwagi: Gwiazdką oznaczono grupy osób, w przypadku których liczba obserwacji w próbie była mniejsza niż 20.

Źródło: Opracowanie własne.

6.3. ZMIANY RODZAJÓW UMÓW PRACOWNIKÓW NAJEMNYCH

Jednym z istotnych zagadnień możliwych do przeanalizowania w ramach badania panelowego były zmiany umów, na podstawie których zatrudnione były osoby pracujące najemnie (pracujący z wykluczeniem osób prowadzących działalność gospodarczą). W pierwszej edycji badania wskaźnikowego, po 6 miesiącach od zakończenia udziału w PO WER zdecydowana większość osób pracujących najemnie była zatrudniona w oparciu o umowę o pracę (75%), przy czym aż 64% pracowało na podstawie umowy na czas określony lub próbny, a jedynie 11% – na czas nieokreślony. Istotny był również udział osób zatrudnionych w oparciu o umowy cywilno-prawne, wśród których dominowały osoby pracujące na podstawie umowy zlecenie (17%). Zbliżone wartości obserwujemy również w bieżącej edycji badania wskaźnikowego (por. część 5.2).

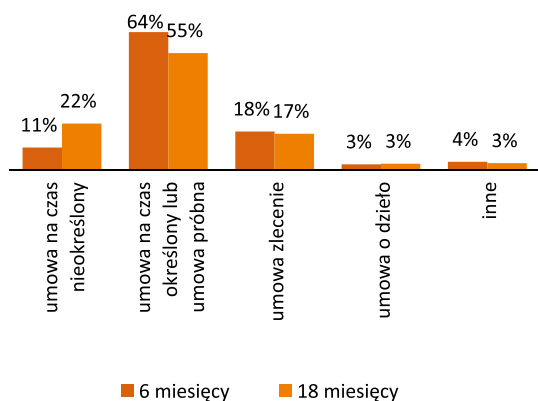
Po 18 miesiącach od zakończenia udziału w PO WER, udział osób pracujących najemnie na podstawie poszczególnych rodzajów umów był już inny. **Dwukrotnie wzrósł odsetek osób, które były zatrudnione w oparciu o umowę na czas**

nieokreślony, a jednocześnie zmalał odsetek osób pracujących na podstawie umowy na czas określony lub umowę próbną. Jest to pozytywny sygnał wskazujący, że w miarę upływu czasu coraz więcej beneficjentów projektów PO WER otrzymuje lepszej jakości pracę, gwarantującą większą stabilność i pewność zatrudnienia. Natomiast relatywnie stabilny był udział osób pracujących na umowy cywilnoprawne. Odsetek osób pracujących na umowę zlecenie spadł nieznacznie między 6 a 18 miesiącem z 18% do 17%, natomiast pracujących na umowę o dzieło utrzymał się na poziomie 3%.

Należy jednak zauważyć, że **jedynie co 3 osoba, która pracowała na umowę zlecenie po 6 miesiącach od zakończenia POWER, pozostawała zatrudniona w tej formie w ciągu następnych 12 miesięcy. Zazwyczaj osoby te zmieniały w ciągu kolejnych 12 miesięcy formę umowy na umowę o pracę**, przy czym częściej była to umowa na czas określony lub na umowa próbna (32%) niż na czas nieokreślony (11%). Natomiast co 5 spośród nich w ciągu kolejnego roku utraciła pracę i znalazła się poza zatrudnieniem.

Utrzymanie względnie stabilnego udziału beneficjentów PO WER zatrudnionych w oparciu o umowę zlecenie między 6 a 18 miesiącem od zakończenia udziału w Programie wynika zatem głównie z napływu do tej formy zatrudnienia osób, które po 6 miesiącach były zatrudnione na podstawie innej umowy lub nie pracowały w ogóle. Natomiast w mniejszym stopniu było to związane z utrzymaniem pracy na umowę zlecenie przez kolejne 12 miesięcy przez osoby, które w tej formie pracowały 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER.

Wykres 49. Rodzaj umowy osób pracujących najemnie po 6 i 18 miesiącach od zakończenia udziału w PO WER

Źródło: Opracowanie własne.

Wykres 50. Rodzaj umowy (po 18 miesiącach) osób, które po 6 miesiącach od zakończenia udziału we wsparciu pracowały na umowę – zlecenie

Źródło: Opracowanie własne.

7. EFEKTYWNOŚĆ NETTO WSPARCIA NA PODSTAWIE DANYCH CESAR

Kolejnym źródłem informacji o skuteczności wsparcia z PO WER są dane z bazy CESAR. W przeciwieństwie do danych wykorzystanych do wyliczenia wskaźników rezultatu, dane w bazie CESAR nie stanowią próby, lecz zawierają informacje o wszystkich osobach bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowych Urzędach Pracy. Baza zawiera informacje zarówno o osobach obecnie zarejestrowanych oraz poprzednich rejestracjach. W efekcie, dla grupy wieku 18-29 lat liczba obserwacji w bazie CESAR wynosi aż 10 milionów. Tym samym baza CESAR stanowi najpełniejsze źródło informacji o osobach bezrobotnych w Polsce.

Wykorzystując dane z bazy CESAR możliwe było przeprowadzenie analizy z wykorzystaniem metod kontrfaktycznych. Porównano skuteczność aktywizacji w ramach PO WER w odniesieniu do sytuacji innych osób bezrobotnych, które nie wzięły udziału w Programie, stanowiących tzw. grupę kontrolną. W rezultacie, na podstawie przeprowadzonych analiz możliwe było określenie **efektywności netto** wsparcia osób młodych.

W ewaluacji skuteczności polityk publicznych zasadnicze pytanie dotyczy tego, czy efekt interwencji występuje, a jeśli tak to czy jest pozytywny i jaka jest jego skala. Podobnie niniejsze badanie stawia sobie m.in. za cel dostarczenie informacji na temat bezpośrednich efektów wsparcia udzielanego w ramach PO WER osobom należącym do tzw. kategorii NEET, w wieku do 29 lat. **Przyczynowa interpretacja występujących zmian wymaga znalezienia sytuacji, która miałaby miejsce, gdyby interwencja nie miała miejsca** (sytuacja kontrfaktyczna, *counterfactual*) i odniesienia jej do tego, co rzeczywiście miało miejsce. Chodzi więc o wyobrażenie sobie sytuacji, która miałaby miejsce u beneficjentów PO WER, gdyby nie skorzystali z wsparcia w ramach tego Programu.

Sytuacja kontrfaktyczna jest jednak czysto hipotetyczna i nie może być zaobserwowana (dana osoba mogła albo wziąć udział w PO WER podczas danego epizodu bezrobocia, albo nie), a co za tym idzie nie może zostać zmierzona. Z tych samych przyczyn efekt bezpośredni interwencji, jak i długofalowe oddziaływanie również nie są obserwowalne, ale mogą zostać oszacowane, przy założeniu, że dostępne dane w sposób rzetelny pozwalają na przybliżenie sytuacji kontrfaktycznej. W praktyce, takie oszacowanie opiera się na porównaniu sytuacji osób objętych wsparciem z sytuacją osób, które nie wzięły udziału w Programie, a które posiadają możliwie zbliżone charakterystyki indywidualne do uczestników wsparcia (tzw. grupa kontrolna).

W celu dokonania pierwszych szacunków wpływu programu PO WER na sytuację zawodową jego beneficjentów w ramach niniejszej ewaluacji **wykorzystano dane gromadzone przez Powiatowe Urzędy Pracy w systemie informacyjnym CESAR**. Ich podstawową zaletą jest fakt rejestrowania wszystkich osób bezrobotnych, nie tylko aktywizowanych w ramach PO WER. Zaletą danych CESAR jest również szeroki zasób informacji gromadzonych o osobach zarejestrowanych w PUP, w tym m.in. informacje o ich historii zatrudnienia i bezrobocia, a także ich charakterystyki społeczno-demograficzne. Dzięki temu umożliwiają one wyodrębnienie grupy osób mogących stanowić grupę kontrolną dla uczestników wsparcia, o maksymalnie zbliżonych do nich obserwowalnych charakterystykach.

7.1. DANE WYKORZYSTANE DO ANALIZY EFEKTYWNOŚCI NETTO

Dane CESAR otrzymane z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej obejmowały wszystkie rejestracje osób bezrobotnych spełniających przynajmniej 1 z następujących warunków:

- w okresie od dnia 01.01.2012 posiadały co najmniej jedną rozpoczętą rejestrację na dzień rozpoczęcia której dana osoba była w wieku do 30 roku życia,
- na dzień 01.01.2012 trwała rejestracja danej osoby i była ona w wieku do 30 roku życia.

Przekazane dane uwzględniały stan na 31.09.2016 r. Zawierały informacje zarówno o epizodach statystycznych bezrobocia danej osoby (tj. epizodach uwzględniających zawieszenia, w których koniec zawieszenia jest traktowany jako kolejna rejestracja w rejestrze bezrobotnych), jak i o epizodach rzeczywistych bezrobocia (tj. epizodach uwzględniających tylko faktyczne rejestracje, w których koniec zawieszenia traktowany jest jako kontynuacja trwającego epizodu bezrobocia).

Jako podstawę do dalszych analiz wybrano epizody rzeczywiste bezrobocia, które pokazują, jak długo dana osoba faktycznie pozostaje bez pracy, nawet jeśli w tym okresie uczestniczy ona w którejś z form aktywizacji zawodowej.²³

W dalszej kolejności zbiór został ograniczony do epizodów dla osób spełniających warunki formalne udziału w POWER:

- których epizod bezrobocia został rozpoczęty po 1.1.2014 lub trwał na dzień 1.1.2014 (ponieważ realizacja POWER rozpoczęła się 1.1.2014),
- które na dzień 1.1.2014 były w wieku do 30 lat (nieukończone 30 lat) – dla epizodów trwających na dzień 1.1.2014, lub które na moment rejestracji w PUP były w wieku do 30 lat (nieukończone 30 lat) – dla epizodów rozpoczętych po 1.1.2014 (weryfikacja warunku wieku),
- nieposiadających III profilu pomocy (osoby te nie były obejmowane wsparciem w ramach Osi Priorytetowej I POWER).

Na podstawie informacji o udzielonych formach wsparcia, wyodrębniono wszystkie epizody osób, które brały udział w programie PO WER i te, które nie brały w nim udziału. Dzięki temu otrzymano grupę beneficjentów PO WER (grupę interwencji) oraz grupę pozostałych bezrobotnych, która potencjalnie mogła wziąć udział w Programie (stanowiących pulę kontrolną).²⁴

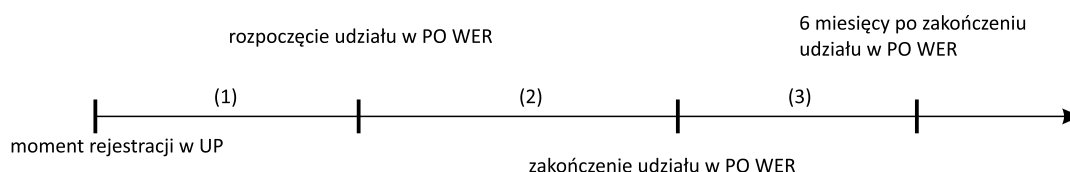
7.2. OKREŚLENIE MOMENTU POMIARU WSKAŹNIKA SUKCESU DLA PULI KONTROLNEJ

Celem realizowanego badania kontrfaktycznego była ocena efektów netto interwencji realizowanej w ramach PO WER 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie. O ile jednak dla grupy interwencji (uczestników PO WER) możliwe jest określenie momentu zakończenia udziału w Programie, o tyle osoby z puli kontrolnej nie posiadały z definicji ani daty rozpoczęcia, ani daty zakończenia udziału w Programie. Aby rozwiązać ten problem, w badaniu jako punkt wyjścia przyjęto datę rozpoczęcia danego epizodu rzeczywistego bezrobocia (moment rejestracji w PUP), która jest dostępna zarówno dla osób które skorzystały z wsparcia PO WER, jak i dla pozostałych osób spełniających wymogi formalne uczestnictwa w Programie.

W przypadku uczestników PO WER, okres od momentu rejestracji w PUP do momentu pomiaru (6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie) można podzielić na następujące podokresy (por. wykres 51):

- czas między rejestracją a rozpoczęciem udziału w PO WER (1),
- czas aktywizacji w ramach PO WER, czyli różnica między datą rozpoczęcia a datą zakończenia udziału w PO WER (2),
- okres od zakończenia udziału w PO WER do momentu pomiaru, czyli 6 miesięcy (3).

Wykres 51. Czas od rejestracji w PUP do momentu pomiaru dla uczestników POWER (grupa eksperymentalna)

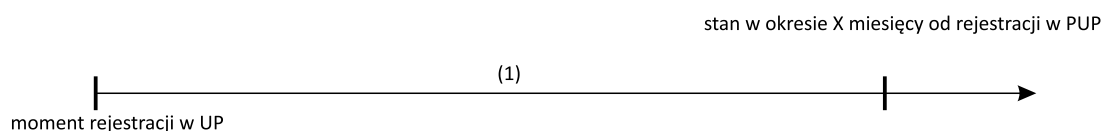

Źródło: Opracowanie własne.

²³ Dodatkowym argumentem na rzecz oparcia analiz na epizodach rzeczywistych był fakt, że zgodnie z zapisami Gwarancji dla Młodych, osobom młodym do 25 roku życia ma zostać zapewniona wysokiej jakości oferta zatrudnienia, dalszego kształcenia, przyuczenia do zawodu lub stażu w ciągu czterech miesięcy od dnia rejestracji w powiatowym urzędzie pracy, tj. od rozpoczęcia epizodu rzeczywistego bezrobocia.

²⁴ W całym raporcie pula kontrolna oznacza osoby, które potencjalnie mogły wziąć udział w Programie (spełniały warunki formalne udziału), ale nie wzięły w nim udziału. Natomiast grupa kontrolna stanowi zawężenie puli kontrolnej do osób, które zakwalifikowano jako „statystycznych bliźniaków” beneficjentów wsparcia w wyniku zastosowanej metody dopasowania (opisanej szczegółowo w dalszej części rozdziału).

Wykres 52. Czas od rejestracji w PUP do momentu pomiaru dla uczestników POWER (pula kontrolna)

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku osób z puli kontrolnej, okres od momentu rejestracji do momentu pomiaru ((1) na wykresie 52) powinien być możliwie zbliżony do tego, jaki wystąpił w przypadku uczestników PO WER. Jednocześnie, czas trwania bezrobocia uczestników PO WER przed przystąpieniem do Programu powinien wpływać na dobór puli kontrolnej, gdyż generalnie osoby dłużej zarejestrowane jako bezrobotne są znacznie trudniejsze w aktywizacji niż osoby krótkotrwale bezrobotne. W związku z tym, grupa uczestników PO WER została podzielona na 4 podgrupy na podstawie długości trwania bezrobocia przed rozpoczęciem udziału w Programie:

- osoby bezrobotne poniżej 3 miesięcy,
- osoby bezrobotne od 3 do 6 miesięcy,
- osoby bezrobotne od 6 do 12 miesięcy,
- osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy.

Dla każdej z tych 4 grup, obliczono średni czas od rejestracji do rozpoczęcia udziału w POWER oraz średni czas aktywizacji w ramach PO WER. Dane te posłużyły do obliczenia okresu od momentu rejestracji do momentu pomiaru wskaźnika sukcesu osób należących do puli kontrolnej dla każdej z tych grup. Jednocześnie, przyjęty podział posłużył do nałożenia dodatkowych warunków ograniczających pulę kontrolną dla każdej z 4 grup uczestników PO WER. O ile bowiem dla osób, które w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER były bezrobotne poniżej 3 miesięcy, pulę kontrolną mogą stanowić wszystkie osoby, które napłynęły do bezrobocia w tym samym czasie i spełniały warunki udziału w Programie (potencjalnie mogły skorzystać od razu po rejestracji z wsparcia PO WER),²⁵ o tyle dla uczestników PO WER, którzy zakwalifikowali się do udziału w Programie np. po 12 miesiącach trwania epizodu bezrobocia, pula kontrolna powinna być ograniczona do osób, które również przynajmniej przez taki okres były nieprzerwanie bezrobotne.

W przypadku osób z grupy beneficjentów wsparcia, momentem pomiaru był dzień 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER. W przypadku osób z puli kontrolnej, zmienne te zostały wyliczone dla 4 grup uczestników odpowiednio po 12, 16, 20 i 26 miesiącach od rozpoczęcia epizodu rzeczywistego (zgodnie z tabelą 7).

Tabela 8. Określenie momentu pomiaru dla puli kontrolnej

Grupa (na podstawie czasu od rejestracji do rozpoczęcia POWER – w miesiącach)	Czas od rejestracji do rozpoczęcia POWER (mediana)	Czas aktywizacji w ramach POWER (mediana)	Razem od rejestracji do końca POWER (mediana)	Moment pomiaru dla puli kontrolnej (razem od rejestracji do końca POWER + 6 miesięcy)	Ograniczenie puli kontrolnej
< 0, 3)	29 dni	160 dni	189 dni ~ 6 miesięcy	12 miesięcy	Wszyscy
< 3, 6)	129 dni	183 dni	312 dni ~ 10 miesięcy	16 miesięcy	Osoby, które były co najmniej 3 miesiące bezrobotne ²⁶
< 6, 12)	249 dni	182 dni	431 dni ~ 14 miesięcy	20 miesięcy	Osoby, które były co najmniej 6 miesięcy bezrobotne
> 12	618 dni	182 dni	800 dni ~ 26 miesięcy	26 miesięcy	Osoby, które były co najmniej 12 miesięcy bezrobotne

Źródło: Opracowanie własne.

²⁵ Pewien wyjątek zarówno wśród beneficjentów, jak i osób z puli kontrolnej stanowią osoby, które napłynęły do bezrobocia przed 1.1.2014 r., a które pozostały w rejestrze przynajmniej do 1.1.2014. Mogły one skorzystać z PO WER, ale nie od momentu rejestracji, tylko od 1.1.2014 r. Kwestia ta w przyjętej metodologii będzie kontrolowana poprzez uwzględnienie kwartału rejestracji w PUP wśród zmiennych kontrolnych.

²⁶ Których epizod rzeczywisty bezrobocia trwał co najmniej 3 miesiące.

7.3. WYBÓR WSKAŹNIKA SUKCESU

Kluczowym wskaźnikiem wykorzystywanym w ewaluacji skuteczności PO WER jest odsetek uczestników, którzy pracowali (w tym prowadzili działalność gospodarczą) 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie – wskaźnik YEI-2 (por. rozdział 2), którego wartość obliczono na podstawie badania ankietowego i zaprezentowano w rozdziale 4. Na podstawie danych z systemu CESAR niestety nie ma możliwości obliczenia dokładnie takiego samego wskaźnika, gdyż w bazie brak jest danych o tym, co dzieje się z uczestnikiem w ciągu kolejnych miesięcy następujących po wyrejestrowaniu z Powiatowego Urzędu Pracy. Jednakże dobrym przybliżeniem skuteczności w wydostaniu się z bezrobocia mogą być następujące zmienne, których wartość można wyznaczyć na podstawie danych CESAR:

1. czy dana osoba 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER nie jest zarejestrowana w PUP jako bezrobotna,
2. czy dana osoba 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER nie jest zarejestrowana w PUP jako bezrobotna i jako powód ostatniego wyrejestrowania z urzędu pracy podano Zatrudnienie.

Wadą pierwszego z przyjętych wskaźników jest określenie jako sukces wyrejestrowania danej osoby i brak przebywania w rejestrze w ciągu 6 miesięcy od zakończenia udziału w programie, niezależnie z jakiego powodu nastąpiło wyrejestrowanie. W rezultacie, wskaźnik obejmuje również osoby, które po wyrejestrowaniu stały się bierne zawodowo, lub poszukują pracy na własną rękę bez oficjalnej rejestracji, a więc jest szerszy niż pożądany przez nas wskaźnik sukcesu, który byłby analogiczny do wskaźnika YEI-2. Natomiast w przypadku drugiego wskaźnika problemem pozostaje fakt, że w danych CESAR występuje duży odsetek osób, które nie stawily się w PUP w wyznaczonym terminie i nie powiadomiły o przyczynie niestawiennictwa, co skutkowało wykreśleniem z rejestru i zakończeniem epizodu bezrobocia. W rezultacie, trudno jest określić, co dzieje się z taką osobą po wykreśleniu z rejestru bezrobocia, i mimo że mogła ona podjąć pracę, nie będzie uwzględniana w tak zdefiniowanym wskaźniku sukcesu. Tak więc drugi wskaźnik sukcesu jest węższy niż rzeczywista skala sukcesu aktywizacyjnego. W analizach uwzględniono zarówno pierwszy i drugi wskaźnik sukcesu, stanowiący odpowiednio górne i dolne ograniczenie skali sukcesu zatrudnieniowego.

7.4. DOBÓR ZMIENNYCH KONTROLNYCH

Aby zagwarantować maksymalne podobieństwo osób z grupy kontrolnej do beneficjentów wsparcia w zakresie obserwowalnych charakterystyk, dokonano selekcji zmiennych, które mogły wpływać zarówno na obserwowane efekty (przyjęte wskaźniki sukcesu), jak na prawdopodobieństwo udziału w Programie. Oczywiście musiały być one ograniczone do danych, które znajdują się w systemie CESAR. Ostatecznie, wśród zmiennych kontrolnych stanowiących podstawę późniejszego dopasowania osób z puli kontrolnej do beneficjentów wsparcia uwzględniono:

1. Cechy społeczno-demograficzne:
 - a. Płeć (kobieta/mężczyzna)
 - b. Wiek w momencie rejestracji (kategorie 28-24, 25-29 lat),
 - c. Wykształcenie (uwzględnione 3 kategorie: ISCED 0-2, ISCED 3-4 oraz ISCED 5-6),
 - d. Miejsce zamieszkania (wieś/miasto),
2. Cechy związane z historią zatrudnienia i bezrobocia danej osoby przed rozpoczęciem danego epizodu bezrobocia:
 - a. Czy dana osoba miała wcześniej przynajmniej 1 epizod bezrobocia (tak/nie)
 - b. Długość doświadczenia zawodowego (w kategoriach: brak doświadczenia, do 2 lat, powyżej 2 lat).
3. Cechy związane z obecnym epizodem bezrobocia:
 - a. Kwartał rejestracji w PUP (kwartały sprzed 1.1.2013 zagregowane w 1 grupę)
 - b. Rodzaj powiatu wg średniej stopy bezrobocia w latach 2013-2015 (4 kwartyle, gdzie w kwartyle 1 znalazło się 25% powiatów o najniższej stopie bezrobocia, a w kwartyle 4 – 25% powiatów o najwyższej stopie bezrobocia)

7.5. METODA DOPASOWANIA

W przyjętej koncepcji badawczej celem było porównanie sytuacji zawodowej osób uczestniczących w Programie PO WER z tzw. sytuacją kontrfaktyczną, która miałaby miejsce, gdyby osoby te nie wzięły udziału w tym Programie. Aby zwiększyć jakość otrzymanego szacunku efektu netto wsparcia, niezbędne było zredukowanie tzw. obciążenia selekcyjnego, poprzez odpowiedni sposób selekcji grupy kontrolnej.

Obciążenie selekcyjne (ang. *selection bias*) pojawia się wskutek nielosowego doboru uczestników do realizowanego wsparcia. Może ono wynikać zarówno z formalnych i nieformalnych kryteriów rekrutacji do programu (selekcja), jak i z indywidualnych cech poszczególnych osób wpływających na ich chęć udziału w programie (autoselekcja). W celu eliminacji lub przynajmniej istotnego zmniejszenia obciążenia selekcyjnego, niezbędna jest kontrola cech różnicujących grupę uczestników i nie uczestników wsparcia.

W ramach niniejszego badania zastosowano metodę dokładnego dopasowania grupy kontrolnej według cech, wykorzystując do tego podejście **Coarsened Exact Matching** (CEM).²⁷ Polega ono na dopasowaniu do siebie osób identycznych pod względem określonego zestawu cech (zmiennych kontrolnych), przy czym w przypadku zmiennych ciągłych odbywa się to poprzez ich odpowiednie pogrupowanie w kategorie, redukujące zróżnicowanie uniemożliwiające w praktyce dokonanie dopasowania dokładnego. Kategorie te powinny być jednocześnie istotne z punktu widzenia wpływu na efekty Programu, w naszym przypadku – na szanse utrzymania się poza bezrobociem 6 miesięcy po zakończeniu realizacji Programu.²⁸

Zgodnie z metodologią zaproponowaną przez Iacus, Kinga i Porro (2008), ogólna procedura dopasowania w technice CEM wygląda w sposób następujący:

1. Rozpoczęcie analizy z listą zmiennych kontrolnych X , a następnie wykonanie ich kopii, którą można oznaczyć jako X^* .
2. Zawężenie X^* zgodnie z wybranymi i zadeklarowanymi punktami odcięcia (przyjętymi kategoriami) lub w oparciu o zautomatyzowany algorytm dostępny w CEM.
3. Stworzenie jednej warstwy dla każdej unikalnej jednostki z punktu widzenia wartości X^* i umieszczenie każdej obserwacji w tej warstwie.
4. Przypisanie utworzonych warstw do oryginalnych danych a następnie usunięcie tych obserwacji, których warstwy nie zawierają przynajmniej jednej jednostki objętej wsparciem danej interwencji oraz jednej jednostki kontrolnej.

Dzięki zastosowanej technice dopasowania CEM, porównywane są ze sobą jedynie osoby o identycznych cechach zmiennych kontrolnych, a więc są maksymalnie podobne pod względem zidentyfikowanych charakterystyk mających wpływ na szanse opuszczenia rejestru bezrobotnych, a różniące się jedynie faktem otrzymania wsparcia w ramach POWER lub jego brakiem.

7.6. DOBÓR GRUPY KONTROLNEJ

Ostatecznie, grupa beneficjentów PO WER została podzielona na 4 podgrupy, w zależności od długości bezrobocia w momencie rozpoczęcia udziału w Programie.²⁹ Do każdej z grupy beneficjentów utworzono pulę kontrolną, składającą się z osób, które spełniały warunki formalne udziału w Programie, ale nie wzięły w nim udziału.^{30 31} Szczegółowe informacje na temat liczebności poszczególnych grup beneficjentów i pul kontrolnych prezentuje tabela 8. Należy podkreślić, że stosunek liczby beneficjentów do liczby osób z puli kontrolnej dla każdej z 4 wydzielonych grup nie przekracza 10%, co ma istotne znaczenie dla praktycznej możliwości zastosowania dopasowania dokładnego wg metody CEM.

²⁷ S. Iacus, G. King, G. Porro, *Matching for Causal Inference Without Balance Checking*, Harvard 2008

²⁸ Por. GUS, *Ustalenie wartości wybranych wskaźników ekonomicznych dla beneficjentów Regionalnych Programów Operacyjnych, Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz dla dobranych grup kontrolnych*, Warszawa 2015

²⁹ Grupa beneficjentów została ograniczona do osób, które zakończyły udział w PO WER do 31.03.2016, tak by możliwe było sprawdzenie ich statusu 6 miesięcy później, tj. na dzień 31.09.2016 (do tego dnia sięgały dane CESAR).

³⁰ Analogicznie, każda z 4 pul kontrolnych została ograniczona do osób, dla których moment wyliczenia wskaźników sukcesu wypadł przed 31.09.2016.

³¹ Obie grupy ostatecznie ograniczono do osób, których epizod bezrobocia rozpoczął się po 1.1.2013 r.

Tabela 9. Charakterystyka grup beneficjentów i grup kontrolnych

Nr	Beneficjenci PO WER – opis	Pula kontrolna – opis	Beneficjenci PO WER (liczba)	Pula kontrolna (liczba)	Udział beneficjentów w puli kontrolnej
1	Osoby bezrobotne do 3 miesięcy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER	Wszyscy	116 366	1 984 435	5,9%
2	Osoby bezrobotne od 3 do 6 miesięcy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER	Osoby, które były co najmniej 3 miesiące bezrobotne ³²	38 698	1 217 721	3,2%
3	Osoby bezrobotne od 6 do 12 miesięcy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER	Osoby, które były co najmniej 6 miesięcy bezrobotne	36 722	808 654	4,5%
4	Osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER	Osoby, które były co najmniej 12 miesięcy bezrobotne	17 201	220 354	7,8%

Źródło: Opracowanie własne.

W wyniku zastosowania techniki CEM utworzono dla każdej z 4 grup od 5 749 do 6 911 unikalnych warstw, do których przyporządkowano poszczególne obserwacje należące do grupy beneficjentów i puli kontrolnej. Następnie usunięto wszystkie obserwacje, których warstwy nie zawierały przynajmniej jednej jednostki objętej wsparciem oraz jednej jednostki kontrolnej. W rezultacie, w wyniku zastosowanej techniki dopasowania do każdego z uczestników PO WER dopasowano przynajmniej jednego „statystycznego bliźniaka”, który posiadał identyczne wartości w zakresie każdej z 8 wybranych zmiennych kontrolnych, a który był aktywizowany w ramach tego Programu. Łącznie z analiz wykluczono natomiast 15 uczestników PO WER, dla których nie znaleziono odpowiedników w grupie osób pozbawionych wsparcia. Po zastosowaniu techniki CEM uzyskano dokładne dopasowanie grupy beneficjentów oraz grupy kontrolnej w zakresie zmiennych wybranych do modelu. Dzięki temu wyeliminowano wpływ np. różnic w wieku, płci czy wykształceniu między obiema grupami.

Tabela 10. Wyniki dopasowania CEM

	Grupa 1		Grupa 2		Grupa 3		Grupa 4	
Liczba warstw	6 911		6 331		5 749		3 976	
Liczba warstw, w których uzyskano dopasowanie	4 195		3 640		3 904		2 868	
	nie PO WER	PO WER	nie PO WER	PO WER	nie PO WER	PO WER	nie PO WER	PO WER
Wszystkie obserwacje	1 984 435	116 366	1 217 721	38 698	808 654	36 722	220 354	17 201
Dopasowane	1 514 469	116 366	856 049	38 697	574 710	36 722	207 789	17 192
Niedopasowane	469 966	–	361 672	1	233 944	–	12 565	9

Źródło: Opracowanie własne.

7.7. WYNIKI

W przypadku każdej z wydzielonych podgrup beneficjentów PO WER, przeanalizowano efekty brutto i netto udziału w Programie na podstawie dwóch przyjętych wcześniej wskaźników sukcesu:

- Wskaźnik sukcesu nr 1, który jest osiągnięty, jeśli dana osoba 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER nie jest zarejestrowana w PUP jako bezrobotna
- Wskaźnik sukcesu nr 2, który jest osiągnięty, jeśli dana osoba 6 miesięcy po zakończeniu udziału w POWER nie jest zarejestrowana w PUP jako bezrobotna i jako powód ostatniego wyrejestrowania z urzędu pracy podała zatrudnienie.

³² Których epizod rzeczywisty bezrobocia trwał co najmniej 3 miesiące.

Oba powyższe wskaźniki sukcesu mają na celu przybliżoną weryfikację tego, czy dana osoba 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER³³ osiągnęła sukces zatrudnieniowy. Różnica między nimi polega przede wszystkim na różnym podejściu do osób, których powód wyrejestrowania należał do kategorii Inne, czyli nie oznaczał ani przejścia do zatrudnienia, ani do bierności zawodowej. Kategoria Inne została wskazana w przypadku ok. 39% wszystkich epizodów bezrobocia odnotowanych w systemie CESAR. Przy czym aż w 78% spośród takich przypadków powodem szczegółowym wyrejestrowania było niestawienie się przez daną osobę w PUP w wyznaczonym terminie i brak powiadomienia w okresie do 7 dni o uzasadnionej przyczynie tego niestawienia, lub wniosek bezrobotnego o wykreślenie z ewidencji. Na podstawie danych uzyskanych z bazy CESAR brak jest możliwości sprawdzenia, co dalej działo się z daną osobą po opuszczeniu rejestru, a w szczególności – zweryfikowania czy podjęła ona zatrudnienie i nie poinformowała o tym PUP, czy też zniechęciła się do poszukiwania pracy i stała się bierna zawodowo, wróciła do edukacji lub wyjechała za granicę.

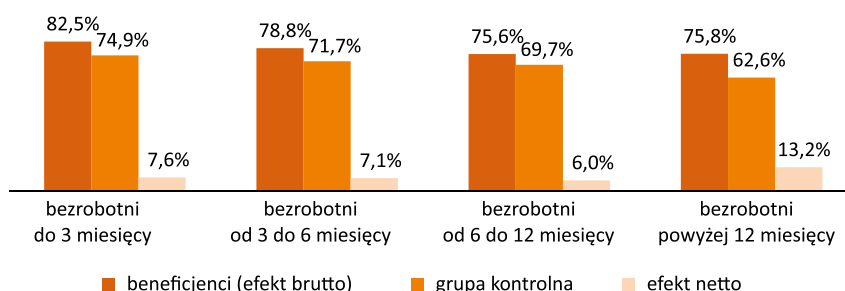
Omawiając wyniki w dalszej części tego rozdziału skupiamy się przede wszystkim na wskaźniku sukcesu nr 1. Można go interpretować jako relatywnie trwałe opuszczenie rejestru bezrobocia przez daną osobę (mierzony jest po 6 miesiącach od zakończenia udziału w PO WER). W mniejszym zakresie dokonano również analizy wartości wskaźnika sukcesu nr 2 w poszczególnych grupach uczestników PO WER. Wskaźnik ten można traktować jako minimalny poziom sukcesu zatrudnieniowego (który w rzeczywistości jest najprawdopodobniej wyższy, gdyż część osób, dla których powód wyrejestrowania należał do kategorii Inne, podjęła zatrudnienie).

Otrzymane wyniki dla poszczególnych grup beneficjentów wskazują, że wartość wskaźnika sukcesu nr 1 maleje wraz z długością pozostawania bez pracy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER. Spośród osób, które zostały aktywizowane w ciągu pierwszych 3 miesięcy od rejestracji w PUP, odsetek osób które z sukcesem opuściły rejestr bezrobocia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie wyniósł aż 82,5%. W przypadku osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER wskaźnik ten był niższy i wyniósł 75,8%.

Dla analizy skuteczności wsparcia realizowanego w ramach PO WER kluczowe są jednak dane o osiągniętych efektach netto, stanowiących różnice między wskaźnikami sukcesu dla osób objętych wsparciem (efekt brutto) oraz osób z dopasowanej do nich grupy kontrolnej. Z definicji, takie oszacowanie jest uzależnione od jakości osiągniętego dopasowania, które nigdy nie jest idealne. Jednak dzięki zastosowanej technice dopasowania CEM zagwarantowano, że grupa kontrolna ma identyczną strukturę co grupa beneficjentów w zakresie szeregu istotnych zmiennych wpływających na szanse znalezienia pracy.

W przypadku analizy wskaźnika sukcesu nr 1, średni efekt netto wyniósł od 6 p.p. w grupie bezrobotnych od 6 do 12 miesięcy, do 13,2 p.p. w przypadku bezrobotnych powyżej 12 miesięcy. Taki wynik wskazuje, że **mimo relatywnie niższych efektów brutto dla osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w momencie rozpoczęcia udziału w POWER, to właśnie w ich przypadku skuteczność netto wsparcia jest największa**. Jest to związane z relatywnie trudną sytuacją osób pozostających bez pracy przed długi czas, które bez pomocy rzadziej z sukcesem wydostają się z bezrobocia. Natomiast osoby krócej bezrobotne, częściej opuszczały rejestr bezrobocia nawet bez udziału w PO WER (wyższe wskaźniki sukcesu w grupie kontrolnej).

Wykres 53. Wyniki analizy kontrfaktycznej, sukces 1, podsumowanie

Źródło: Opracowanie własne.

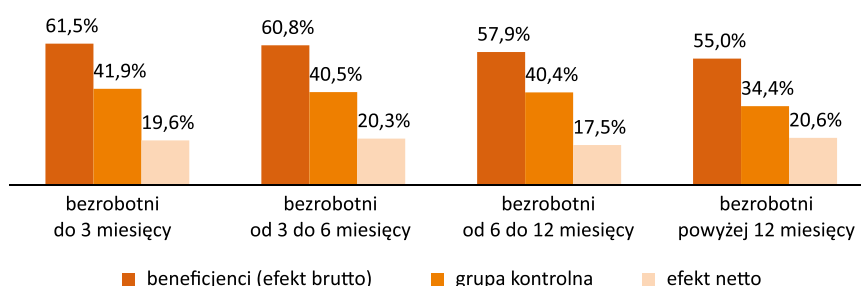
Wartości wskaźnika sukcesu nr 2 są wyraźnie mniejsze (o ok. 20 p.p. dla beneficjentów PO WER oraz ok. 30 p.p. dla grupy kontrolnej) niż wartości wskaźnika sukcesu nr 1. Wynika to z faktu, że nie obejmuje on osób, których status po wyreje-

³³ W przypadku 4 grup kontrolnych, moment pomiaru zgodnie z przedstawionym wcześniej uzasadnieniem, został ustalony na 12, 16, 20 i 26 miesięcy po rejestracji w PUP (rozpoczęciu epizodu bezrobocia danej osoby)

strowaniu z PUP nie jest znany, i nie wiadomo, czy podjęły zatrudnienie. Podobnie jak w przypadku sukcesu nr 1, wartość wskaźnika sukcesu nr 2 maleje wraz z długością pozostawania bez pracy w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER przez jego beneficjentów (ale jednocześnie efekt netto rośnie).

Średni efekt netto w przypadku wskaźnika sukcesu nr 2 był wyraźnie wyższy niż w przypadku sukcesu nr 1 i wyniósł od 17,5 p.p. w grupie osób bezrobotnych od 6 do 12 miesięcy, do 20,6 p.p. w przypadku osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy. Różnica ta jest związana z wyraźnie wyższym odsetkiem wśród beneficjentów PO WER osób deklarujących jako powód wyrejestrowania z PUP podjęcie zatrudnienia, i niższym odsetkiem osób dla których powód wyrejestrowania zakwalifikowano do kategorii Inne (w tym przede wszystkim osób skreślonych z rejestru z powodu niestawienia się w PUP w wyznaczonym terminie i brak powiadomienia w okresie do 7 dni o uzasadnionej przyczynie tego niestawienia, oraz wykreślonych z ewidencji na wniosek bezrobotnego). Trudno natomiast określić, na ile faktycznie beneficjenci PO WER wyrejestrowani z PUP częściej podejmują zatrudnienie, a na ile po prostu częściej informują Urząd Pracy o jego podjęciu, np. z powodu większego poczucia obowiązku związanego z udziałem w Programie niż osoby zakwalifikowane do grupy kontrolnej, które nie uzyskały tak znaczącego wsparcia ze strony Powiatowego Urzędu Pracy.

Wykres 54. Wyniki analizy kontrfaktycznej, sukces 2, podsumowanie

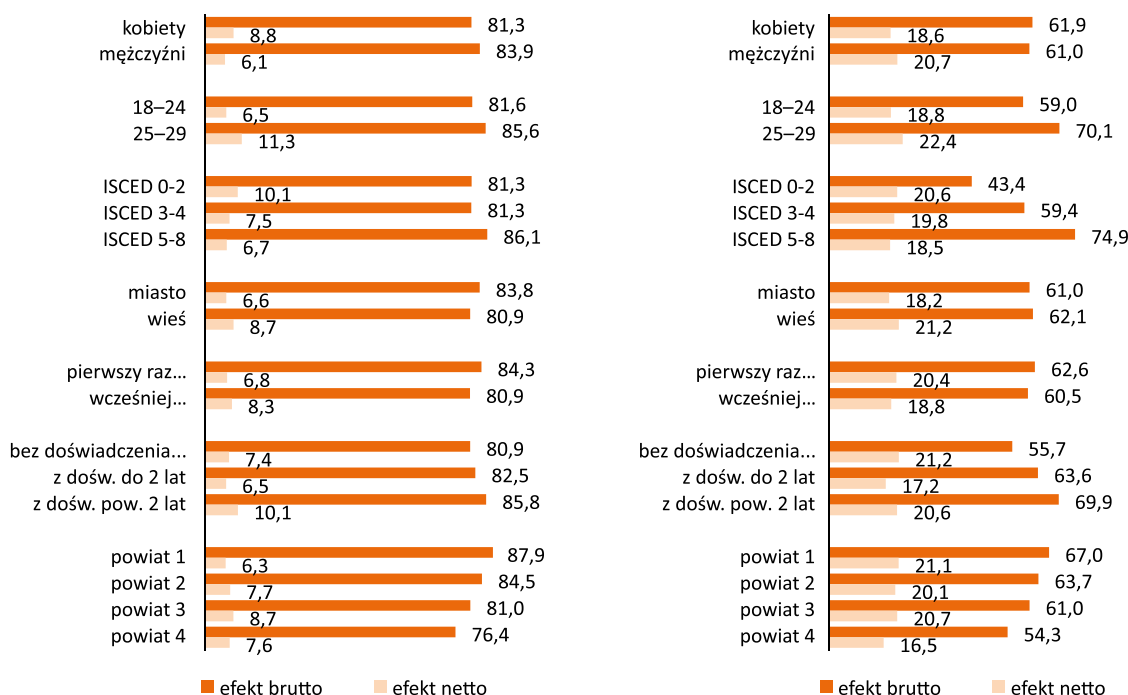
Źródło: Opracowanie własne.

OSOBY BEZROBOTNE DO 3 MIESIĘCY W MOMENCIE ROZPOCZĘCIA UDZIAŁU W PO WER

Osoby aktywizowane w ciągu 3 miesięcy od momentu rejestracji w PUP charakteryzowały się najwyższą wartością efektu brutto. Odsetek osób pozostających poza rejestrem bezrobocia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER w tej grupie wyniósł aż 82,5%. Średni efekt netto wyniósł 7,6 p.p., co oznacza to, że wśród osób aktywizowanych w ramach PO WER, odsetek osób pozostających poza rejestrem bezrobotnych był o 7,6 p.p. wyższy niż w przypadku osób nie biorących udziału w Programie, lecz posiadających identyczne cechy. Warto zauważyć, że przynajmniej w części przypadków, **oszacowany efekt netto wsparcia jest wyższy dla osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, dla których zaś efekt brutto jest najniższy.** Jest tak m.in. w przypadku kobiet, dla których efekt netto wyniósł 8,8 p.p. wobec 6,1 p.p. dla mężczyzn. Efektywność netto w przypadku sukcesu nr 1 zmniejsza się również wraz z wykształceniem – dla osób z najniższym wykształceniem wyniosła 10,1 p.p., a z najwyższym – 6,7 p.p. Podobny efekt można zaobserwować w przypadku osób zamieszkałych na wsi – efekt netto 8,7 p.p. wobec 6,8 p.p. w mieście, oraz osób, które miały wcześniej przynajmniej 1 epizod bezrobocia (8,3 p.p.). Nieco inne rezultaty uzyskano w przypadku osób charakteryzujących się różnym poziomem doświadczenia zawodowego. Tutaj najwyższy efekt netto otrzymano w przypadku osób posiadających najdłuższe doświadczenie (powyżej 2 lat – 10,1 p.p.), a najmniejszy – w przypadku osób, które posiadały już pewne doświadczenie, ale poniżej 2 lat (6,5 p.p.). Natomiast dla osób bez żadnego doświadczenia zawodowego, efekt netto wyniósł 7,4 p.p. **Skuteczność Programu była również wyraźnie większa w przypadku osób należących do starszej kategorii wiekowej (25–29 lat), dla których efekt netto wyniósł aż 11,3 p.p., w porównaniu do 6,5 p.p. dla osób młodszych, do 24 lat.** Co ciekawe, efekty wsparcia były również zróżnicowane w zależności od klasy powiatu, w którym realizowany był PO WER. Najwyższy efekt netto odnotowano w powiatach należących do 3 kwartyła wg średniej stopy bezrobocia, tj. powiatów o relatywnie trudnej, ale nie najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.

Porównanie efektów netto Programu mierzonych dwoma różnymi wskaźnikami sukcesu pokazuje, że w części przypadków prowadzą one do spójnych wniosków dotyczących grup, dla których realizowane wsparcie jest najbardziej efektywne. **Tak jest m.in. w przypadku osób posiadających najniższe wykształcenie (ISCED 0-2), osób zamieszkałych na wsi oraz znajdujących się w najstarszej kategorii wiekowej (25–29 lat).** Natomiast w przypadku sukcesu nr 2, inaczej niż w przypadku pierwszego analizowanego wskaźnika, wyższy efekt netto Programu otrzymano dla mężczyzn oraz osób, które nigdy wcześniej nie były bezrobotne.

Wykres 55. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne do 3 miesięcy przed udziałem w projekcie

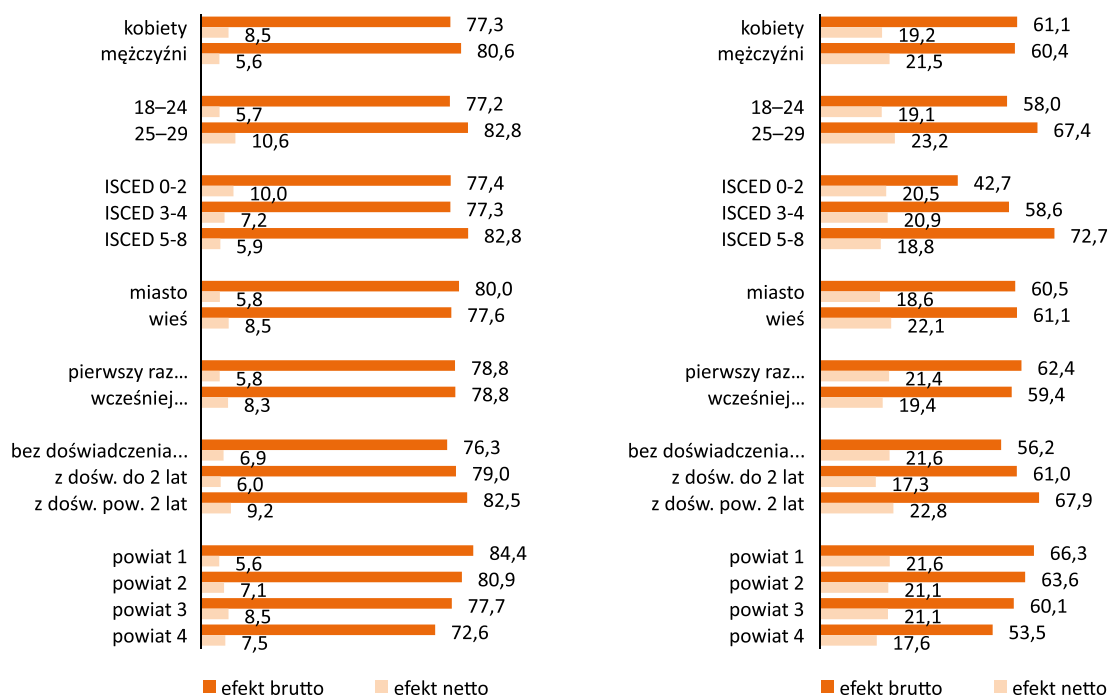
Źródło: Opracowanie własne

OSOBY BEZROBOTNE OD 3 DO 6 MIESIĘCY W MOMENCIE ROZPOCZĘCIA UDZIAŁU W PO WER

Wśród osób aktywizowanych między 3 a 6 miesiącem od momentu rejestracji w PUP, odsetek osób którym w momencie pomiaru udało się z sukcesem opuścić rejestr bezrobotnych wyniósł 78,8%. Ponieważ analogiczny wskaźnik dla grupy kontrolnej wyniósł 71,7%, efekt netto wsparcia wyniósł 7,1 p.p. Podobnie jak w sytuacji pierwszej grupy (aktywizowanych w ciągu pierwszych 3 miesięcy od rejestracji), w większości przypadków wyższą skuteczność wsparcia odnotowano wśród osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, dla których efekty brutto Programu były mniejsze. Dotyczy to m.in. kobiet (efekt netto na poziomie 8,5 p.p.), osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (10,0 p.p.), zamieszkających na wsi (8,5 p.p.), oraz osób, które wcześniej miały już przynajmniej 1 epizod bezrobocia (8,3 p.p.). Zwraca uwagę znacząco większa skuteczność Programu w przypadku osób w wieku 25–29 lat (10,6 p.p.) niż w osób poniżej 25 roku życia (5,7 p.p.). Natomiast wpływ wcześniejszego doświadczenia zawodowego jest zróżnicowany – najwyższy efekt netto osiągnięto dla osób z dłuższym, ponad 2-letnim doświadczeniem na rynku pracy, a wyraźnie niższy – dla osób bez doświadczenia zawodowego i z doświadczeniem poniżej 2 lat.

Porównanie efektów netto mierzonych wskaźnikami sukcesu nr 1 i nr 2 w grupie osób aktywizowanych między 3 a 6 miesiącem bezrobocia prowadzi do analogicznych wniosków jak w przypadku poprzedniej grupy. Wysoką skuteczność wsparcia mierzoną oboma wskaźnikami odnotowano w przypadku osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, zamieszkających na wsi, należących do najstarszego kategorii wiekowej, z doświadczeniem zawodowym powyżej 2 lat. Natomiast w przypadku sukcesu nr 2, inaczej niż w przypadku sukcesu nr 1, wyższy efekt netto Programu otrzymano dla mężczyzn oraz osób, które nigdy wcześniej nie były bezrobotne.

Wykres 56. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne od 3 do 6 miesięcy przed udziałem w projekcie

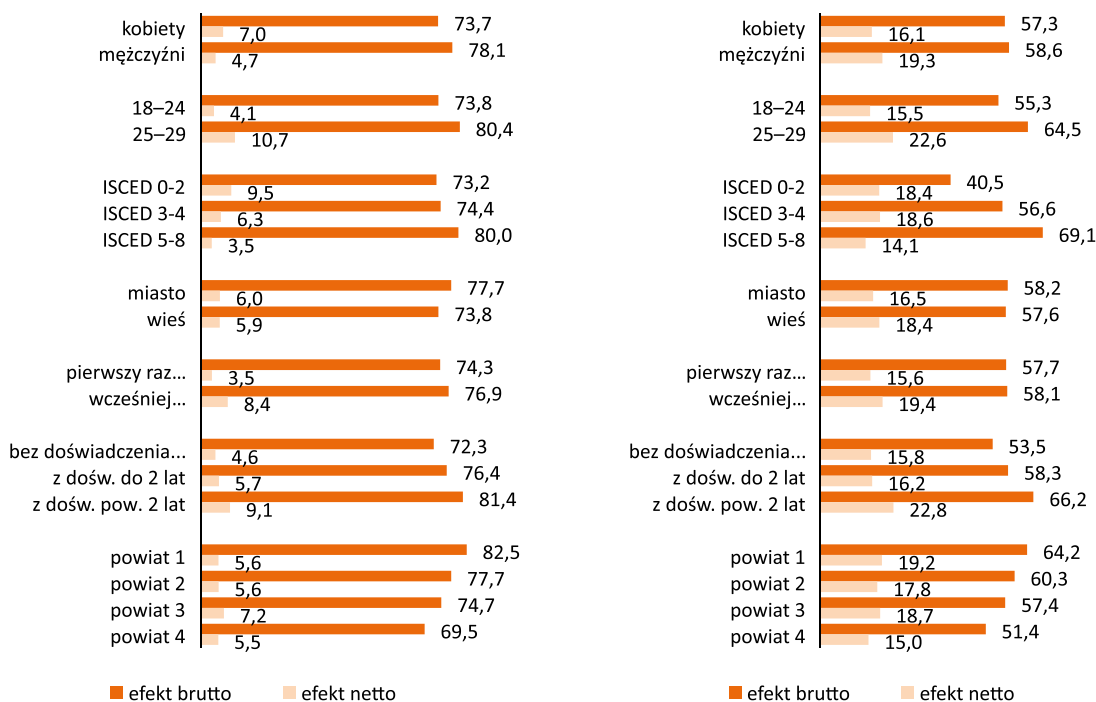
Źródło: Opracowanie własne

OSOBY BEZROBOTNE OD 6 DO 12 MIESIĘCY W MOMENCIE ROZPOCZĘCIA UDZIAŁU W PO WER

Wśród osób, które w momencie rozpoczęcia udziału w PO WER były bezrobotne od 6 do 12 miesięcy, efekt brutto wsparcia mierzony odsetkiem osób, które z sukcesem opuściły rejestr bezrobocia wyniósł 75,6%. Z uwagi na dość wysoki wskaźnik sukcesu nr 1 dla grupy kontrolnej, efekt netto wsparcia wyniósł 6,0 p.p., najmniej wśród 4 analizowanych grup (choć różnice w pierwszych 3 grupach są relatywnie niewielkie). Podobnie jak w przypadku poprzednich analizowanych grup beneficjentów, wyższą skuteczność Programu odnotowano w przypadku osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy: kobiet (7 p.p.), osób z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (9,5 p.p.), mających w swojej historii przynajmniej 1 epizod bezrobocia (8,4 p.p.). Znacząco wyższy efekt netto otrzymano również w przypadku osób powyżej 25 roku życia (10,7 p.p.) oraz osób ze znaczącym, ponad 2-letnim doświadczeniem zawodowym (9,1 p.p.). Natomiast odmiennie niż w przypadku pozostałych grup, wśród osób aktywizowanych między 6 a 12 miesiącem bezrobocia praktycznie taka sama była skuteczność wsparcia dla osób zamieszkałych na wsi co w mieście.

Wartości efektów netto mierzonych wskaźnikiem sukcesu nr 2 – tj. odsetkiem osób, które 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie nie były zarejestrowane w PUP jako bezrobotne, a ostatnim powodem wyrejestrowania było Zatrudnienie, nie odbiegały znacząco od wartości osiągniętych dla poprzednich grup. Wysokie oszacowania wpływu PO WER na wyrejestrowanie do zatrudnienia odnotowano m.in. dla mężczyzn (19,3 p.p.), osób z najstarszej kategorii wiekowej (22,6 p.p.), z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (18,4 p.p.) oraz zamieszkałych na wsi (18,4 p.p.). **Wyższy był również efekt netto dla osób, które były już wcześniej bezrobotne (19,4 p.p.) oraz posiadających co najmniej 2-letnie doświadczenie zawodowe (22,8 p.p.).** Ogółem, wnioski płynące z porównania efektów mierzonych oboma wskaźnikami wskazują na wysoką skuteczność Programu w zakresie aktywizacji osób najstabilniej wykształconych, które były już wcześniej bezrobotne, mających relatywnie duże doświadczenie zawodowe, oraz należących do starszej kategorii wiekowej.

Wykres 57. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne od 6 do 12 miesięcy przed udziałem w projekcie

Źródło: Opracowanie własne

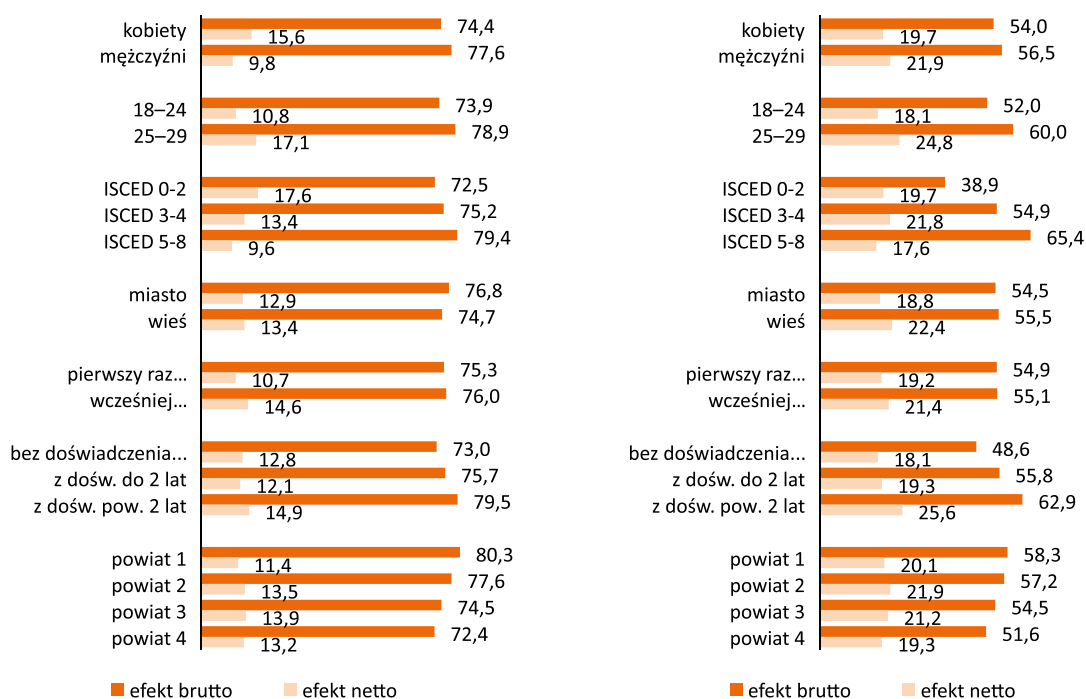
OSOBY BEZROBOTNE POWYŻEJ 12 MIESIĘCY W MOMENCIE ROZPOCZĘCIA UDZIAŁU W PO WER

Największy wpływ udziału w PO WER na szanse opuszczenia rejestru bezrobotnych odnotowano w przypadku osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy w momencie rozpoczęcia aktywizacji. Efekt netto w tej grupie osób wyniósł średnio 13,2 p.p., około 2-krotnie więcej niż w przypadku pozostałych aktywizowanych grup. Wynika to bezpośrednio z wysokiego odsetka osób, które z sukcesem opuściły rejestr bezrobotnych wśród beneficjentów PO WER (75,8%) i relatywnie mniejszego wskaźnika sukcesu w grupie kontrolnej (62,6%). Można więc zauważyć, że mimo relatywnie trudniejszej do aktywizacji grupy, jaką stanowiły osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy, efekt brutto wsparcia był na poziomie jedynie nieznacznie niższym, niż w przypadku pozostałych grup, dzięki czemu korzyści, jakie odnieśli beneficjenci PO WER z udziału w Programie, były grupie osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy największe.

Zróznicowanie efektów netto wsparcia w zależności od charakterystyk indywidualnych beneficjentów było w analizowanej grupie podobne jak w przypadku pozostałych grup beneficjentów PO WER. Najsilniejszy efekt netto zaobserwowano w przypadku wsparcia realizowanego wśród osób, których sytuacja na rynku pracy była trudniejsza. Wyraźnie wyższy efekt netto udziału w PO WER odnotowano w przypadku kobiet (15,6 p.p.) niż mężczyzn (9,8 p.p.), osób z najniższym wykształceniem (17,6 p.p.) niż z wykształceniem średnim (13,4 p.p.) lub wyższym (9,6 p.p.), a także wśród osób, które wcześniej posiadały przynajmniej 1 epizod bezrobocia (14,6 p.p.) oraz zamieszkałych na wsi (13,4 p.p.). Lepsze rezultaty aktywizacji zostały również osiągnięte w przypadku osób starszych, w wieku 25–29 lat oraz osób z doświadczeniem powyżej 2 lat.

Efekt netto mierzony wskaźnikiem sukcesu nr 2, czyli odsetkiem osób wyrejestrowanych z Urzędu Pracy do zatrudnienia, kształtował się w analizowanej grupie na poziomie 20,6 p.p. Zarówno w przypadku wskaźnika sukcesu nr 1, jak i wskaźnika sukcesu nr 2, wysoki efekt netto wystąpił w grupie osób relatywnie najslabiej wykształconych (ISCED 0-2), zamieszkałych na wsi, posiadających wcześniej przynajmniej 1 epizod bezrobocia, należących do najstarszej kategorii wiekowej (25–29 lat), z ponad 2-letnim doświadczeniem zawodowym.

Wykres 58. Wyniki analizy kontrfaktycznej, szczegóły, osoby bezrobotne powyżej 12 miesięcy przed udziałem w projekcie

Źródło: Opracowanie własne

7.8. PODSUMOWANIE ANALIZY KONTRFAKTYCZNEJ

Efekty netto udziału w PO WER zostały oszacowane na podstawie **2 alternatywnych wskaźników sukcesu aktywizacyjnego**: pozostawania poza rejestrem bezrobocia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie (sukces 1) oraz pozostawania poza rejestrem bezrobocia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w sytuacji, gdy deklarowanym powodem wyrejestrowania było podjęcie zatrudnienia (sukces 2). Wynika to z faktu, że w bazie CESAR nie ma dokładnych informacji o dalszych losach zawodowych osób opuszczających rejestr bezrobotnych, które umożliwiałyby weryfikację, czy dana osoba rzeczywiście pracuje 6 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER.

Jako główną miarę sukcesu aktywizacyjnego przyjęto **pozostawanie poza rejestrem bezrobocia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie**. Główną zaletą tak obliczonego wskaźnika jest jego niezależność od deklaracji dotyczących powodu wyrejestrowania z PUP. Jest to o tyle istotne, że aż co 3 bezrobotny opuszcza rejestr bezrobotnych bez wskazania przyczyny wyrejestrowania, co znacząco utrudnia prowadzenie wiarygodnych analiz.

Wyniki przeprowadzonych analiz wskazują na **pozytywny wpływ realizowanego wsparcia na sytuację zawodową jego beneficjentów**. Średni efekt netto wyniósł 7,7 p.p., co oznacza to, że wśród osób aktywizowanych w ramach PO WER, odsetek osób pozostających poza rejestrem bezrobotnych był o 7,7 p.p. wyższy niż w przypadku osób nie biorących udziału w Programie. Efekty netto udziału w Programie były jednak istotnie zróżnicowane w zależności od indywidualnych cech beneficjentów. Generalnie, **wyższe efekty netto wsparcia osiągnięto w przypadku osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy**. Szczególnie wysoką efektywność netto odnotowano wśród osób **pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy**, dla których wyniosła ona 13,2 p.p. Efekty netto były istotnie wyższe również wśród osób **posiadających najniższe wykształcenie** (10,7 p.p.), osób **mieszkających na wsi** (8,6 p.p.) i osób, które miały już wcześniej **przynajmniej 1 epizod bezrobocia** (8,9 p.p.). Wyższa efektywność netto wiązała się jednak w tych przypadkach z niższą efektywnością brutto, co powoduje pewną wymienną między maksymalizacją długoterminowych wskaźników rezultatu a dążeniem do maksymalizacji efektywności netto wsparcia.

Skuteczność Programu była również wyraźnie większa w przypadku osób starszych, powyżej 25 roku życia (11,7 p.p.), oraz osób posiadających dłuższe doświadczenie zawodowe (10,2 p.p.). Wskazuje to na większe znaczenie udziału we wsparciu dla osób, które dłużej są obecne na rynku pracy i z pewnych względów straciły zatrudnienie, niż dla osób, które dopiero zdobywają pierwsze doświadczenia zawodowe po zakończeniu edukacji. Efekt ten może wynikać z faktu, że osobom młodszym wsparcie zgodnie z zapisami Gwarancji dla Młodych udzielane jest szybciej (zazwyczaj w ciągu 4 miesięcy od rejestracji w PUP). Zwiększa to ryzyko występowania efektu jałowej straty, polegającego na udzielaniu wsparcia osobom, które również bez udziału w projekcie znalazłyby pracę.

Efekty wsparcia były również zróżnicowane w zależności od klasy powiatu, w którym realizowany był PO WER. **Najwyższy efekt netto (8,9 p.p.) odnotowano w powiatach należących do 3 kwartyla wg średniej stopy bezrobocia, tj. powiatów o dosyć trudnej, ale nie najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy.**

W przypadku **alternatywnego wskaźnika sukcesu aktywizacyjnego**, czyli pozostawania poza rejestrem bezrobocia 6 miesięcy po zakończeniu udziału w projekcie w sytuacji, gdy deklarowanym powodem wyrejestrowania było podjęcie zatrudnienia, **oszacowany efekt netto był istotnie wyższy. Średnio wyniósł on 19,4 p.p.**, co wynika ze znacząco wyższego wśród beneficjentów PO WER niż wśród pozostałych bezrobotnych odsetka osób, które jako powód wyrejestrowania podały podjęcie zatrudnienia.). Trudno natomiast określić, na ile faktycznie beneficjenci PO WER wyrejestrowani z PUP częściej podejmują zatrudnienie, a na ile po prostu częściej informują Urząd Pracy o jego podjęciu, np. z powodu większego poczucia obowiązku związanego z udziałem w Programie niż pozostali bezrobotni, którzy nie uzyskali tak znaczącego wsparcia ze strony Powiatowego Urzędu Pracy.

Tabela 11. Efektywność brutto i netto udziału w PO WER wg przekrojów, %

		Efekt brutto (sukces 1)	Efekt brutto (sukces 2)	Efekt netto (sukces 1)	Efekt netto (sukces 2)
Łącznie	łącznie	80,0	60,2	7,7	19,4
Grupa	bezrobotni do 3 m	82,5	61,5	7,6	19,6
	bezrobotni 3 m-6 m	78,8	60,8	7,1	20,3
	bezrobotni 6 m-12 m	75,6	57,9	6,0	17,5
	bezrobotni powyżej 12 m	75,8	55,0	13,2	20,6
Płeć	kobiety	78,6	60,3	9,0	18,4
	mężczyźni	81,8	60,1	6,1	20,7
Wiek	18–24	78,9	57,7	6,3	18,2
	25–29	83,2	67,3	11,7	22,9
Wykształcenie	ISCED 0-2	78,3	42,3	10,7	20,1
	ISCED 3-4	78,8	58,4	7,7	19,9
	ISCED 5-6	83,9	72,8	6,2	17,8
Stopień urbanizacji (DEGURBA)	miasto	81,6	60,0	6,8	18,0
	wieś	78,4	60,5	8,6	20,9
Wcześniejsze okresy bezrobocia	pierwszy raz bezrobotny	80,8	61,1	6,2	19,6
	wcześniej bezrobotny	79,4	59,4	8,9	19,3
Doświadczenie zawodowe	bez dośw. zawodowego	77,9	54,9	7,2	20,0
	z dośw. do 2 lat	80,4	61,7	6,7	17,2
	z dośw. pow. 2 lat	83,6	68,1	10,2	22,0
Powiat (kwartyle wg stopy bezrobocia)	powiat 1	85,9	65,9	6,4	20,8
	powiat 2	82,0	62,6	7,7	20,0
	powiat 3	78,7	59,6	8,9	20,4
	powiat 4	74,0	53,4	7,7	16,7

Opracowanie własne na podstawie danych CESAR.

WNIOSKI I REKOMENDACJE

W niniejszym raporcie przedstawiono ocenę skuteczności wsparcia w ramach Osi Priorytetowej I PO WER, skierowanego do osób w kategorii NEET, tj. niepracujących i niebędących w kształceniu, w wieku 15–29 lat. Na ocenę składa się: (1) badanie wskaźnikowe, w którym analizowana jest sytuacja osób 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Projekcie – jest to II edycja tego badania; (2) badanie panelowe, przeprowadzone na próbie osób ankietowanych w zeszłym roku w ramach I badania wskaźnikowego, a badające sytuację osób 18 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu; (3) kontrfaktyczna analiza efektywności wsparcia wykorzystująca dane z bazy CESAR.

1. Wyniki badania wskaźnikowego

Na podstawie danych uzyskanych z badania wskaźnikowego obliczono wartości czterech długoterminowych wskaźników rezultatu, mierzących efekty udziału w PO WER 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu. Wszystkie raportowane w tym roku wskaźniki dotyczą interwencji finansowanej ze środków *Inicjatywy na rzecz zatrudnienia ludzi młodych*.

Odsetek osób kształcących się sześć miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu (I wskaźnik rezultatu), wyniósł 28% i był nieco wyższy dla kobiet. Jest to aż o 11 pp. więcej niż miało to miejsce w ubiegłorocznym badaniu wskaźnikowym.

Odsetek osób pracujących 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu (II wskaźnik rezultatu) wyniósł 60% i był nieco wyższy dla mężczyzn. Wynik ten jest z kolei aż o 16 pp. niższy niż w ubiegłorocznym badaniu wskaźnikowym. Ponadto, aktywizacja poprzez OHP wiązała się z trochę niższym wskaźnikiem sukcesu zatrudnieniowego niż w przypadku osób aktywizowanych przez PUP, co może się wiązać z odmiennymi instrumentami wsparcia oraz innymi grupami docelowymi.

Zidentyfikowano wyraźną wymiennosc między rezultatem edukacyjnym a zatrudnieniowym. Niewiele osób 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu znalazło się za równo w edukacji jak i w kształceniu. Wynik ten częściowo tłumaczy równoczesny wzrost pierwszego wskaźnika i spadek drugiego. W efekcie oba wskaźniki zbliżyły się do zakładanych wartości docelowych.

Odsetek osób, które prowadziły własną działalność gospodarczą 6 miesięcy po zakończeniu udziału we wsparciu (III wskaźnik rezultatu) wyniósł 14%. Stanowi to bardzo duży spadek w stosunku do wartości ubiegłorocznej (aż o 29 pp.). Prowadzenie działalności gospodarczej ściśle wiąże się z przyznaniem dotacji z Powiatowego Urzędu Pracy – aż 94% osób prowadzących działalność gospodarczą uzyskało taką dotację w ramach projektu. Gruntowne zmniejszenie odsetka uczestników, którzy otrzymali dotację od PUP względem poprzedniej edycji badania przełożyło się na obniżkę wskaźnika. Niemal wszystkie działalności gospodarcze rozpoczęte w oparciu o dotację z PUP działały dalej po pierwszych sześciu miesiącach od ich rozpoczęcia.

Odsetek osób w niekorzystnej sytuacji społecznej, które 6 miesięcy po opuszczeniu Programu pracowały (IV wskaźnik rezultatu) wyniósł 55%. W porównaniu do poprzedniej edycji badania zanotował on spadek o ok. 18 pp. Wartość wskaźnika w poszczególnych podkategoriach trudnej sytuacji nie różni się znacząco. Warto podkreślić relatywnie wysoką wartość wskaźnika dla osób z niepełnosprawnościami, niewiele niższą od wartości dla osób bez niepełnosprawności.

Co czwarta osoba nie odniosła żadnego rodzaju sukcesu – ani edukacyjnego, ani zatrudnieniowego. Nieco ponad dziesiątą odniosła za to sukces podwójny – po sześciu miesiącach uczestnicząc tak w zatrudnieniu jak i edukacji.

Pogłębiona analiza wyników wskazuje, że zatrudnienie po projekcie jest na ogół niskopłatne. Przeciętna deklarowana wysokość zarobków w przypadku osób pracujących najemnie jest bliska płacy minimalnej. Wyższą kwotę (o średnio ponad 800 zł) deklarowali uczestnicy, którzy rozpoczęli własną działalność gospodarczą. Wynagrodzenie godzinowe różni się znacząco dla kobiet i mężczyzn. W przypadku pracy najemnej, kobiety deklarowały płacę godzinową niższą o 1/4 od płacy deklarowanej przez mężczyzn. W przypadku działalności gospodarczej, różnica ta przekraczała nawet 1/3.

Większość osób pracujących najemnie pracowała w oparciu o umowę o pracę, choć zwykle była to umowa na czas określony. Umiarkowany odsetek osób pracował w oparciu o umowy cywilno-prawne, z przewagą umowy-zlecenie. Znikomy odsetek osób pracował bez umowy o pracę.

2. Wyniki badania panelowego

Badanie panelowe posłużyło do obliczenia wartości wskaźników 18 miesięcy po zakończeniu udziału w PO WER. Otrzymane wartości wskazują na wysoką trwałość wsparcia realizowanego w ramach Programu. Pozytywne efekty aktywizacji, odnotowane podczas I badania wskaźnikowego, zostały utrzymane w okresie kolejnego roku. W szczególności, pracę utrzymało ponad 90% pracujących po 6 miesiącach, niezależnie od źródła wsparcia (YEI czy EFS). Jest to szczególnie istotne z uwagi na fakt, że w części przypadków przyznane formy wsparcia niejako wymuszały pozytywne rezultaty w ciągu pierwszych 6 miesięcy, co zawyżało wartości wskaźników obliczonych w ramach pierwszego badania tej grupy osób. Taka sytuacja miała miejsce m.in. w przypadku dość popularnych w pierwszej fazie realizacji PO WER dotacji na założenie działalności gospodarczej, które obligowały beneficjentów do utrzymania pracy przez minimum 12 miesięcy. Dlatego za zdecydowanie pozytywny należy uznać fakt, że spośród osób, które prowadziły działalność na własny rachunek po 6 miesiącach od otrzymania dotacji większość kontynuowała ją w ciągu kolejnego roku.

Nieznacznie mniejsza była trwałość sukcesu edukacyjnego osiągniętego po 6 miesiącach po zakończeniu udziału w Programie. Naukę w ciągu kolejnego roku przerwała co trzecia osoba, która kształciła się w momencie realizacji pierwszego badania. Ponad połowa z tych osób podjęła jednak zamiast tego pracę. Jedynie 14% powróciło do kategorii NEET, kończąc edukację i nie podejmując zatrudnienia. Za duży sukces należy również uznać fakt, że naukę kontynuowały prawie wszystkie osoby w wieku 15–17 lat aktywizowane przez OHP.

3. Wyniki analizy kontrfaktycznej, na podstawie danych CESAR

Wyniki analiz kontrfaktycznych przeprowadzonych na podstawie danych CESAR wskazują na pozytywny wpływ realizowanego wsparcia na sytuację zawodową jego beneficjentów. Osoby uczestniczące w PO WER częściej niż pozostali zarejestrowani w PUP trwale opuszczali rejestr bezrobocia, a także częściej jako powód wyrejestrowania podawali podjęcie zatrudnienia. W zależności od przyjętego wskaźnika sukcesu, otrzymano relatywnie zróżnicowane oszacowania efektu netto. Jeśli jako sukces traktowano opuszczenie rejestru bezrobocia i pozostawanie poza rejestrem 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, bez względu na powód wyrejestrowania, efekt netto wynosił od 6 pp. do 13 pp., przy czym największy pozytywny wpływ wystąpił wśród osób najdłużej pozostających bez pracy. Natomiast w przypadku zawężenia kategorii sukcesu jedynie do takich przypadków, w których jako powód ostatniego wyrejestrowania z PUP podawano podjęcie zatrudnienia, efekt netto wzrastał do 18 – 21 pp. Niezależnie od tych różnic – badanie kontrfaktyczne jednoznacznie wskazuje, że wsparcie w ramach PO WER wiąże się z dodatnim efektem netto.

Pogłębiona analiza skuteczności działań aktywizacyjnych wskazuje, że oszacowane efekty netto wsparcia były większe w przypadku osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy. Szczególnie wysoką efektywność netto wsparcia odnotowano wśród osób pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy. Efekty netto były też istotnie wyższe m.in. wśród osób posiadających najniższe wykształcenie (gimnazjalne i niższe), osób zamieszkałych na wsi i osób, które miały już wcześniej przynajmniej jeden epizod bezrobocia – w grupach tych efekt brutto jest jednak niższy niż pozostałych przekrojach. Wskazuje to, że przynajmniej w kilku wymiarach mógł wystąpić *trade-off* między maksymalizacją długoterminowych wskaźników rezultatu (efektywności brutto), a dążeniem do maksymalizacji efektywności netto wsparcia. Jednocześnie, wyższe efekty netto osiągnięto dla osób powyżej 25 roku życia oraz osób posiadających dłuższe doświadczenie zawodowe. Może to wskazywać na większe znaczenie udziału we wsparciu dla osób, które są dłużej obecne na rynku pracy i z pewnych względów straciły zatrudnienie, niż dla osób, które dopiero zdobywają pierwsze doświadczenia zawodowe po zakończeniu edukacji.

4. Rekomendacje

W świetle uzyskanych i opisanych w tym raporcie wyników, rekomendujemy następujące działania w ramach przyszłych badań efektywności wsparcia.

Struktura przyznanych form wsparcia oraz struktura osób aktywizowanych silnie wpływają na wartości otrzymywanych wskaźników. Proponujemy wprowadzenie bardziej szczegółowych wskaźników rezultatu, biorących pod uwagę poszczególne podgrupy odbiorców. Proponujemy także wprowadzenie wskaźników, których wartości będą odporne na specyfikę niektórych form wsparcia. Np.: dotacja na działalność gospodarczą zobowiązuje beneficjentów do jej utrzymania przez minimum 12 miesięcy, co w naturalny sposób zawyża wskaźniki rezultatu po sześciu miesiącach. Wyniki badania panelowego pozwalają sądzić, że rozpoczęta działalność gospodarcza u większości uczestników była kontynuowana także po upływie 12 miesięcy, co nie oznacza jednak, że specyfika tej formy wsparcia nie wpłynęła na ostateczną wartość wskaźnika rezultatu.

Sukces edukacyjny i zatrudnieniowy często wykluczają się, powodując, że dla wielu osób docelowo osiągalny jest tylko jeden z nich. Wskaźniki YEI-1 i YEI-2, na potrzeby ustalenia wartości docelowych, powinny brać pod uwagę: strukturę uczestników pod względem przeszłości zawodowej i wykształcenia w interakcji z ich wiekiem, oraz przewidywane dalsze efekty aktywizacji ze względu na korzyści z dalszego wykształcenia. Przykładowo, wartości docelowe powinny rozważać czy osoby aktywizowane skorzystają bardziej na dodatkowym wykształceniu i dopiero późniejszym poszukiwaniu zatrudnienia, czy też osoby aktywizowane skorzystają bardziej na bezpośrednim wsparciu wejścia na rynek pracy. Dokładne kroki mogą zostać podjęte w oparciu np. o analizę trwałości rezultatów YEI-2 w podziale na wykształcenie, wiek, czy płeć osoby podejmującej pracę.

Oszacowanie efektu netto wsparcia na podstawie danych z systemu CESAR można doprecyzować poprzez uzupełnienie informacji o osobach, które opuszczają rejestr bezrobotnych. Znaczna część osób opuszczających rejestr nie podaje przyczyn, dla których tak się dzieje. Traktowanie opuszczenia rejestru jako miary sukcesu owocowało wielkością efektu rzędu dwukrotnie niższego niż w sytuacji, gdy za miarę sukcesu przyjęto wyrejestrowanie z zatrudnieniem podanym jako przyczyna. Niestety, wiele osób wyrejestrowanych nie podała żadnego powodu dla wyrejestrowania. Z tej przyczyny prawdziwa wartość wskaźnika netto nie jest znana, a jedynie przybliżona przez przedstawione w raporcie wyniki. Integracja informacji z danych CESAR z informacjami o dalszych losach poszczególnych osób – np. na podstawie danych ZUS – pozwoliłoby na precyzyjne określenie efektu netto.

Wielkość efektu netto jest najwyższa dla grup osób, dla których efekt brutto jest jednocześnie jednym z niższych. Bez odpowiedniej kontroli, sytuacja ta może doprowadzić do przekierowywania wsparcia do osób z już i tak wysokimi wskaźnikami rezultatu, zamiast dla tych, którym wsparcie to może pomóc najbardziej. Proponujemy wprowadzenie preferencji w rekrutacji do projektów dla osób z grup, w których obserwowany jest wysoki efekt netto wsparcia, a więc wsparcie przynosi największe korzyści. Są to m.in.: osoby z niższym wykształceniem, mieszkające na wsi i długotrwale bezrobotne.

Uwaga: Poniżej przedstawiono projekt tabeli rekomendacji. Ostateczna wersja dokumentu zostanie opracowana w trybie konsultacji z wszystkimi jej adresatami.

Tabela 12. Wnioski i rekomendacje

Lp.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa rekomendacji	Obszar tematyczny	Status rekomendacji
1	Zależność wartości długoterminowych wskaźników rezultatu od struktury osób aktywizowanych oraz przyznanych form wsparcia. Struktura przyznanych form wsparcia silnie wpływa na wartości wskaźników rezultatu. Szczególnie dotyczy to dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczych, które poprzez wbudowane sankcje przekładają się jeden do jeden na wyniki wartości wskaźnika mierzącego liczbę osób prowadzących działalność na własny rachunek.	Zdefiniowanie wskaźników rezultatu w mniejszym stopniu zależnych od struktury odbiorców wsparcia oraz przyznanych form wsparcia.	IZ	Zdefiniowanie wskaźników rezultatu różnych dla podgrup odbiorców wsparcia. Rozważnie ustalenie osobnych, wyższych wartości wskaźników odnoszących się do sukcesu zatrudnieniowego dla osób, które uzyskały formy wsparcia wymuszające pozostanie w zatrudnieniu po formalnym zakończeniu wsparcia.	31.12.17	rekomendacja operacyjna	rynek pracy	
2	Wymienność między sukcesem edukacyjnym a zatrudnieniowym. Ze względu, że sukces zatrudnieniowy i edukacyjny rzadko współwystępują, nie jest możliwe jednoczesne osiągnięcie wysokich wartości wskaźników YEI-1 i YEI-2.	Ustalenie niesprzecznych wartości docelowych wskaźników YEI-1 oraz YEI-2.	IZ	Wartość wskaźnika YEI-1 powinna być dostosowana uwzględniając udział osób młodych i biernych zawodowo w próbie.	31.12.17	rekomendacja operacyjna	rynek pracy	
3	Zróżnicowanie oszacowań efektu netto wsparcia dla osób aktywizowanych przez PUP w zależności od przyjętego wskaźnika sukcesu zatrudnieniowego. Jeśli jako sukces traktowano opuszczenie rejestru bezrobocia i pozostawanie poza rejestrem 6 miesięcy po zakończeniu udziału w Programie, bez względu na powód wyrejestrowania, efekt netto wynosił od 6 p.p. do 13,2 p.p., przy czym największy pozytywny wpływ wystąpił wśród osób najdłużej pozostających bez pracy. Natomiast w przypadku zawężenia kategorii sukcesu jedynie do takich przypadków, w których jako powód ostatniego wyrejestrowania z PUP podawano podjęcie zatrudnienia, efekt netto wzrastał do 17,5 – 20,6 p.p.	Sprawdzenie możliwości uzyskania z system CESAR danych o dalszych losach zawodowych osób opuszczających rejestr bezrobocia, w tym sprawdzenia, czy dana osoba 6 miesięcy po opuszczeniu rejestru była zatrudniona, bezrobotna, czy bierna zawodowo.	MRPIPS	Zweryfikowanie zakresu danych gromadzonych w systemie CESAR. Sprawdzenie możliwości integracji danych z system CESAR z danymi ZUS o osobach płacących składki z tytułu zatrudnienia lub prowadzenia działalności gospodarczej.	31.12.17	rekomendacja operacyjna	rynek pracy	
4	Różnica między grupami osób aktywizowanych dla których efekt brutto i efekt netto udziału w projekcie są największe. Badanie kontrfaktyczne przeprowadzone na danych CESAR wskazało, że oszacowane efekty netto wsparcia były większe w przypadku osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, w szczególności wśród osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy, posiadających najniższe wykształcenie (gimnazjalne i niższe), osób zamieszkujących na wsi i osób, które miały już wcześniej przynajmniej 1 epizod bezrobocia. Jednocześnie grupy te charakteryzowały się niższymi wskaźnikami rezultatu. Może to powodować sytuację, gdy podmioty aktywizujące będą kierowały wsparciem do grup, dla których efektywność netto jest niższa.	Zapewnienie odpowiednio wysokiego udziału w Programie osób znajdujących się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy, dla których efekty netto wsparcia są najwyższe.	IZ	Wprowadzenie preferencji w rekrutacji do projektów dla osób bezrobotnych powyżej 12 miesięcy, z najniższym wykształceniem (gimnazjalnym i niższym), zamieszkujących na wsi.	31.12.17	rekomendacja operacyjna	rynek pracy	

ZAŁĄCZNIK 1. DEFINICJE KLUCZOWYCH POJĘĆ

1. **Kształcenie ustawiczne** należy rozumieć jako chęć uczestnictwa (tj. zapisanie się) w **edukacji formalnej lub szkoleniu prowadzących do uzyskania kwalifikacji zawodowych**.³⁴
2. **Staż** to oznaczony w czasie okres zdobywania praktyki zawodowej w biznesie, instytucjach publicznych lub instytucjach non-profit, w celu zdobycia praktycznego doświadczenia zawodowego przed podjęciem zatrudnienia. **Staż może trwać od kilku tygodni do kilku miesięcy** i powszechnie **nie jest uznawany jako umowa o pracę**, ponieważ jego głównym celem jest umożliwienie zdobycia doświadczenia zawodowego, a nie możliwość pracy zarobkowej. Wyróżnia się pięć typów staży (częściowo nakładających się):
 - 1) staże stanowiące obowiązkową lub nieobowiązkową część podstaw programowych i/lub programów nauczania (np. staże w trakcie edukacji),
 - 2) staże, stanowiące część obowiązkowego szkolenia zawodowego (np. prawo, medycyna, nauczanie, architektura, księgowość, itp.),
 - 3) staże w ramach aktywnej polityki rynku pracy,
 - 4) staże uzgodnione (co do zakresu i formy) między stażystą a organizacją (biznes, organizacje non-profit lub administracja publiczna) bez udziału innych stron, zazwyczaj przeprowadzane po zakończeniu studiów i/lub w ramach poszukiwania pracy,
 - 5) staże zagraniczne, które mogą obejmować staże typu 1, 2 i 4.³⁵
3. **Zakres przygotowania zawodowego** (np. zawód, czas trwania, umiejętności, które uczestnik nabędzie, wysokość wynagrodzenia lub zasiłku) należy określić w umowie (lub umowie szkoleniowej) zawartej bezpośrednio pomiędzy uczniem i pracodawcą lub za pośrednictwem instytucji edukacyjnych. Przygotowanie zawodowe stanowi zazwyczaj **część formalnego kształcenia i szkolenia na poziomie ponadgimnazjalnym (ISCED 3)**. Przygotowanie zawodowe trwa **średnio 3 lata**, a jego ukończenie prowadzi do uzyskania kwalifikacji w konkretnym zawodzie.³⁶
4. **Kwalifikacje** należy rozumieć jako formalny wynik oceny i walidacji, który uzyskuje się w sytuacji, kiedy **właściwy organ uznaje, że dana osoba osiągnęła efekty uczenia się spełniające określone standardy**.³⁷
5. **Osoby pracujące 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)** – tj. osoby bezrobotne lub bierne zawodowo, które uzyskały wsparcie i pracowały (łącznie z pracującymi na własny rachunek) w ciągu 6 miesięcy po opuszczeniu programu.³⁸
6. **Pracujący** to osoby w wieku 15 lat i więcej, które **wykonują pracę, za którą otrzymują wynagrodzenie, z której czerpią zyski lub korzyści rodzinne** lub osoby posiadające zatrudnienie lub własną działalność, które jednak chwilowo nie pracowały ze względu na np. **chorobę**, urlop, spór pracowniczy czy kształcenie się lub szkolenie.

Osoby prowadzące działalność na własny rachunek – prowadzące działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową – są również uznawane za pracujących, o ile spełniony jest jeden z poniższych warunków:

- 1) Osoba pracuje w swojej działalności, praktyce zawodowej lub gospodarstwie rolnym w celu uzyskania dochodu, nawet jeżeli przedsiębiorstwo nie osiąga zysków.
- 2) Osoba poświęca czas na prowadzenie działalności gospodarczej, praktyki zawodowej czy gospodarstwa rolnego, nawet jeżeli nie zrealizowano żadnej sprzedaży lub usług i nic nie wyprodukowano (na przykład: rolnik wykonujący prace w celu utrzymania swojego gospodarstwa; architekt spędzający czas w oczekiwaniu na klientów w swoim biurze; rybak naprawiający łódkę czy siatki rybackie, aby móc dalej pracować; osoby uczestniczące w konferencjach lub seminariach).
- 3) Osoba jest w trakcie zakładania działalności gospodarczej, gospodarstwa rolnego lub praktyki zawodowej; zalicza się do tego zakup lub instalację sprzętu, zamawianie towarów w ramach przygotowań do uruchomienia działalności.

³⁴ Definicja wskaźnika Liczba osób bezrobotnych, które otrzymały ofertę pracy, kształcenia ustawicznego, przygotowania zawodowego lub stażu po opuszczeniu programu, Załącznik 2b do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014–2020, wersja z 28.11.2016 r.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Definicja wskaźnika Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu, Załącznik 2b, op. cit.

³⁸ Definicja wskaźnika Liczba osób pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek), Załącznik 2b, op. cit.

Bezpłatnie pomagający członek rodziny uznawany jest za osobę pracującą, jeżeli wykonywaną przez siebie pracą wnosi bezpośredni wkład w działalność gospodarczą, gospodarstwo rolne lub praktykę zawodową będącą w posiadaniu lub prowadzoną przez spokrewnionego członka tego samego gospodarstwa domowego.

Bezpłatnie pomagający osobie prowadzącej działalność członek rodziny uznawany jest za „osobę prowadzącą działalność na własny rachunek”.

Żołnierze poborowi, którzy wykonywali określoną pracę, za którą otrzymywali wynagrodzenie lub innego rodzaju zysk w czasie tygodnia odniesienia **nie są uznawani za „osoby pracujące”**.

Osoby przebywające **na urlopie macierzyńskim/rodzicielskim** (rozumianym jako świadczenie pracownicze, który zapewnia płatny lub bezpłatny czas wolny od pracy do momentu porodu i obejmuje późniejszą krótkoterminową opiekę nad dzieckiem) **są uznawane za „osoby pracujące”**.

Osoby przebywające **na urlopie wychowawczym** (rozumianym jako nieobecność w pracy, spowodowaną opieką nad dzieckiem w okresie, który nie mieści się w ramach urlopu macierzyńskiego lub rodzicielskiego) **są uznawane za „osoby bierne zawodowo”**, chyba że są zarejestrowane już jako „osoby bezrobotne” (wówczas status bezrobotnego ma pierwszeństwo).

„Zatrudnienie subsydiowane” jest uznawane za „zatrudnienie”. Należy je rozumieć jako zachętę do zatrudnienia zgodnie z definicjami Polityki Rynku Pracy (LMP): Zachęty do zatrudnienia obejmują środki, które ułatwiają rekrutację osób bezrobotnych i innych grup docelowych lub pomagają zapewnić ciągłość zatrudnienia osób narażonych na przymusowe zwolnienie z pracy.

Zachęty do zatrudnienia odnoszą się do subsydiowania miejsc pracy na otwartym rynku prac, które mogą istnieć lub zostać stworzone bez dotacji publicznych i które, jak należy mieć nadzieję, utrzymają się po okresie subsydiowania. Miejsca pracy, które mogą być subsydiowane, dotyczą zwykle sektora prywatnego, ale do uzyskania wsparcia kwalifikują się również miejsca pracy z sektora publicznego i instytucji niekomercyjnych, przy czym rozróżnienie nie jest wymagane. Środki publiczne w postaci zachęt w zakresie zatrudnienia mają swój udział w kosztach zatrudnienia, przy czym większość tych kosztów nadal ponosi pracodawca. Nie wyklucza to jednak przypadków, kiedy wszystkie koszty pracy pokrywane są przez określony czas ze środków publicznych.³⁹

7. Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących: Gospodarstwo domowe, w którym żaden członek nie pracuje. Wszyscy członkowie gospodarstwa domowego są albo bezrobotni albo bierni zawodowo. Gospodarstwo domowe to jednostka (ekonomiczna, społeczna):

- 1) posiadająca wspólne zobowiązania
- 2) dzieląca wydatki domowe lub codzienne potrzeby
- 3) wspólnie zamieszkująca.

Gospodarstwo domowe to zarówno osoba zamieszkująca samotnie, jak również grupa ludzi (niekoniecznie spokrewniona) mieszkająca pod tym samym adresem wspólnie prowadząca dom np. mająca przynajmniej jeden wspólny posiłek dziennie lub wspólny pokój dzienny.⁴⁰

8. Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu: Osoba dorosła to osoba powyżej 18 lat. Wiek uczestników liczony jest od daty urodzenia i ustalany w dniu rozpoczęcia udziału w projekcie. Wskaźnik obejmuje aktualną sytuację uczestnika lub – w przypadku braku informacji – sytuację z roku poprzedzającego moment rozpoczęcia udziału w projekcie. Gospodarstwo domowe definiowane są jak we wskaźniku: liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących, objętych wsparciem w programie. Dzieci pozostające na utrzymaniu definiowane są jak we wskaźniku: liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących, z dziećmi pozostającymi na utrzymaniu, objętych wsparciem w programie.⁴¹

³⁹ Definicja wskaźnika *Liczba osób pracujących objętych wsparciem w programie (łącznie z pracującymi na własny rachunek)*, Załącznik 2b, op. cit.

⁴⁰ Definicja wskaźnika *Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych bez osób pracujących*, Załącznik 2 Wspólna Lista Wskaźników Kluczowych 2014–2020 – EFS do Wytucznych w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014–2020

⁴¹ Definicja wskaźnika *Liczba osób żyjących w gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu*, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

9. **Liczba migrantów, osób obcego pochodzenia, mniejszości (w tym społeczności marginalizowane takie jak Romowie): Cudzoziemcy** na stałe mieszkający w danym państwie, **obywatele obcego pochodzenia** lub **obywatele należący do mniejszości**. Zgodnie z prawem krajowym mniejszości narodowe to mniejszość: białoruska, czeska, litewska, niemiecka, ormiańska, rosyjska, słowacka, ukraińska, żydowska. Mniejszości etniczne: karaimska, łemkowska, romska, tatarska. Osoby obcego pochodzenia to cudzoziemcy – każda osoba, która nie posiada polskiego obywatelstwa, bez względu na fakt posiadania lub nie obywatelstwa (obywatelstw) innych krajów lub osoba, której co najmniej jeden z rodziców urodził się poza terenem Polski.⁴²
10. **Liczba osób z niepełnosprawnościami:** Przynależność do grupy osób **niepełnosprawnych** określana jest w momencie rozpoczęcia udziału w projekcie. Za osoby niepełnosprawne uznaje się osoby niepełnosprawne w świetle przepisów ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776), a także osoby z zaburzeniami psychicznymi, o których mowa w ustawie z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. 1994 nr 111, poz. 535), tj. osoby z odpowiednim orzeczeniem lub innym dokumentem poświadczającym stan zdrowia.⁴³
11. **Liczba osób z innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej** – wskaźnik odnosi się do wszystkich grup uczestników w **niekorzystnej sytuacji**, takich jak osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Wskaźnik dotyczy cech powodujących niekorzystną sytuację społeczną, a nieobjętych wskaźnikami dot. osób z niepełnosprawnościami, migrantów, gospodarstw domowych bez osób pracujących, gospodarstw domowych bez osób pracujących z dziećmi na utrzymaniu, gospodarstwach domowych składających się z jednej osoby dorosłej i dzieci pozostających na utrzymaniu.

Bezdomność i wykluczenie z dostępu do mieszkań oraz **pochodzenie z obszarów wiejskich** powinno zawsze być wykazywane we wskaźniku dot. innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej, **jeśli te cechy uznawane są za niekorzystne na poziomie krajowym i powodują potrzebę specjalnej pomocy na rynku pracy.**

Niekorzystna sytuacja dotycząca płci, statusu na rynku pracy – jak długotrwałe bezrobocie, wiek lub osiągnięcie wykształcenia co najmniej na poziomie ISCED 1, objęta jest wspólnymi wskaźnikami i **nie powinna być uwzględniana w tym wskaźniku.**

Przykładem takiego uczestnika może być osoba z **wykształceniem na poziomie ISCED 0** (przez co należy rozumieć brak ukończenia poziomu ISCED 1) i jest poza wiekiem typowym dla ukończenia poziomu ISCED 1. Innym przykładem uczestników, których należy wykazać we wskaźniku są **byli więźniowie, narkomani** itp. W przypadku, kiedy dana osoba zostaje uznana za znajdującą się w niekorzystnej sytuacji (np. z ww. powodu wykształcenia) jest jednocześnie np. osobą niepełnosprawną, należy ją wykazać w obu wskaźnikach (dot. niepełnosprawności oraz niekorzystnej sytuacji). **Katalog cech** włączających uczestnika do grupy znajdującej się w niekorzystnej sytuacji **jest otwarty** i przy zachowaniu powyższych wytycznych, w uzasadnionych przypadkach może zostać rozszerzony przez projektodawcę.⁴⁴

⁴² Definicja wskaźnika Liczba migrantów, osób obcego pochodzenia, mniejszości (w tym społeczności marginalizowane takie jak Romowie), Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

⁴³ Definicja wskaźnika Liczba osób z niepełnosprawnościami, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

⁴⁴ Definicja wskaźnika Liczba osób z innych grup w niekorzystnej sytuacji społecznej, Załącznik 2 Wspólna lista..., op. cit.

Wydawca:

Ministerstwo Rozwoju

Plac Trzech Krzyży 3/5, 00-507 Warszawa

tel. (+48 22) 273 80 50

faks (+48 22) 273 89 19

www.mr.gov.pl

www.funduszeuropejskie.gov.pl

ISBN 978-83-7610-621-2

Egzemplarz bezpłatny

